

LUCABA BEDEA BIA JESUCRITODEBEMA BLA

Nañ cartara Lucaba b̄lsia. Idjira griego basica b̄la. Colosa 4:14de, Pilemoñ 24de bida jara b̄la Lucara Paulo ume n̄basida. Mateoba, Marco bida ãdijiza carta Jesucritodebema b̄pedadacarea Lucaba nañ cartara b̄lsia.

Lucaba nañ cartara ēberā dji droma Teopilo itea b̄lsia cawamārēā Jesudebema idjia jaradiapedadara wārāda (1:1-4). Lucaba waabemarā cāyābara ebudaara b̄lsia Borocuebari Juañ topedadadebemada (1:5-80), Jesu topedadadebema sida (2:1-52). Mañare b̄l b̄la Juañba Jesu borocuedadebemada (3:1-22), Jesu drōā naenabemarā trāda (3:23-38), idjaba diauruba Jesu mīā sē bādadebemada (4:1-13). Mañare b̄l b̄la Jesuba Galilea druade jaradia n̄badadebemada (4:14deba aba 9:50daa) idjaba Jerusaleñnaa wāb̄lāde jaradia bādadebemada (9:51neba aba 19:27daa).

Jīrūare b̄l b̄la Jesu Jerusaleñne māwānananebemada: Jerusaleñ puru carea jīānada, crûde beapedadada, īrēbañada, idjaba idji ījā bearā quīrāpita bajānaa wānada (19:28deba aba 24:53daa).

Lucaba ebuda b̄lsia Ācōrēba cawa oidebemada (2:25-35; 19:37-44; 21:20-24) idjaba cadjirua obadarā idjimaa jēda zeb̄darāda ēdrā edaidebemada (1:67-80; 15:1-32; 19:1-10). Barima zocārā b̄lsia cadjirua obadarā Jesuba

quīrā djuburiadada: judiorāda, judiorāéda, Samariadēbemarāda, ne neě quedeada, Romanebema boro itea parata jʌrga pebadara sida.

Luca cartade ebuda b̄la wērārā sida Jesuare panasidaa. B̄l b̄la Elisabedēbemada (1:5-66), Mariadebemada (1:26dēba aba 2:52dāa), Ananebemada (2:36-38), idjabā Jesu carebabadarānebemada (8:1-3). Mał awara wērārāba idji ḥrēbadadēbemada naārā cawasidaa (24:1-12).

Lucaba Teopiloa b̄l diabueda

¹ Ācōrēba dadjirā tāēna odađebemada zocārāba b̄l quīrāsidaa. ² Jūma mał oda unupedadaba nēbārāsidaa idjabā jaradiasidaa. Dji carta b̄pedadaba małda b̄lsidaa. ³ B̄l dji droma b̄l Teopilo, m̄la bidā jūma mał māwānada bio quīrācuita iwidida bērā, m̄maarā bia b̄la itea aride b̄l diabueida. ⁴ Māwā b̄la cawaya b̄la jaradiapedadara wārāda.

Borocuebari Juañ todi cawabida

⁵ Herode Judea druadēbema boro baside sacerdote Zacariada basia.* Mał Zacariara sacerdoterā idji ume trajabada sida Abíarā abadjidaa.† Dji quima Elisabera Aaroñ ēberārāneba yōna basía. ⁶ Adjira umena Ācōrē quīrāpita jipa panasidaa. Ācōrēba obi jaradara jūma įjā o panə bērā biě jaradi neě panasidaa. ⁷ Baribl̄ḡl̄ Elisabera warra toca bađa bērā warra neě panasidaa. Mał awara bio drōđāda panasidaa.

* ^{1:5} Herode. Mał Heroderā “dji Droma” abadaa. † ^{1:5} Abía.
1 Cronica 24:10.

8 Māwā panne Zacaria Ācōrē de dromane trajai ewarida jū̄esia. Mañ bērā idjira, waabema sacerdoterā idji ume trajabada siđa Ācōrē quīrāpita tra ja panasidaa. **9** Mañne sacerdoterāba obada quīrāca ne jemenesidaa caiba Ācōrē de dromane eda incienso querada bá diaida bə̄ cawaya. Mañne Zacaria trāda odjasia.

10 Incienso quera bá diai horada jū̄ena bērā Zacariara eda wāsia.[‡] Mañne puruba dajadaare Ācōrēa iwidī panasidaa. **11** Māwā bə̄de bajānebema nezocada quera bá diabada j̄awa araare odjasia. **12** Idji unuside Zacariara bio dauperapeda abeda cawa crīchaē basia. **13** Baribə̄lə bajānebema nezocabava jarasia:

-Ne wayarādua. Bə̄la Ācōrēa iwidī bə̄dara idjia ūrīsia. Bə̄ quima Elisabebea warrada toy. Idji trāra bə̄dua Juañ. **14-15** Mañ warra carea zocārā bə̄sridadía. Idjira Ācōrē quīrāpita dji droma bai bērā bə̄ siđa bio bə̄srida baya. Uva ba aseada, itua siđa doca baya. Biteda ɓebə̄lə ewarideba Ācōrē Jaurera idji ume baya.[§] **16** Idjia zocārā israelerārā Ācōrēmaa jēda zebiya. **17** Elíaba erobada jaureda, ɻə̄la siđa bə̄ warraba erobaya. Mañneba idjira dadjirā Boro na wāya dji zezada ādji warrarā ume ibiabi carea.* Mañ awara ījānaē ɓea siđa carebaya jipa ɓeaba crīchabada quīrāca crīchadamārēā. Māwā carebaya puruba dadjirā Borora bia edadamārēā.-

[‡] **1:10** Incienso querada bá diaida bə̄. Exodus 30:34-38. [§] **1:14-15**
Numero 6:1-5; Juece 13:2-5. ^{*} **1:17** Malaquia 4:5-6.

18 Mañne Zacariaba bajānebema nezocaa iwiðisia:

-¿Mña sāwā cawai bla jara b̄lra wārāda? Mña bio drōāda b̄la. Mñ quima sida djorada b̄la.-

19 Bajānebema nezocaba Zacaria jarasia:

-Mña Gabriel, Ācōrē nezocaa. Idjia mña b̄lmaa diabuesia mañ bedea biada jaramārēā.

20 Mña jara b̄lra Ācōrēba b̄lda ewariđe wārāda māwāya. Bariblrl ïjānaě bērā b̄lra quīrāme cara b̄eya ab̄a b̄a quima warra tob̄lrlđaa.-

21 Mañmisa ēberārāba dajada jñā panasidaa. Ādjia cawadaě panasidaa sāwārā Zacariara jācua eda dārāb̄lrlđaa. **22** Māwā b̄lde idjira dajadaa zesia bariblrl poya bedeaě basia. Quīrāme cara beda bērā ababe sēyāneba bedea basia. Mañba ēberārāba cawasidaa Ācōrēba idjia ne unubisida.

23 Idji Ācōrē de dromane trajai ewari jōnacarea Zacariara diguidaa wāsia. **24** Māwānacarea idji quima Elisabera biogoa b̄esia. Mañ bērā Elisabera jedeco juesuma diguida b̄esia. Nāwā crīchasia:

25 “Ācōrēba mña carebasia biogoa b̄emārēā. Jāwā bia odaba mñ quīrā perara ãyā b̄lsia. Ēberārāba mña waa biě jaradaěa.”

Bajānebema nezocaba Mariaa jarada

26-27 Elisabe sei jedeco biogoa bedacarea Ācōrēba bajānebema nezoca Gabrielda Galilea druade Nazare purudaa diabuesia awērā umaquīrā adua b̄a Mariamaa. Mañ Mariara Jose ume dji edadi carea bedea bia panasidaa. Josera Davideba zeda basia. **28** Bajānebema nezocara Mariama jūēpeda nāwā jarasia:

-¡Mērā! Ācōrēba bʌra bia eroʌla.[†] Idjira bʌ ume bʌla.-

²⁹ Mañ bedea ūriside Mariaba abeda cawa crīchaě basía cārē cārēn bajānebema nezocara māwā bedea bʌda. ³⁰ Mañne bajānebema nezocaba idjia jarasia:

-Maria, ne wayarādua; Ācōrēba bʌra careba bʌla. ³¹ Mañ bērā bʌra biogoa ʌpeda warrada toya. Mañ warra trʌra bʌluda Jesu.[‡] ³² Idjira dji droma baya idjabə Ācōrē dji dromaara bʌba idji Warraada aya. Ācōrēba idjira israelerā boroda bʌya idji drōāenabema Davi bʌda quīrāca. ³³ Idjira Jacobodeba yōpedadarā boroda baya. Ewariza ădjirāra pe eroʌaya.-§

³⁴ Mañne Mariaba bajānebema nezocaa iwiðisia:

-Mʌra umaquīrā adua bʌda ɬsāwā biogoa ʌei?-

³⁵ Bajānebema nezocaba panusia:

-Ācōrē Jaurera bʌmaa zepeda idji ʌbʌara bʌ ume baya. Mañ bērā idjia dia bʌ warra bʌa tobʌrʌda Ācōrēba idji Warraada aya. ³⁶ Bʌ apipi Elisabe siða warra toya.* Djorada bʌmīna idjabə warra tocaada abadamīna sei jedeco bʌla biogoa bʌda.

³⁷ Ācōrēba poya oéra neēa.-

³⁸ Mariaba panusia:

-Mʌra Ācōrē nezocaa. Bia bʌla bʌa jarada quīrāca idjia oida.-

Mañbe bajānebema nezocara idji quīrāpitabemada Wāsia.

[†] **1:28** Ācōrēba bʌra bia eroʌla. Griego bedeade ἀστρα cartade nāwā bʌ bʌla: "Ācōrēba bʌda dewara wērārā cāyābara biara eroʌla."

[‡] **1:31** Mateo 1:21. § **1:33** 2 Samuel 7:8,16. * **1:36** Bʌ apipi. Griego bedeade mañra ebuda bʌēa.

Mariaba Elisabe acʌde wāna

³⁹ Māwānacarea Mariara isabe Elisabe purudaa wāsia. Mañ purura Judea drua eyaida bʌde bʌa.
⁴⁰ Mama Zacaria dede eda wāpeda Elisabea jarasia:

-jMērā!-

⁴¹ Elisabeba Maria bedea ūrībʌrlʌde idji warra biteda quirura domicasia. Ara mañda Elisabera Ācōrē Jauredeba b̄esia. ⁴² Mañne Mariaa nāwā jīgua jarasia:

-Bʌra wārāda dewara wērārā cāyābara Ācōrēba biara careba bʌa. Bʌ warra sida Ācōrēba bio bia b̄uya. ⁴³ ¿Māra cai mā Boro papaba jāwā acʌde ze bʌra? ⁴⁴ Ara bʌ bedea ūrībʌrlʌde warra māl biteda bʌra b̄asridaba domicasia. ⁴⁵ Ācōrēba jaradara wārāda māwāida ijāna bērā bʌra bio bia bʌa.-

⁴⁶ Mañne Mariaba jarasia:

Sodeba māla jaraya: Ācōrēra dji dromaa.†

⁴⁷ Ācōrē māl ēdrʌ edabari ume māra bio b̄asrida bʌa.

⁴⁸⁻⁴⁹ Idjia za quiru nezocara bia ero bʌa.

Idiba ñtaa jūmarāba jaradia Ācōrē jūma poya bʌba māra bio careba bʌda, māl itea ne waibʌada o bʌ bērā.

jAba idjidrʌ Ācōrēa! ⁵⁰ Mañ bērā idji waya b̄eara ewariza quīrā djuburia baya.

⁵¹ Ācōrēba idji l̄bʌadeba ne waibʌada ocuasia.

Ara ãdjiduba dji dromada cr̄icha b̄eara idjia memenebisia.

⁵² Dji droma beadara ãyāl̄ bʌcuapeda dji edaara quedeadaa dji dromada bʌcuasia.

† **1:46** 1 Samuel 2:1-10; Salmo 113:5-9.

53 Dji ne neē quedeara ne jūma biada diasia,
bariblrl dji ne bara bear a jwawa bari ayā
wābicuasia.

54-55 Idji nezoca Israel purura carebasia. Idjia
Abrahañra, idjidēba yōbldarā sidā ewariza
quīrā djuburiaya dadji drōā naenabemarāā
jarada quīrāca.

56 Mariara Elisabe dede jedeco ūbea bapeda
diguidaa wāsia.

Borocuebari Juañ toda

57 Idji ewari jūesidé Elisabera warra tosia.

58 Idji caita panabadaba, idji ēberārā bida mañ
ūrīsidade idji ume bāsridasidaa Ācōrēba bio quīrā
djuburiada bērā.

59 Warra todacarea ocho ewari bāde ābaa
dji jāresidaa warra cacuara wēāgođi carea.[‡]
Mañne l̄crl̄ba idji zeza tr̄l̄ Zacariada bāl̄ quīrīā
panasidaa. 60 Bariblrl dji papaba jarasia:

-Māwā tr̄l̄ bāl̄daěa, āteb̄rl̄ idji tr̄l̄ra bāl̄dia Juañ.-

61 Ādjirāba jarasidaa:

-¿Cārēā mañ tr̄l̄ra bāl̄di? Bārā ēberārā tāēna mañ
tr̄l̄ra neēa.-

62 Mañbe dji zeza Zacariaa sēyāneba iwidisidaa
cārē tr̄l̄da bāl̄ quīrīā bāl̄ cawaya. 63 Mañ carea
Zacariaba bacuru peweēada enebisia. Mañgāde
nāwā bāsia: “Idji tr̄l̄ra bāl̄dia Juañ.”

Mañ unusidade jūmarāba cawa cr̄chādaě basía.

64 Ara mañne Zacariara quīrāme cara bādada waya
bedeasia. Ara mañda idjia Ācōrēa bia bedeasia.

65 Jūma ādji caita panabadaba mañnebema
ūrīsidade Ācōrē waya panl̄ba jūma Judea drua

[‡] 1:59 Genesi 17:10-12.

eyaida bəde nēbərəbadjidaa. **66** Jūma mał ūripedadaba jarabadjidaa: “Māwā baibərə, małgə warrara dji droma bayā.” Māwā jarasidaa Ācōrē əbəara dji warra ume bərə.

67 Zacariara Ācōrē Jauredeba bepeda nāwā bedeasia:

68 ḥIsraelerā Ācōrēra bio bia bəla, idji ēberārāra ēdrə edai carea ze bərə!

69 Idji nezoca Davideba zedada diabuebərəa dadji ēdrə Edabarida bəmārē. §

70 Naēna Ācōrēba idjideba bedeabadarāa mañebemada jarabisia.

71 Idjia jarabisia jūma dadjirā dji quīrūnebemada, dadjirā quīrāma pannebema sida ēdrə edaida.

72 Māwā oya dadji drōā naēnabemarāa quīrā djuburiayada ada bērā

idjabə ādjirā ume bedea bədada jūma oyada ada bērā.

73-74 Idjia dadji drōāenabema Abrahaña jarasia dadjirā dji quīrū jəwaedabemada ēdrə bəlida.

Māwā ne wayaa neē dadjirāba idjira poya ēpē panania.

75 Dadjirā zocai panłmissa idji quīrāpita biya, jiipa nībadia.

76 Małbe Zacariaba idji warradebemada nāwā jarasia:

Warra, bəra Ācōrē dji dromaara bədeba bedeabariada adia. Bəra dadjirā Boro na wāya idji o jari carea.*

§ **1:69** 2 Samuel 7:12-13; Salmo 132:17. * **1:76** Malaquia 3:1.

77 Bla israeleraa cawabiya sāwā Ācōrēba ādji cad-jiruara quīrādoapeēa ēdrə edaida.

78 Ācōrē quīrīāra bio waiþla blā. Dadji ēdrə Edabarira bajāneba zeya ëmādau odjabari quīrāca.

79 Mañba dji pāñmane beaa, dji beudi waya beaa bida Ācōrēra cawabiya.

Idjabə dadjirāa cawabiya sāwā idji ume necai pananida.

80 Dji warrara warisia idjabə Ācōrē Jauredeba zarea bəsia. Drōā bədacarea ējūā pōāsa ewaraga bəlde bade wāsia. Mama bəbadjia abə jūmarā quīrāpita bedeabla ewaridaa.

2

Jesu toda ewari

Mateo 1:18-25

1 Mañ ewaride Romanebema boro Cesar Augustoba idji jəwaedə bəara jūma juachabisia.* Mañ bērā jarasia puru ãi bəara ādji purudaa wānamārēā. **2** Mañ ēberārā juachabidara idjia naārā obida basia. Mañ ewaride Cirenioda Siria druade dji boro basia. **3** Mañne jūmarāda juachadamārēā ādji puruza wāsidaa.

4 Mañ ewaride Josera Galilea druade Nazare purude bəbadjia. Idjira Davideba zeda bērā Judea druade Beleñ purudaa wāsia. Beleñra Davi topedada puru basia. **5** Ādji juachadamārēā idji quima bai Maria ume wāsia. Mañ ewaride Mariara biogoa basia. **6** Beleñne panlne Maria warra toi

* **2:1** Idjia māwā obisia puru beaza idji itea paratara aride jərlə pedi carea.

ewarira jū̄esia. ⁷ Cāibada de bari b̄lra neē bērā idji warra iwina todara wuaba b̄rapeda animarā ne cobadade coquirusia.

Bajānebema nezoca oveja wagabadarāma odjada

⁸ Mañ diamasi oveja wagabadarāba ādji ovejara Beleñ caita waga panasidaa. ⁹ Cawaēne bajānebema nezocada ādjima odjasia. Mañne Ācōrē quīrāwārēa dorrodorrooba ādjima bio ñnaga nūmesia. Mañ carea oveja wagabadarā bio dauperasidaa. ¹⁰ Bariblrl bajānebema nezocaba ādjía jarasia:

-Ne wayarānadua. M̄la bedea biada bārāa jarade ze b̄la. Mañ bedea carea jūmarāda b̄lsridadia. ¹¹ Idi Davi topedada puru Beleñne bārā ēdr̄ edabarida tosidaa. Idjira Critoa, dadjirā Boroa.[†] ¹² Nañgldeba bārāba cawadia m̄la jarablrlra wārāda: bārāba mañ warra zaquera wuaba b̄lra b̄lra animarā ne cobadade ununia.-

¹³ Ara māwā jarablrlde bajānebema nezocarāda zocārā odjasidaa. Jūma ādjirāba Ācōrēa nāwā bia bedeasidaa:

¹⁴ ¡Ācōrē l̄t̄l bajāne b̄lra bio bia quirua! ¡Ēberārā Ācōrēba biaunu b̄lra nañ ējūāne necai b̄eadia![‡]

¹⁵ Mañbe bajānebema nezocarāra bajānaa wāsidaa. Ara mañda oveja wagabadarāba jarasidaa:

[†] **2:11** Crito. Mañgla trā̄ea, ātebll griego bedeaa. Arameo bedeade jarabadaa “Mesías.” Jara b̄la “Ācōrēba ēdr̄ edabari diai jaradaa” wa “Ācōrēba dadjirā Boroda b̄amārēa b̄lra.” [‡] **2:14** ¡Ēberārā Ācōrēba biaunu b̄lra nañ ējūāne necai b̄eadia! Griego bedeade mañra ebuda b̄lēa.

-Māēteara dadjirā Boroba cawabidara Beleñnaa acʌde wānia.-

16 Ara mañda wābʌrlsidaa. Jū̄sidaade Mariada, Joseda, dji warra zaque sida unusidaa. Warra zaquera animarā ne cobadade basia. **17** Mañ unupedadacarea bajānebema nezocaba warradebema jaradara ādjia jūmarāa nēbʌrlsidaa. **18** Oveja wagabadaba jara panʌ ūrīsidaade jūmarāba cawa crīchaðaě panesidaa. **19** Baribʌrl dji papa Mariaba mañgʌdebemada idji sode jūma quīrācuita crīcha bābabadjia. **20** Oveja wagabadarā jēda wābʌdade ādjia unupedada carea idjaba ūrīpedada carea Ācōrēa bia bedeasidaa. Bajānebema nezocaba jarada quīrāca wārāda jūma māwāsia.

Jesu Ācōrē de dromanaa edepedada

21 Warra todacarea ocho ewari bʌdē dji warra cacuara wēāgosidaa. Mañne idji trāra bʌsidaa Jesu, dji papa biogoai naēna bajānebema nezocaba jarada quīrāca.

22 Warra toda carea dji papaba wagaida bʌl ewarira wagasia Ācōrēba Moisea diada leyde bʌl bʌl quīrāca.§ Mañ ewari jōnacarea idjia dji zeza ume warra zaquera Jerusaleñnaa edesidaa Ācōrē quīrāpita bʌldi carea. **23** Māwā osidaa Ācōrē leyde nāwā bʌl bʌl bērā: “Jūma warra iwinara Ācōrēa diaðida panla.”* **24** Mañ awara Ācōrē quīrāpita bia bēi carea dji papaba puchirāda babue diabisia

§ **2:22** Levitico 12:1-8. * **2:23** Warra iwina. Exodus 13:2.

Ācōrē leyde nāwā bá bəl bērā: “Puchirāda wa putujuda umé diaida bəla.”[†]

25 Mañ ewariđe ēberā Simeoñ abadada Jerusaleñne basia. Mañ Simeoñra jipa basia idjabā Ācōrēba jara bəlra quīrācuita ījā obadjia. Idjia jāñ basia Ācōrēba Israel puru sobiabi ewarida.[‡] Ācōrē Jaurera idji ume basia. **26** Naēna Ācōrē Jaureba idjía cawabisia idji jaidai naēna Ācōrēba ēdrə edabari diai jaradara unuida. **27** Ācōrē leyde bá bəl quīrāca odi carea djibarirāba Jesura Ācōrē de dromanaa edesidade Ācōrē Jaureba Simeoñra araa wābisia. **28** Simeoñba dji warra unuside bara edapeda Ācōrēa nāwā bia jarasia:

29 Mñ Boro, jāñbebələl bəl nezocara idu necai beubidua bəla jarada quīrāca oda bērā.

30 Bəla ēdrə edabari diai jaradara māa unubisia.

31 Bəla idjira bəlsia jūma puru beaba ununamārēä.[§]

32 Idjira ñnaa quīrāca baya judiorāéba bəldebemada cawadamārēä.

Idji carea bəl puru Israelera bia jaradia.*

33 Simeoñba ādji warradebema jara bəl ūrīsidade Jesu djibarirāba cawa crīchadaë basia. **34** Mañne Simeoñba ādjira bia jara bəlpeda Mariaa nāwā jarasia:

-Ācōrēba nañ warrara diasia israelerā zocārā bia bəlmārēä idjabā zocārā bië bəlmārēä. Cawabiya idjira Ācōrēneba ze bəlda, māwāmīna idjira bië jaradia. **35** Māwā zocārāba ādji sode mērā erobeara

[†] **2:24** Levítico 12:6-8. [‡] **2:25** Isaías 40:1-5; 49:13-16; 57:18-19;

[§] **2:31** Isaías 40:5; 52:10. ^{*} **2:32** Isaías 42:6; 46:13; 49:6.

unubidia. Idjabəa bʌra bio sopua ɓaya mĩasuba subʌda quīrāca.-

³⁶ Arima Ācōrēneba bedeabari Ana abadada basia. Idjira Aserdeba yōna Panuel cau basia. Idjira dgorada basia. Awērā quiruda quima edapeda siete poa bʌde pēdra basia. ³⁷ Idji pēdra bedara 84 poa basia.[†] Ewariza ãsa, diamasi bida Ācōrē de dromanaa wābadjia Ācōrēa bia jarai carea, ne codaca ewari oi carea idjabəa Ācōrēa iwidi carea. ³⁸ Mañ dgorara Jesu djibarirā caita wāpeda Ācōrēa bia bedeasia. Mañbe Ācōrēba Jerusaleñ puru ēdrʌ edai ewari jāa ɓeaa dji warra zaquedebemada bedeasia.[‡]

³⁹ Ācōrē leyde bá bʌ quīrāca jūma opedadacarea Josera, Maria sida Galilea druade ãdji puru Nazareðaa jēda wāsiðaa. ⁴⁰ Dji warrara cacua ʌbla warisia. Idjira bio ne cawasia idjabəa Ācōrēba ne jūmane idjira carebabadjia.

Jesu Ācōrē de dromane bada

⁴¹ Poaza Jesu djibarirāra Jerusaleñnaa wābadjidaa judiorā Egipodeba ēdrʌpedada quīrānebabada ewari odi carea.[§] ⁴² Jesu doce poa baside ãdjira wāsiðaa mañ ewari droma badi carea jūma judiorāba obada quīrāca. Jesu sida ãdji ume wāsia. ⁴³ Mañ ewari droma jōnacarea ãdjira jēda wāsiðaa. Baribʌrʌ ãdji warra Jesura Jerusaleñne besia. Mañra ãdjia adua panasiðaa. ⁴⁴⁻⁴⁵ Crīcha panasiðaa Jesura ēberārā tāena nīda. Māwā ewari

[†] 2:37 Idji pēdra bedara 84 poa basia. Griego bedeade ebuda bʌea. Λειτημαρā jara ɓla Anara 84 poa basida. [‡] 2:38 Isaía 52:10.

[§] 2:41 Exodus 12:1-27.

aba nībasidaa. Quewara idji jārāsidade ādji ēberārā tāēna ununaē basía. Ara mañda jēda Jerusaleñnaa Jesu jārāde wāsidaa.

46 Ewari ūbea bablāde idjira unusidaa Ācōrē de droma dajadaare judiorā ley jaradiabadarā tāēna chūmāda. Ādjia jaradia panra ūrī basia idjabā ādjia iwidibadjia. **47** Mañne ādjia iwidibādade idjia ariē panubadjia. Jūma idji ūrī panlba cawa crīchadaē panasidaa necawaadeba panu bāl bērā. **48** Djibarirāba idji unusidade cawa crīchadaē basía. Dji papaba idjia iwidisia:

-Warra, ¿bāl cārē cārēā jāwā osi? ¿Cārē cārēā nama besi? Bio sopua panlba māla, bāl zeza bida bāra jārā panasidaa.-

49 Jesuba panusia:

-Bārāba ¿cārē cārēā māra jārā panasida? ¿Mā Zeza dede baida bāda adua panlca?-

50 Bariblā Jesuba jaradara djibarirāba cawadaē basía. **51** Mañbe Jesura ādji ume Nazaredaa wāsia. Ādjia jarabādara idjia jūma ījā obadjia. Jūma Jerusaleñne māwānara dji papaba bio quīrācuita crīcha bābadjia. **52** Jesura cacua lābla warisia idjabā ewariza ne cawaara wāsia. Ācōrēba, ēberārā bida idjira bia unusidaa.

3

Borocuebari Juañebema

Mateo 3:1-12; Marco 1:1-8; Juañ 1:19-28

1 Tiberio Cesar quince poa Romanebema boro bāde Poncio Pilatoda Judea druađe dji boro basía.

Herodeda Galilea druade dji boro basía.* Dji djaba Pelipeda Traconite druade idjabā Iturrea druade dji boro basía.† Lisiada Abilene druade dji boro basía. 2 Anáda idjabā Caipáda sacerdote dji dromarā basía.‡

Mañ ewaride ejūā pōāsa ewaraga bʌde Ācōrēba Zacaria warra Juaña bedeasia. 3 Mañ bērā Juañra jūma Jordā do caita bearāa jarade wāsia ādji cadjiruara igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēā. Idjia jaradiasia māwā osidara Ācōrēba ādji cadjiruara quīrādoaida. Dji ījābʌdara idjia doeda borocuebadjia. 4 Jūma mañgra māwāsia Ācōrēneba bedeabari Isaíaba naēna bʌde quīrāca:

Êberāda ejūā pōāsa ewaraga bʌde jīgua bedea bʌla:
Ora jaridadua dadjirā Boro bia edadamārēā. Ora
idji itea jipa jaridadua.

5 Jogoa bearāa jūma daucha ocuaya. Eya ʌtʌ bearā,
eya jewedea bea siða daucha ocuaya.

O jūrēā bearāa jipa jariya, o biē bearāa jūma biya
ocuaya.

6 Māwā jūmarāba ununia sāwā Ācōrēba ēdrʌ edabarida.§

* 3:1 Mañ Herodera Antipa tr̄x jarabadjidaa. Idjidebemada bedea bʌla Mateo 14:1-10de, Marco 6:14-28de, Luca 3:19de, 9:7-9de, 13:31-33de, 23:6-12de. † 3:1 Mañgra Pelipedebemada aþa naþ versículode bý bʌla. Dewarabema Pelipera Herode-Pelipe abadada unubadaa Mateo 14:3de, Marco 6:17de, idjabā Luca 3:19de. Herode dji Droma abadara ādji zeza basía. Antipa ume dji djabarā basía. ‡ 3:2 Caipára Aná wigú basía. Anára sacerdote dromada þasia poa 6deba aþa 15daa. Caipára sacerdote dromada þasia poa 18deba aþa 36daa. § 3:6 Isaía 40:3-5.

7 Zocārā ēberārāda zebadjidaa Juañba
borocuemārēä. Bariblrl Juañba ñclrla
jarabadjia:

-Dama ēberārā, ¿caiba jarasi bārāra Ācōrē quírūbidebemada poya mīrūnida? **8** Bārāba o panñneba unubidadua wārāda Ācōrēmaa zesidada. Crīcharānadua Abrahañ warrarā bērā Ācōrēba cawa oëda. Mña bārāa ebuda jaraya: Ācōrēba quírīñiblrl za tabea mōgarara Abrahañ warrarā babicuaya. **9** Mañ awara mña jaraya Ācōrēba zagarada eroþla bacuru tutacuai carea. Jūma bacuru bia zaudacara tutacuapeda tlblde batacuaya. Ara mañ quírāca Ācōrēba cadjurua obadarāda cawa oya.-

10 Mañ carea ēberārāba idjia iwidibadjidaa:

-Määteara daiba ¿cārēda odida panñ?-

11 Juañba panusia:

-Cacuade jñbada umé eroþla dji neñ quirúa abä diaida bñla. Dji coi eroþla dji coi neñ quirúa diaida bñla.-

12 Mñwñ blde Romanebema boro itea parata jlrl pebadarāda borocuedi carea zesidaa. Mañbe ãdjia iwidisidaa:

-Jaradiabari, dairāba ¿cārēda odida panñ?-

13 Juañba ãdjia jarasia:

-Bārāba parata jlrl pedida panñ audu diabirñadua.-

14 Mañne sordaorā arima duanñba Juaña iwidisidaa:

-Dairāba ¿cārēda odida panñ?-

Juañba panusia:

-Bārā trajugbari parata dia panñneba necai beedadua. Waraga panñneba djärä

paratara jārīrānadua idjabā sewadeba djārā biē jararānadua.-

15 Arima duanlba mañ ūrīsidade bio quīrācuita duanesidaa cārēda sāwāi cawaya. Ara āduba nāwā crīcha panasidaa: “Juañra Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradaca?”

16 Bariblrl Juañba jūmarāa jarasia:

-Wārāda māa bārāra baidoba borocue bāla. Bariblrl māa cāyābara dji dromaara bālda zeya. Idjia jīrūne jā bā ērāi carea māra bia bālēa. Idjiablrl Ācōrē Jaureda diaya.* Bariblrl ījānaēbārl cawa oya.† **17** Ezoai careabemara idji jāwađe erođla porara dji ta umebemada ãyā bāli carea. Mañbe dji tara wagaya bariblrl dji porara tābā uruade babueya.-

18 Ara mañ quīrāca ne quīrātanoaneba Juañba bedea bia dadji ēdrāđidebemada jaradia bāpeda jarabadjia ījānamārēā. **19** Bariblrl Juañba Galileadebema boro Herodera quēābadjia idjia wērā erođla Herodía carea. Mañ Herodíara ara Herode djaba Pelipe quima basía. Mañ awara Juañba idjira quēābadjia ne jūma cadjurua o bā carea. **20** Herodeba mañ cadjurua o bā awara nałgā cadjurua sida osia: Juañra preso bābisia idji quēā bā carea.‡

Juañba Jesu borocueda

Mateo 3:13-17; Marco 1:9-11

21 Juañba ēberārā borocuecua bāside Jesu sida borocuesia. Mañne Jesuba Ācōrēa bedeablrlade

* **3:16** Ācōrē Jaureda diaya. Griego bedeade bá bāla: “Ācōrē Jaureba borocueya.” † **3:16** Cawa oya. Griego bedeade bá bāla: “Uruaba borocueya.” ‡ **3:20** Mateo 14:1-10; Marco 6:14-28.

bajāda ewasia. ²² Ewapeda Ācōrē Jaureda bajāneba puchirā quīrāca idji ḥrā zesia. Mañne Ācōrēba bajāneba edaa nāwā bedeasia:

-Bλra mñ Warra quīrā bλa. Bλ carea mñra bio bλsrida bλa.-§

Jesu drōā naēnabemarā trā

Mateo 1:1-17

²³ Jesuba jaradia bεside treinta poa bεsica bλa. Êberārāba idjira Jose warrada crīcha panasidaa. Josera Eli warra basía, ²⁴ Elira Matá warra basía, Matára Levi warra basía, Levira Melqui warra basía, Melquira Janai warra basía, Janaira Jose warra basía. ²⁵ Josera Matatía warra basía, Matatiara Amó warra basía, Amóra Nahuñ warra basía, Nahuñra Esli warra basía, Eslira Nagai warra basía. ²⁶ Nagaira Máha warra basía, Mähara Matatía warra basía, Matatiara Semei warra basía, Semeira Jose warra basía, Josera Juda warra basía. ²⁷ Judara Johanañ warra basía, Johanañra Resa warra basía, Resara Zorobabel warra basía, Zorobabelera Salatiel warra basía, Salatielera Neri warra basía. ²⁸ Nerira Melqui warra basía, Melquira Adi warra basía, Adira Cosañ warra basía, Cosañra Elmodañ warra basía, Elmodañra Ere warra basía. ²⁹ Erera Josue warra basía, Josuera Elieze warra basía, Eliezera Joriñ warra basía, Joriñra Matá warra basía. ³⁰ Matára Levi warra basía, Levira Simeoñ warra basía, Simeoñra Juda warra basía, Judara Jose warra basía, Josera Jonañ warra basía, Jonañra Eliaquiñ

§ **3:22** Bλ carea mñra bio bλsrida bλa. Griego bedeade mañba idjaba jara bλa: “Mña bλda jλgλ edasia.”

warra basía. ³¹ Eliaquiñra Melea warra basía, Melleara Mainañ warra basía, Mainañra Matata warra basía, Matatara Natañ warra basía, Natañra Davi warra basía.

³² Davira Jesé warra basía, Jeséra Obé warra basía, Obéra Boo warra basía, Boora Salmoñ warra basía, Salmoñra Naasoñ warra basía. ³³ Naasoñra Aminadá warra basía, Aminadára Arañ warra basía, Arañra Esroñ warra basía, Esroñra Paré warra basía, Paréra Juda warra basía. ³⁴ Judara Jacobo warra basía, Jacobora Isa warra basía, Isara Abrahañ warra basía, Abrahañra Tare warra basía, Tarera Naco warra basía, Nacora Seru warra basía. ³⁵ Serura Ragau warra basía, Ragaura Pele warra basía, Pelera Hebere warra basía, Heberera Sala warra basía. ³⁶ Salara Cainañ warra basía, Cainañra Arpaxa warra basía, Arpaxara Señ warra basía, Señra Noé warra basía, Noéra Lame warra basía. ³⁷ Lamera Matusaleñ warra basía, Matusaleñra Enoco warra basía, Enocora Jaré warra basía, Jaréra Majalaleel warra basía, Majalaleela-
ra Cainañ warra basía. ³⁸ Cainañra Enó warra basía, Enóra Se warra basía, Sera Adañ warra basía, Adañra Ñcõrẽ warra basía.

4

*Diauruba Jesu mĩā sē bada
Mateo 4:1-11; Marco 1:12-13*

¹ Jesura Ñcõrẽ Jauredeba bñda Jordañ doðeba jëda wãsia. Mañne Ñcõrẽ Jaureba idjira ñjüñ põäsa ewaraga bñðaa edesia. ² Cuarenta ewari mama basia. Mañne diauruba idjira mĩā sē basia Ñcõrëda igarabi carea. Mañ ewaride Jesuba ni cãrẽ sida coë

þəl bērā jarra þasia. ³ Māwā ðəðe diauruba Jesua nāwā jarasia:

-Bðda wārāda Ācōrē warrabrla, nað mōgarada pað babidua.-

⁴ Jesuba panusia:

-Ācōrē Bedeade nāwā þí þla: aþabe ne co þəðeba ëberāra zocai þaða, [äteþrla jūma Ācōrēba jara þí ïjā þəðeba zocai þaya].-*

⁵ Māwānacarea diauruba Jesura eya ðtl ðəðe edesia. Mamaðba nað ëjūâne þea puruda jūma acabitasia. ⁶ Maðne diauruba jarasia:

-Nað ëjūâne þea purura, mað purude ne bia þea sida jūma bl jawaeda þuya. Mlre bērā mða dia quïrīâblrla diaida þla. ⁷ Ml quïrāpita chïrāborode cobepeda mða bia bedeaiþrla mða jūma diaya.-

⁸ Baribrla Jesuba jarasia:

-Satana, ãyã wādua.[†] Ācōrē cartade nāwā þí þla: "Aþa bārā Boro Ācōrēabrla bia bedeadadua. Idjia jara þldr ïjā o pananadua."-‡

⁹⁻¹⁰ Māwānacarea diauruba Jesura Jerusaleñnaa edesia Ācōrē de droma boro ðtlara þlmaa. Maðbe jarasia:

-Bðda wārāda Ācōrē warrabrla, namaðba uðu jðdrðdua. Ācōrē cartade nāwā þí þla:

Ācōrēba idji nezocarāda þlmaa diabueya carebadamārēä.

¹¹ Blra ãdji jðwade edadia bl jðrðra mōgaraba puarāmārēä. §

* ^{4:4} Deuteronomio 8:3. Griego bedeade ðclrla cartade bedea corchetede blra neëa. † ^{4:8} Satana, ãyã wādua. Griego bedeade ðclrla cartade maðra neëa. ‡ ^{4:8} Deuteronomio 6:13. § ^{4:11} Salmo 91:11,12.

12 Baribλrα Jesuba jarasia:

-Idji bedeade nañ sida bλ bλa: “Bariduada orānadua bārā Boro Ācōrēba carebai cawaya.”-*

13 Māwā mīā sē bapeda diaurura Jesu caitabemada ãyā wāsia aba dewara ewaridaa.

Jesuba jaradia beda

Mateo 4:12-17; Marco 1:14-15

14 Māwānacarea Jesura Ācōrē Jaure λbλa deba bλda Galilea druadaa jēda wāsia. Jūma mañ druade idjira bio trλ bλgasia. **15** Judiorā dji jλrebada deza idjia Ācōrē bedeara jaradia babadjia. Mañ bērā jūmarāba idjira bia jarabadjidaa.

Jesu Nazarede beda

Mateo 13:53-58; Marco 6:1-6

16 Māwānacarea Jesura idji warida puru Nazaredaa wāsia. Anāubada ewaride idjia obari quīrāca judiorā dji jλrebada dede eda wāsia. Mañbe idjira piradrλsia Ācōrē Bedeada noocoare lei carea. **17** Mañne Ācōrēneba bedeabari Isaía cartada idjia diasidaa. Mañra ewara edapeda nañ bedeada jλrpeda jīgua lesia:

18-19 Ācōrē Jaurera mλ ume bλa. Idjia mλra eda-sia dji ne neē quedeara jaramārēā Ācōrēba ādjirāra carebaida.

Idjia mλra diabuesia sopua beada sobi-abicuamārēā,[†] jida edepedadarā ēdrλdida jaramārēā, dauberrea beaa unubimārēā, djārā jλwaeda mīga bearaa bia bλcuamārēā,

* **4:12** Deuteronomio 6:16. † **4:18-19** Sopua beada sobi-abicuamārēā. Griego bedeade λελρλ cartade mañra neēa.

idjabə jaramārēā Ācōrēba ēdrʌ edai ewarira
jū̄esida.‡

20 Ledacarea cartara bʌrapeda dji wagabaría di-asia. Małbe chūmesia jaradiai carea. Jūmarāba idjira acʌ duanasidaa. **21** Małne Jesuba jarasia:

-Mał bedeaba jara bʌra idi bārā quīrāpita māwābʌrla.-

22 Jūmarāba idjidebemada bia bedeasidaa. Idjia bia jaradia bʌ carea cawa crīchadaē basía. Ara ădjiduğa jara duanasidaa: “Idjira Jose warrada jāwā bʌlēca?”

23 Jesuba jarasia:

-Bārāba nał bedeada māa jaradja: “Nēärā di-abari, ara bʌdjida biabitua. Bʌ Capernauñne odara daiba ū̄risidaa. Nama bʌ purude biđa abarica odua.”-

24 Mał awara jarasia:

-Māa bārāa wārāda jaraya: ni aħaʌ Ācōrēneba beđeabarida ara idji druade bia edađacaa.

25 Quīrānebadadua, Elía basi ewaride Israel druade pēdra wērārāra zocārā panasidaa. Mał ewaride poa ū̄bea ēsidra cue zeě bāda bērā jarrabada zesia.

26 Baribʌrl Ācōrēba Elíara ni aħaʌ pēdra wērā Israeldebema carebađe wābiē basía. Ātebʌrl pēdra wērā Sidoñ druade Sarepta purude bʌlmaa wābisia. **27** Ara mał quīrāca Eliseo basi ewaride aida bara beada Israel druade zocārā panasidaa baribʌrl ădjirānebema ni aħaʌda idjia biabiē basía. Ātebʌrl Siria druadebema Naamaħda biabisia.-*

‡ **4:18-19** Isaía 61:1-2; 58:6. § **4:26** 1 Reye 17:1-16. * **4:27** 2 Reye 5:1-14.

28 Mañ ūrīsidade jūma dji jʌrebada dede duanra quīrūbucasidaa. **29** Ara mañda Jesura puru da-jadaa errebari ededapeda eya edaa tuca jira bʌde batabuedi carea edesidaa. **30** Baribʌrʌ Jesura ara ãdji daidu necai wāsia.

Jesuba ēberā jai bara bʌ biabida

Marco 1:21-28

31 Māwānacarea Jesura Galilea druade Caper-nauñ purudaa wāsia. Anāubada ewaride idjia jaradia bāsia. **32** Bio cawa bʌdēba ebuda jaradia bʌ bērā jūmarāba cawa crīchadaē basia. **33** Judiorā dji jʌrebada dede ēberā jai bara bʌda bāsia. Cawaēne idjia jīgua jarasia:

34 -¡Jesu Nazaredebema! ¿Cārē cārēā daira mīā sēbʌ? ¿Dai biē bāi carea zesica? Māa cawa bāa bāra caida: ¡Bāra Ācōrēba diabuedaa!-

35 Mañ carea Jesuba idjia jarasia:

-Chupeadua. Idji cacuadebemada ēdrʌdua.-

Ara mañda jaiba ēberāra egode baebipeda ēdrʌsia. Baribʌrʌ mañ ēberāra ni cārē sida biē oē basia. **36** Mañ unusidaade jūmarāba cawa crīchadaē basia. Ädjiza iwidu duanesidaa:

-Idji bedeaba ¿sāwā jāwā o bʌ? Idjia jarabʌrʌra jairāba ījābadaa. Idjira lābla bʌ bērā bedeabʌrʌde jaira ēdrʌcuabadaa.-

37 Mañ bērā idjira puru caita beaza bio trā bāgasia.

Jesuba Simoñ Pedro pācōrē biabida

Mateo 8:14-15; Marco 1:29-31

38 Judiorā dji jʌrebada dedeba ēdrʌpeda Jesura Simoñ dedaa wāsia. Mama Simoñ pācōrēda bio

c_{aw}a nūmasia. Mañ carea Jesua bedea djuburiasidaa biabimārēä. ³⁹ Jesuba edaa ac_lpeda dji c_{aw}amiara quēāsia. Ara mañda c_{aw}amiara dugusia. Mañbe wērāra piradr_lpeda ādjira ne cobisia.

Jesuba zocārā biabiciuada

Mateo 8:16-17; Marco 1:32-34

⁴⁰ Queub_lr_ldē zocārā quīrātanoa cacua biē bēada Jesumaa enesidaa. Jesuba idji j_lwara ādjirā ãrā b_lpeda biabiciasia. ⁴¹ Ara mañ quīrāca zocārā jairāda ēberārā cacuadebemada ēdr_lbicuasia. Ēdr_lb_ldađe nāwā bia jarasidaa: “j_lbra wārāda Ācōrē warraa!” Ādjia cawa panasidaa idjira Ācōrēba diai jarada ēdra edabarida. Mañ carea Jesuba ādjira quēābadjia chupeadāmārēä.

Galileade jaradia nībāda

Mateo 1:35-39

⁴² Diapededa Jesura puru dajadaa wāsia ēberā neēmaa. Barib_lr_l ēberārāba idjira j_lr_l panasidaa. Unusidađe jarasidaa ādji purude bēmārēä.

⁴³ Barib_lr_l Jesuba ādjía jarasia:

-M  a dewara puru bēade jaradiaida b  a Ācōr  ra zeb_lr_ldađe ādji Boro bai carea. Mañ bedea bia jaramārēä Ācōr  ba m  ra diabuesia.-

⁴⁴ Mañ b  r  a Jesuba judior   druade dji j_lrebada deza jaradia wāsia.[†]

5

Beda quenapedada

Mateo 4:18-22; Marco 1:16-20

† **4:44** Judior   druwa. Griego bedeade   c  r  a cartade Judea druada wa Galilea druada b  a b  a.

¹ Ewari abā Jesura amene droma Genesare abada icawa basia.* Mañne Ācōrē bedea jardia bəl ūrīni carea ēberārāra zocārā idjima powua duanasidaa. ² Arima do icawa jābada umé ū panasidaa. Mał jāba djibarirāba ādji beda jidabadada caita sʌgʌ panasidaa. ³ Mañne Jesura Simoñ Pedro jābađe bādopedā jarasia quēsaarabe edemārēā. Małbe jābade chūmepeda jūma arima duanlrāa jaradia besia. ⁴ Jaradiadacarea Jesuba Simoñja jarasia:

-Jābē bəl jābara do quēsaara edepeda beda bāridadua.-

⁵ Baribʌrʌ Simoñba panusia:
-Jaradiabari, daira diaması beda bari panʌda ʌnadrʌsidaa. Māwāmīna ni cārē sida jidadaě basia. Baribʌrʌ bla māwā jara bəl bērā ījāya.-

⁶ Ara małda ādjira beda bārisidaa. Bio zocārā jidabʌda bērā dji beda jidabadara cōābʌrʌ basia. ⁷ Mał carea dewara jābađe bēda jāwaba tr̄sidaa carebade zedamārēā. Zedapeda jābara umena bēdaba birasidaa. Małba biru baevododa basia. ⁸⁻¹⁰ Simoñ Pedroba idji ume panʌ bida bēda zocārā jidapedada unusidade cawa cr̄chadaě basia. Idji ume panʌra Santiago idjaba Juał basia. Ādjira Zebedeo warrarā basia. Mañne Simoñra Jesu caita wāpeda chīrāborode cobepeda jarasia:

-Mł Boro, biara bla bʌra mł caitabemada īyā wāida, m̄ra cadjurua obari bērā.-

Jesuba Simoñja jarasia:
-Dauperarādua, idiba Ʉtaa bʌra mł itea ēberā enebarida bēya.-

* ^{5:1} Genesare amenera idjaba Galilea abadaa.

11 Ādjirāba jābara doyaa enenapeda jūma amesidaa. Mañbe Jesu ume wāsiðaa.

*Jesuba aida bara bΛ biabida
Mateo 8:1-4; Marco 1:40-44*

12 Ewari aba Jesura purude basia. Mañne ēberā aidaba jūma bira bΛda jūësia.[†] Mañ ēberāba Jesu unuside idji quīrāpita chīrāborode þarru cobepeda nāwā quīrā djuburiada iwidisia:

-MÃ Boro, bla quīrīa bΛbΛrΛ, mÃra poya biabida bΛa.-

13 Mañne Jesuba jΛwa ñrΛ bΛbΛrΛde jarasia:

-MÃwÃ o quīrīa bΛa. ¡Biadua!-

Ara mañda aidara anisia. **14** Mañne Jesuba idjía jarasia:

-BΛ biadara ni aþala jararādua. ĀtebΛrΛ sacerdotemaa wādua bΛra biasida unumārēä. Jāþbe Ācōrē quīrāpita bia þei carea Moiseba jarada quīrāca ne diacuadua.[‡] MÃwÃ ēberārāba cawaðia bΛra wārāda biasida.-

15 BaribΛrΛ Jesura trΛ bΛgaara wāsia. Mañ bērā ēberārāra zocārā zebadjidaa idjia jaradia bΛ ūrīni carea. Cacua biē þeara zebadjidaa bibicuamārēä. **16** BaribΛrΛ Jesura edauðe ēberā neēmaa wābadjia Ācōrēa bedeai carea.

*Jesuba ēberā cacua beu bΛ biabida
Mateo 9:1-8; Marco 2:1-12*

17 Ewari aba Jesuba jaradia bΛde pariseorāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima duanasidaa.

[†] **5:12** Aidara Jesu ewaride wārāda sāwā basida dadjurāba cawaðaē panla. BaribΛrΛ judiorāmaarā aba ĀcōrēbΛrΛ poya biabida basia (Numero 12:9-12; 2 Reye 5:7). Mañ awara aba aidaba jidasira ãyā þade wāida basia (Levitico 13:45-46). [‡] **5:14** Levitico 14:1-32.

Adjirāra Galilea druadeba, Judea druadeba idjabā Jerusaleñ purudeba zepedada basía. Mañne Ācōrē ablaadeba Jesuba cacua biě bearā biabibadjia. ¹⁸ Māwā bāde ḥcrl̄ba ēberā cacua beu bāda idji cldade enenapeda eda ede quīrātā panasidaa Jesu quīrāpita bādi carea. ¹⁹ Baribl̄a ēberārā cābana nūmā bērā poya Jesuma jūbidaē basía. Mañ carea ādjirāba dji cacua beu bāra de ḥrā edesidaa. Mañbe de ḥrābemada ogadapeda dji cacua beu bāra dji cldadeba edaa bāsidaa. Ēberārā ēsi Jesu quīrāpita bāsidaa. ²⁰ Jesuba unusia ādja wārāda ījā panāda idjia cacua beu bāra poya biabida. Mañ carea dji cacua beu bāla nāwā jarasia:

-Ache, bāla cadjirua odara māa quīrādoasia.-

²¹ Mañ ūrīsidade arima duanā pariseorāba, juidiorā ley jaradiabadarā bida nāwā crīchasiāa:

“Idjira ḥcaida crīcha bā? ḥCārē cārēā māwā Ācōrē quīrāpita biě bedea bā? Aba Ācōrēbā ēberāba cadjirua odara poya quīrādoaya.”

²² Baribl̄a Jesuba ādja crīcha panāra cawada bērā nāwā iwidisia:

-hCārē cārēā bārā sode jāwā crīcha panā?

²³ Bārāmaarā ḥsāgāda zareaara bā? hCadjirua odara quīrādoayaāda aida wa nañ ēberā cacua beu bāra piradrābipedā nībabida? ²⁴ Ācōrēba mā, Nañ Djara Edadara bāsia nañ ījūāne duanāba cadjirua obadara quīrādoamārēā. Mañra bārāa unubiya.-

Ara mañda dji cacua beu bāla nāwā jarasia:

-Piradrādua. Bā cldara edapeda diguidaa wādua.-

²⁵ Ara māwā jarabl̄de cacua beu bādara pirabaripeda idji cldara edapeda jūmarā quīrāpita

nībade wāsia. Mañbe Ācōrēra bio bia jara bāda diguidaa wāsia. ²⁶ Mañ unusidađe jūmarāba cawa crīchādađ basia. Mañ bērā Ācōrēra bio bia jarasidađa. Ācōrē wayaađeba jarasidađa:
-jidi wārāda ne ununaca waiblada unusidađa!-

Jesuba Levi trāna

Mateo 9:9-13; Marco 2:13-17

²⁷ Māwānacarea Jesu wābārlde parata Romanebema boro itea jārl pebarida unusia. Idji trāra Levi abadjidađa. Mañ ēberāra parata diabada dede chūmasia. Jesuba unupeda jarasia:
-Māl ume zedua.-

²⁸ Ara mañda Levira piradrāpeda idjia o bādara amepeda Jesu ume wāsia.

²⁹ Mañbe Jesu carea Leviba idji dede ne codi waiblada osia. Zocārā Romanebema boro itea parata jārl pebadarāda, dewara ēberārā sida āđji ume ne co panasidađa. ³⁰ Mañ unusidađe judiorā ley jaradiabadarāba, pariseorā bida Jesu ume nībabadarāa nāwā biě jarasidađa:

-¿Cārē cārēđ parata jārl pebadarā ume idjabā dewara cadjirua obadarā ume bida ābaa ne co panā?-

³¹ Jesuba āđjia jarasia:

-Cacua bia ɓeaba nēärā diabarira jārlđacaa. Ababe cacua biě ɓeabārl jārlbadađa. ³² Māra jipa ɓea trāi carea zeđ ɓla, ātebārl cadjirua obadarāda trāl ɓla Ācōrēmaa zedamārēđ.-

Ne codaca ewaridebema

Mateo 9:14-17; Marco 2:18-22

³³ Acārlba Jesua jarasidađa:

-Borocuebari Juañ ume nñbabadarãba Ăcõrëa iwidiþadae ara cadrãa ne codaca ewarira obadaa. Ara mañ quiþäca pariseorã ëpëbadarã biða obadaa. Baribþrl bñ ume nñbabadarãba ñsãwãërã odaca?–

³⁴ Jesuba ãdjia jarasia:

-Mãwãra wẽrã edabþrlba bñsrida ewari o bñde ñidjia edodarãa ne codaca ewarida obica?
³⁵ Baribþrl ewari aba dewara ëberãrãba idjira ãyã ededia. Mañ ewaridebþrl idjia edodarãa ne codaca ewarira odia.–

³⁶ Mañ awara Jesuba ãdjia ne jara bñdeba nãwã jarasia:

-Ni abaþba wua djiwidida tñdapeda wua sorede capirudacaa. Mãwã odibþrl wua djiwidira ãriÿa. Mañ awara dji wua djiwididi tñdara dji sore ume bia beëa. ³⁷ Idjabä ni abaþba uva ba djiwidira animarã e oda dji sorede tñdaca. Mãwã odibþrl aseabþrlde animarã e oda dji sorera cõäya. Mañbe uva bara, animarã e oda sida aduaya. ³⁸ Mañ carea uva ba djiwidira animarã e oda djiwidide tñdida panla. Mãwã umena dãrã droadia. ³⁹ Idjabä uva ba asea dji drõä dobþrlba djiwidira do quiþiäcaa. Äteþrla jarabaria: “Uva ba dji drõära djiwididi cãyãbara biara bña.”–

6

*Jesura ñnãübada ewari djibaria
 Mateo 12:1-8; Marco 2:23-28*

¹ Anãübada ewari ñdje Jesura idji ume nñbabadarã sida ñjüä trigo udade nñbasidaa. Mama nñnane Jesu

ume nībabadarāba trigora tΛ edadapeda jΛwaba
cΛratΛdapeda co nībasidaa.*

² ΛcΛrΛ pariseorāba mał unusidađe iwidisidaa:
-¿Bārāba cārē cārē īnāūbada ewaride ocara
panđda o panđ?-

³ Jesuba panusia:
-¿Bārāba Ācōrē Bedeara acΛdacaca? Davi, idji
ume nībabadarā siđa jarra panasidađe ¿sāwā
osida?[†] ⁴ Davira Ācōrē dede eda wāpeda Ācōrē
quīrāpita bāda pañda edasia. Mał pañra ¿aθabe
sacerdoterāba codida panasidaěca? BaribΛrΛ
Daviba copeda idji ume nībabadarāa diasia.-

⁵ Idjaba Jesuba jarasia:
-Mā, Nał Djara Edadara īnāūbada ewari
djibaria.-

*Jesuba īnāūbada ewaride ēberā biabida
Mateo 12:9-14; Marco 3:1-6*

⁶ Dewara īnāūbada ewaride Jesura judiorā dji
jΛrebada dedaa wāpeda jaradia bāsia. Mama ēberā
jΛwa ara beu bāda bāsia. ⁷ Judiorā ley jaradiabā-
darāda, pariseorā siđa panasidaa. Adjia Jesura
acΛ panasidaa īnāūbada ewaride ēberā jΛwa beu
bāda biabi cawaya. Biabisira biě jaradida crīcha
panasidaa. ⁸ BaribΛrΛ adjia crīcha panđra Jesuba
cawa bāda bērā dji ēberā jΛwa beu bāla nāwā jaras-
ia:

-PiradrΛpeda ēsi nūmane zedua.-
Ara małda dji ēberāra piradrΛpeda ēsi nūmane
wāsia. ⁹ Małbe Jesuba adjia jarasia:

* **6:1** Deuteronomio 23:24-25. † **6:3** 1 Samuel 21:1-6.

-Mλa bārāa iwidya: ñnāñbada ewaride ¿cārēda ođida panλ? ¿Biada wa cadjiruada? ¿Djārā carebaida wa idu beubida?-

¹⁰ Małbe arima panλra acλpeda dji ēberāa nāwā jarasia:

-Jλwa jiradua.-

Māwā jirabλrλde idji jλwara biasia. ¹¹ Mał carea arima panλra bio quīrūnapeda ādjiduþa iwidī du-anesidaa Jesura sāwā odi cawaya.

Jesuba ēberā doce edada

Mateo 10:1-4; Marco 3:13-19

¹² Ewari abā Jesura eyadaa wāsia. Mama Ącōrēa iwidī bλda ñnadrasia. ¹³ Åsa badacarea idji ēpē beara ābaa trλcuapeda doce edasia. Mał doce edadarā idjia trλ bλsia “mλa diabuedarā.”‡ ¹⁴ Adji trλra naðgλa: Simoñ (Jesuba idjira trλ bλsia Pedro), dji djaba Andre, Santiago, § Juañ, Pelipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomá, Alpeo warra, Santiago, Simoñ Zelote abada, ¹⁶ Santiago djaba Juda, idjaba Juda Iscariote. Jīrūare małgλba Jesura jidabisia.

Jesuba cābana duanλa jaradiada

Mateo 4:23-25

¹⁷ Małbe Jesura idjia edadarā ume eyadeba edaa zesidaa. Jewedade idji ēpē bea zocārā panλ ume idjaba ēberārā cābana zebλda ume besia. Mał ēberārāra Judea druadeba, Jerusaleñneba, pusa icawabema puru Tirodeba idjaba Sidoñneba zesesidaa Jesuba jaradia bλ ūrñi carea idjaba

‡ **6:13** Mλa diabuedarā. Cāpūriñ bedeade jara bλa “apóstoles.”

§ **6:14** Mał Santigora idjaba Jacobo abadaa. Cāpūriñ bedeade Santiago trλra zlesia “San Jacobo” isabe jarabλrλdeba.

cacua biē bear a biabicuamārēā. ¹⁸ Mañ awara Jesuba jai bear a ēberārā cacuadebemada ãyā j̄lrecuasia. ¹⁹ Jūma dji cacua biē beaba idjira tā quīrīā panasidaa Ācōrē l̄b̄ladeba biabi b̄l bērā.

Dadji bia beadi Jesuba jarada

Mateo 5:3-12

²⁰ Jesuba idji ēpē bea ac̄peda nāwā jarasia:

Bio bia beadia bārā dji ne neē pan̄ra Ācōrēba bārāra pe erob̄l bērā.

²¹ Bio bia beadia jarra bear a Ācōrēba jāwūābi bērā.*

Bio bia beadia sopuaba jīā bear a Ācōrēba b̄asridabi bērā.†

²² Bio bia beadia ēberāba mā, Nañ Djara Edada carea bārā quīrāmab̄dade, igarab̄dade idjaba biē jarab̄dade.

²³ Bārā biē ob̄dade bio capipiadadua, bārāba nebia waīblada bajāne eropanani bērā.‡

Ādji drōā naēnabemarāba Ācōrēneba bedeabadarāra ara mañ quīrāca biē obadjidaa.

²⁴ Barib̄lra mīā djuburi beadia bārā dji ne bara bear a.

Bārāba eropan̄neba necai pan̄ bērā noocoarebema ewaride necai pananaēa.

²⁵ Mīā djuburi beadia bio ne co pan̄neba jāwūā bear a, noocoarebema ewaride jarra panani bērā.

* **6:21** Jeremia 31:25. Bio bia beadia jarra bear a Ācōrēba jāwūābi bērā. Mañba nañ cr̄cha sida dia b̄la: “Bio bia beadia sodeba Ācōrē cawa quīrīā bear a, Ācōrēba cawabi bērā.” † **6:21** Salmo 126:5-6; Isaía 57:18; 61:2-3; Apocalipsi 7:16-17. ‡ **6:23** 2 Cronica 36:16.

Mīā djuburi bēadia ara nawena ipida bēara no-coarebema ewaride jīāni bērā idjabā sop-uaēi bērā.

²⁶ Mīā djuburi bēadia ēberārāba bārāda bia jaradibārla.

Bārā drōā naēnabemarāba ēberārā Ācōrē trāneba sewa jaradia bēara bia jarabadjiāa.

*Dadji dji quīrūrā quīrīānida panʌ
Mateo 5:38-42, 44*

²⁷ Baribārla mīā jara bʌ ūrī panāa jaraya: bārā dji quīrūra quīrīānadua. Bārā quīrāma panāra bia odadua. ²⁸ Bārā biē jarabadara bia jaradadua. Bārā biē obada carea Ācōrēa iwididadua ādjirāra carebamārēā. ²⁹ Aþaþba bʌda uridarraðe uibārla, dewarabema uridarraðe idu ubidua. Aþaþba bʌa cacuade jāl bʌdebemada aþa jārībārla, dewarabema bʌa jāl bʌ sida idu edebidua. ³⁰ Aþaþba báa ne iwidibārla, wāgarādua. Mañ awara bʌa eroþʌdebemada aþaþba jārīsira iwidirādua jēda di-amārēā. ³¹ Bārāba quīrīā panāa djārāba bārāra bia oðida. Ara mañ quīrāca bārāba djārāra bia oðadua.

³² Ababe bārā dji biarādrʌ quīrīā panʌbārla, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ādji dji biarāra quīrīābadaa. ³³ Mañ awara ababe bārā dji biarādrʌ bia oðibārla, ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ara mañ quīrāca obadaa. ³⁴ Mañ awara bārāba ababe dji poya jēda diadida bēaa diaðibārla ¿caiba bārāra bia jarai? Cadjirua obadarā bida ara mañ quīrāca obadaa ādjia dia-peðadara waya jēda edaðida crīcha panʌ bērā.

³⁵ Mañ carea bārā dji quīrūra quīrīānadua. Ādjirāra bia oðadua. Ādjirāa ne diaðadua. Baribārla

diabʌdade ãdjirãneba edadida cr̄icharãnadua. Māwãbʌrl bärãba Ācõrẽneba edadira bio waiþla baya idjaba unubidia wäräda bärãra Ācõrẽ dji dromaara bʌl warraräda. Idjia cadjirua obadaräda, idjia bia bʌlada adaca sida idji biadeba carebabaria. ³⁶ Ara mañ quïrãca bärãba quïrã djuburia b̄eadida panla bärã Zeza bajãne bʌlba quïrã djuburiabari quïrãca.

Djärã biě jarabadadebema

Mateo 7:1-5

³⁷ Djärära biě jararãnadua Ācõrẽba bärã biě jararãmãrẽa. Ni aþalda bedeade bʌlada arãnadua, Ācõrẽba bärãda bedeade b̄eada arãmãrẽa. Bärã biě opedadara quïrãdoadadua. Māwã bärãba biě opedadara Ācõrẽba quïrãdoaya. ³⁸ Djärää ne diadadua. Māwãbʌrl Ācõrẽba bärãa bio aduba diaya ē bio birapeda cuguzoa bʌl quïrãca. Idjia diaya bärãba djärää diabada quïrãca.-

³⁹ Mañ awara Jesuba jarasia:

-¿Dauþerrea bʌlba dewara dauþerrea bʌlada poya eronïbaica? ¿Eronïbaibʌrl, ãdjira umena uriade baedaeca? ⁴⁰ Ne cawa quïrïä bʌlra dji jaradiabari cãyäbara ne cawaara bʌlëa. Baribʌrl idjia bio cawadacarea dji jaradiabari quïrãca b̄eya.

⁴¹ Bärãba ¿cärẽ cärẽ nejarra djärã daude bʌlada acʌbada? ¿Sãwãérã bacuru waiþla bãdji daude bʌlada acʌdaca? ⁴² Bacuru waiþla bãdji daude bʌlada ununaẽ panlbʌrl ¿sãwã djärää nãwã jaradi? “Nejarra bʌl daude bʌlra mña aubariya.” ¡Bärãba jarabada quïrãca odacaa! Naãrã bacuru waiþla bãdji daude bʌlada aubaridadua. Māwã poya ununia nejarra djärã daude bʌlra aubaridi carea. Ara

mał quīrāca bla cadjirua o bala naārā idu bādua.
Małbebərla djärāra carebaida bla.-

Bacurura dji nejōneba cawabadaa

Mateo 7:15-20; 12:34-35

⁴³ Bacuru cadjiruaba nejō biada zaucaa. Ara mał quīrāca bacuru biaba nejō cadjiruada zaucaa.
⁴⁴ Bacurura dji nejōneba cawabadaa. Arla bara bala higojōda zaucaa. Idjaba jūñchichiba uvada zaucaa. ⁴⁵ Ara mał quīrāca ēberā biaba idji sode ne bia erobādeba ne biada jarabaria. Baribalga ēberā cadjiruaba idji sode ne cadjirua erobādeba ne cadjiruada jarabaria. Ēberāba idji sode crīcha bla quīrāca bedeabaria.

De uménebema

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Mla jara bla bārāba odacaa. Małda ḥcārē cārēa mla bārā boroada abada? ⁴⁷ Młamaa zebalraba ml bedeada ūrīpeda ījā oibalga ml jaraya idjira cai quīrāca bla. ⁴⁸ Idjira ēberāba de obalgä quīrāca bla. Mał ēberāba bio edu corosia aba mögara zarea unubalradaa. Mał lrl de jīrūra u nūmāsia. Mał dera bio zarea nūmä bērā do waibla zebalrabe cora edeē basía. ⁴⁹ Baribalga ml bedeada ūrīpeda ījāéra nał quīrāca bla. Ēberāba deda osia baribalga de jīrūra edu uē basía. Mał bērā do waibla zebalrabe idji dera cora wāsia. Abeda jūma ãrīsia.-

Jesuba sordaorā boro nezoca biabida

Mateo 8:5-13

¹ Jesuba ēberārāa māwāa jaradacarea Caper-nauñnaa wāsia. ² Mama sordaorā boroda ɬasia. Idjia nezoca bio quīrīā bāla erobasia. Bariblā mañ nezocara cacua biē bāl bērā jūācāyā nūmasia. ³ Dji sordaorā boroba Jesudebema ūrīside ɬcārla judiorā dji dromarāda Jesumaa diabuesia idji nezoca biabide zemārēā. ⁴ Ādjirāra wānapeda nāwā bedea djuburiasidaa:

-Jāl sordaorā borora ēberā biaa. Mañ bērā bia bāla bāla carebaida. ⁵ Idjia dadji judiorāra bio quīrīā bāl bērā dadjirā dji jārebada deda o diasia.-

⁶ Māwāa jarapedada bērā Jesura ādji ume sordaorā boro dedaa wāsia. Bariblā de caita jūēbāda sordaorā boroba idji dji biarāda Jesua nāwā jarade diabuesia:

-Māl Boro, māra dji biaē bērā, biara bāla bāra māl deede eda zeēda. ⁷ Mañ carea māra bāmaa wāē basia. Bariblā māl nezoca biamārēā bāla jāmaalba jaraiblā biaya. ⁸ Māl boroba jara bāra māl ījāida bāla. Idjabā māl jara bāra sordaorā māl jāwaeda bēaba ījānida panla; māl abala zeduada aiblā ze-baria; wāduada aiblā, wābaria; idjabā māl nezocaa nāwā oduada aiblā ara mañda idjia obaria.-

⁹ Mañ ūrīside Jesuba idjidebemada bia crīchasia. Mañ carea idji ēpē panlaa acāpeda jarasia:

-Māl jaraya: nañ ēberāba bio ījā bāl quīrāca israelerā tāēna ni aba bida unucaa.-

¹⁰ Sordaorā boroba diabuedarā jēda wāsidade unusidaa nezoca cacua biē bādara biasida.

Jesuba pēdra wērā warra biabida

¹¹ Māwānacarea Jesura, idji ume nībabadarā sida Naiñ purudaa wāsidaa. Ādjirā ume ēberārāra

zocārā wāsidaa. ¹² Jesu dji purude eda wābada caita jūēside unusia ēberārāba cūdra jaidadada tl̄baride edebādada. Dji papara pēdra wērā basia. Ababe mañ warrada erobasia. Dji pēdra wērā ume ēberārāra cābana duanasidaa. ¹³ Jesuba dji pēdra wērāra mīā djuburi unupeda nāwā jarasia:

–Waa jīärādua.–

¹⁴ Mañbe caita wāpeda dji bēwārā edebada bacuruda tāsia. Mañ carea dji edebādarāra nūpanesidaa. Mañne Jesuba jarasia:

–Cūdra, mīā bīā jaraya, piradrādua.–

¹⁵ Ara mañda dji beu bādara piradrāpeda bedeasia. Mañbe Jesuba idjira dji papaa diasia.

¹⁶ Mañ carea dji arima duanlra bio dauperasidaa. Jūmarāba Ācōrēra nāwā bia jarasidaa:

–Wārāda Ācōrēneba bedeabari dji dromada dadjirā tāēna jūēsia. Ācōrēba idji purura carebade ze bīla.–

¹⁷ Mañ bērā Jesura jūma Judea druadē idjabā mama caita bēa purude bida trā bāgasia.

Jesuba Borocuebari Juañnebema jarada

Mateo 11:2-19

¹⁸⁻¹⁹ Juañ ume nībapedādaba Jesuba oēara Juaña jūma nēbārlāsidaa. Mañ carea Juañba umé trāpeda Jesua nāwā iwidide wābisia: “¿Bāra dji zeida bādaca, wa dewarada jāñida panā?”

²⁰ Ara mañda Jesumaa wānapeda iwidisidaa:

–Borocuebari Juañba daira bāmaa diabuesia. Idjia nāwā iwidibisia: “¿Bāra dji zeida bādaca, wa dewarada jāñida panā?”–

21 Ara mañ ewaride Jesuba cacua biĕ beada, jai bara beada, dauberrea ɓea sida zocārā biabicua basia. **22** Mañ bērā Jesuba ādjía nāwā panusia:

-Bārāba unu panla idjabə ūrī panla Juaña jarade wānadua: dauberrea beadaba unu panla, jīrū biĕ beadara bia nīnaa, aiда barə beadara biasidaa, cawalra qui beadaba ūrī panla, idjabə beupedadara ɬrēbacuasiadaa. Mañ awara ne neē quedeaba bedea bia Ācōrēba carebaidebemada ūrī panla.* **23** Mă igaraě ījā bəra bio bia baya.-

24 Juañba diabuedarā wāpedadacarea Jesuba arima duanáa Juañnebemada nāwā jarasia:

-Ējūā pōasa ewaraga bədaa bārāba Juañ acəde wāsidae ¿cārēda ununida crīchasiada? ¿Nāūrāba cha ureurea eronūmla ununida crīchasiada?† **25** Māwā crīchadaē basia. Mañda ¿cārēda ununida crīchasiada? ¿Ēberā bio djiō bəda ununida crīchasiada? Māwāea; dji bio djiō ɓea, jūma nebia erobeara dji bororā de dromane panabadaa. **26** Mañda ¿cārēda ununida crīchasiada? ¿Ācōrēneba bedeabarida ununida crīchasiada? Māe, Ācōrēneba bedeabarida acəde wāsidaa. Juañra Ācōrēneba bedeabari dji dromaa.

27 Idjidebemada Ācōrē Bedeade nāwā bá bəa:
Bedea jarabarida măa bə na diabueya bə o
jarimārēa.‡

28 Măa jaraya: nał ējūāne ni abəlda Juañ cāyābara dji dromara bəläa.§ Baribalra Ācōrē pu-

* **7:22** Isaía 29:18-19; 35:5-6; 26:19. † **7:24** Nāūrāba cha ureurea eronūmla. Mañba jara bəa “ēberā peramiaida bəda.” ‡ **7:27** Malaquia 3:1. § **7:28** Nał ējūāne ni abəlda. Griego bedeade nāwā bəa: “Wērārāba topedadadebemada.”

rudebema dji edaara quiruda idji cāyābara dji dro-maara b̄la.-*

²⁹ Jesuba jara b̄l ūr̄isidaade ēberārāba, Romanebema boro itea parata j̄lrl pebadarā bida jarasidaa Ācōrēba o b̄lra jipa b̄lda, Juañba ādjjirāra borocueđa bērā. ³⁰ Bariblrl pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Ācōrēba ādji itea o quīrīā b̄adara igarasiđaa. Mañ carea Juañba ādjjirāra borocueđ basía.

³¹ Dadjirā Boro Jesuba idjabā jarasia:

-Idibema ēberārāra ¿cārē quīrāca panla?

³² Purude warrarā jemene panne nāwā ijarabada quīrāca panla:

Daiba chiru zasidađe bārāra caridaě basía.

Sopuadebema tr̄lābi tr̄lāsidađe bārāra jīñaě basía.

³³ Bārāra ara mañ quīrāca panla. Juañ zeside bariduada coca basía idjabā uva b̄a aseada doca basía. Mañne bārāba jarasidaa idjira jai bara b̄lda.

³⁴ Mañbe m̄l, Nañ Djara Edadara ze b̄la. M̄la ne jūmada cobaria idjabā ne jūmada dobaria. Mañne bārāba jarabadaa m̄lra ne coya b̄lda idjabā itua awua b̄lda. Mañ awara jarabadaa m̄lra cadjurua obadarā ume, Romanebema boro itea parata j̄lrl pebadarā ume bida nībabarida. ³⁵ Bariblrl cawa panla Ācōrē necawaara jipa b̄lda idji ījā panla jipa obada bērā.-

Pariseo Simoñ dede Jesu ne coda

³⁶ Pariseoda b̄asia. Mañ pariseoba Jesura eđosia idjima ne code wāmārēä. Ara mañda Jesura

* ^{7:28} Λελγμαरā Jesuba versículo 29, 30 sida jarasia.

wāpeda ne co chūmesia. ³⁷ Mał purude wērā bio cadjirua obarida bāsia. Mał wērāba Jesu pariseo deđe ne co bāda cawaside alabastro mōgara odade querada enesia.[†] ³⁸ Jesu caita cođepeda jīā bāba idji daubaba Jesu jīrūra sagāsia. Małbe idji budaba jarepeda Jesu jīrūra isōpeda idjia quera enenaba parāsia.

³⁹ Mał unuside Jesu edoda pariseoba nāwā crīchasia: “Nał ēberāda wārāda Ācōrēneba bedebari badabara cawacasia cadjirua obari wērāba jāwā o bāda.”

⁴⁰ Mał carea Jesuba nāwā jarasia:

-Simoł, mła báa ne jara quīrīñā bāla.-

Simołba jarasia:

-Māëteara jaradua, Jaradiabari.-

Jesuba jarasia:

⁴¹ -Ēberāda umé panasidaa. Ādjia ēberā bara báa diai bara panasidaa. Abałba quiniento ewari trajabłrāde edabari quīrāca diaida bāsia.[‡] Dewarabemaba cincuenta ewari trajabłrāde edabari quīrāca diaida bāsia. ⁴² Baribłrā ādjia poya diaida cawada bērā, dji bara bā ēberāba ādjia diadida panłra quīrādoasia. Mła báa iwidiya: ḥsāłgħla dji bara bā ēberāra biara quīrīñai?-

⁴³ Simołba panusia:

-Młmaarā dji auđuara diaida bādaba biara quīrīñaya.-

Jesuba jarasia:

[†] **7:37** Alabastro mōgarara cuaracuara bāla. Mācuza zareaě bā bērā ne obadaa. Judiorāba alabastrora Egipto druadeba enebadjidaa. Jūma alabastro odara nēbāla bāla. [‡] **7:41** Quiniento ewari trajabłrāde edabari quīrāca. Griego bedeade bā bāla “quinientos denarios.”

-Bla aride panusia.-

44 Mañbe wērāmaa acapeda Simoña jarasia:

-¿Bla nañ wērāra unu b̄lca? Bla dede jū̄eside mñ jīrū sagamārēä bla baidoda diaë basía, bariblrla nañ wērāba ara idji daubaba mñ jīrūra sagapeda idji buðaba pōasa jaresia. **45** Mñ jū̄eside bia edai carea bla isõé basía, bariblrla nañ wērāba mñ jīrūra isõ jõé b̄la. **46** Mñ bia edai carea bla mñ boro ñrl olivo dragara weaë basía, bariblrla nañ wērāba mñ jīrūra queraba plrlsia. **47** Mañ bērā mña nāwā jaraya: idjia cadjirua zocārā odara mña jūma quīrādoasia. Mañ carea idjia mñra bio quīrīä b̄la. Bariblrla abalba mācua cadjirua odaëda mña quīrādoiblrla mañba mñra mācua quīrīä b̄aëa.-

48 Mañbe idjia wērāa jarasia:

-Bla cadjirua odara mña jūma quīrādoasia.-

49 Bariblrla dewararā arima ne co chūmeaba nāwā jara duanesidaa:

-Nañra ¿caida crīcha b̄l? ¿Māwāra dewaraba cadjirua odara idjia poya quīrādoaida b̄lca?-

50 Mañne Jesuba wērāa jarasia:

-Bla mñra ñjāna bērā cadjiruadebemada ēdrlsia. Necai wādua.-

8

Wērārāba Jesu careba panana

1 Māwānacarea Jesura puru waiþla beaza idjabā puru zaque beaza wāsia. Mañne jarabadjia Ācōrēra ãdji Boro bai carea zeblrla. Mañ bedea bia jaradia nñne idjia doce edadarāda idji ume nñbabadjidaa. **2** Mañ awara wērārāda idji ume nñbabadjidaa. Mañ wērārā ñcrla cacua bië beadada

Jesuba biabisia idjabā ñcʌrʌ jai bara beadada Jesuba dji jaira ãyã jʌretasia. Aba Maria Magdalena basía.* Jesuba idji cacuadebemada jairāda siete ãyã jʌretasia. ³ Cuza quima Juana sida þasia. Cuzaba Herode dedebemada jūma cawa obadjia.[†] Susana sida þasia. Mañ awara dewara wērārāda zocārā panasidaa. Adjirāba Jesu carebadí carea ne diabadjidaa.

Pea podadebema ne jara bʌ

Mateo 13:1-9; Marco 4:1-9

⁴ Zocārā ñberārā puruzabemada Jesumaa zesidaa. Mañne ne jara bʌdeba Jesuba ãdjirāa nāwā jaradiasia:

⁵ -Ñberāda idji ñjūñne ne pode wāsia. Māwā po nīne ñcʌrʌ tara oðe baecuasia. Mañ bērā ñberārāba ñrʌ tʌgasidaa idjabā ïbanaba mīcuasidaa. ⁶ ñcʌrʌ tara mōgara ñrʌ egoro nāñcha bʌde baecuasia. Tununacarea mācua baido neñ bʌ bērā jūma purruba-sia. ⁷ ñcʌrʌ tara ñjūñ ñrlida bʌde baecuasia. Tununacarea jñcara ñrla bara bʌba bʌrlá quenasia. ⁸ Baribʌrʌ ñcʌrʌ tara ñjūñ biade baecuasia. Mañ tara bia waridapeda bio zausidaa.-‡

Māwā jarapeda Jesuba jīgua jarasia:

-Dji cʌwʌrʌ bara bʌba quirācuita ûrñdua.-

Pea podadebema Jesuba cawa jarada

Mateo 13:10-23; Marco 4:10-20

⁹ Mañ carea Jesu ume nñbabadarāba idjía iwidi-sidaa:

* **8:2** Maria Magdalena Magdala purudebema bērā māwā trʌ jarabadjidaa. † **8:3** Mañ Herodera Antipa trʌ jarabadjidaa.

‡ **8:8** Bio zausidaa. Griego bedeade bʌ ðla: "Ta abə quiruba cien tada diasia."

-Bla māwā ne jara bʌd̥eba jaradiadaba ɿcārēda
jara bʌ?-

10 Jesuba panusia:

-Ācōrēba ēberārā pe eroþʌdebemada jūmarāa
cawabiē bʌmīna bārāa cawabi bla. Baribʌrʌ de-
wararāa māa ne jara bʌd̥eba bedea bla Ācōrē car-
tade jara bʌra māwāmārēā. Nāwā jara bla:
Nañ ēberārāba ūrī panlāmīna cawaðaēa. Unu
panlāmīna cawaðaēa. §

11 Māa ne jara bʌd̥eba jaradara nañgla: dji tara
Ācōrē bedeaa. **12** Ta oðe baedaba nañda jara
bla: ɬcʌrʌ ēberārāba Ācōrē bedeada ūrīnapeda di-
auruba mañ bedea ãdji sode jūenara quírādoabibaria
íjārānamārēā. Māwā ãdjirāra cadjiruaðebemada
ēdrʌdaca. **13** Ta mōgara ɬrʌ egoro nāücha bʌde
baedaba nañda jara bla: ɬcʌrʌ ēberārāba Ācōrē
bedeada bio bʌsrida edabadaa baribʌrʌ bio carra
jidadaca bērā sodeba íjānacaa. Mañ bērā dārāéne
bia mīgabʌdade idu bʌbadaa. **14** Ta ejūā ɬrʌida
bʌde baedaba nañda jara bla: ɬcʌrʌ ēberārāba
Ācōrē bedeada ūrīnapeda nañ ejūāne sāwā bia
beadida, ne jūma eroþeadida, sāwā bʌsridadi sida
biara cr̥chabadaa. Mañ bērā ãdjia ūrīpedadara
igaradapeda waridaca. **15** Baribʌrʌ ta ejūā biade
baedaba nañda jara bla: so jipa þeaba idjabā
cr̥cha bia þeaba Ācōrē bedeara ūrīnapeda wārāda
íjābadaa. ãdjia íjā panra idu bʌdaca bērā ne biada
obadaa.

Íbírānebema ne jara bʌ

Mateo 5:14-15; Marco 4:21-25

16 Ni aþaþba ðbírða coadapeda mérā nūmñacaa wa epedeco droma edre bþdaca.^{*} Åteþlra ðta dji ðbírða bþbadade nūmþbadaa dji dede eda zebþdarða ðnaa ununamärēä. **17** Ara mað quírða ne jūma ebuda bþðra mérā þeëa. Dadjia cawadaë panþra Åcõrðba ebuda cawabiya. **18** Mað bérð bio quírðcuita ūrð pananadua. Aþaþba wärða cawaibþlra, Åcõrðba auðuara cawabiya. Baribþlra adua bþða cawa bþðda críchaibþlra idjia crícha bþ sida Åcõrðba järñya.

*Jesu ðberðrða idjimaa zepedada
Mateo 12:46-50; Marco 3:31-35*

19 Ewari aba Jesu papaba, idji djabarð biða idjira acðde wásidaa. Baribþlra poya araa jūënaë basía ðberðrða zocárð duanð bérð. **20** Mað carea ðcþrlba idjia jarasidaa:

-Bþ papara, bþ djabarð sida dajadaare panða. Ådjia bþ acðde ze panða.-

21 Jesuba jarasia:
-Åcõrð bedea ūrñapeda ðjá þeada mð papaa idjabða mð djabarða.-

*Jesuba amene bogozoara tumabida
Mateo 8:23-27; Marco 4:35-41*

22 Ewari aba Jesuba idji ume nñbabadarða nãwã jarasia:

-Amene wa quírðrð wánadrð.-
Ara maðda jãbade þadodapeda wásidaa.
23 Chãbþdade Jesura cãi þasia. Mâwã bþðe nãðrða dji cãbãyã puá nûmesia. Mað bérð jãbara baidoba

* **8:16** Mérā nûmñacaa. Griego bedeade bþ bþa: “Cada edre bþdaca.”

biru baevodosia. Abeda minijichiade panasidaa.

²⁴ Mañ carea Jesura ñrñmanapeda nãwã jarasidaa:
-jJaradiabari, Jaradiabari, dadjirãra
barrubododaa!-

Jesura pirabari peda nãürãa, baido bogozoa bida
jarasia tumanamãrãa. Ara mañda jüma tuma
nûmesia. ²⁵ Mañbe idji ume nãbabadarãa nãwã jara-
sia:

-Bãrãba ïjã panra ¿sãwãsi?-

Bariblrl idji ume nãbabadarãba ne wayaaba
cawa crîchadaë basia. Ara âdjiduba iwidi du-
anesidaa:

-¿Nañgra caida jãwã bã? Idji bedeara nãürãba,
baido bogozoa bida ïjâbadaa.-†

Jesuba jai zocârã ãyã jaretada

Mateo 8:28-34; Marco 5:1-20

²⁶ Amene chänapeda Gerasa drua ñe jüesiadaa.‡
Gerasara Galilea amene wa quïrãrã bãa. ²⁷ Jesu
drua bãdoblrl ñberã mañ puruðebemada idji-
maa zesia. Mañ ñberãra jai bara bãda dãrãblrl
basia. Idjia cacuade ni cãrã sida jãca basia.
Dede bida baca basia, ãtebllr beudarã tlbaribada
uriade babadjia. ²⁸ Idjia Jesu unuside biasia.
Mañbe Jesu quïrãpita chîrãboro ñberã
jarasia:

-Jesu, Ñcõrã dji Dromaara bã Warra, ¿cãrã cãrã
mãra mĩa sã bã? ¡Mã djuburia mãra bië bãrãdua!-

²⁹ Jaiba mãwã jarasia Jesuba mañ ñberã
cacuadebemada ñdrãmãrã jarada bãrã. Dãrãblrl
basia mañ jaiba ñberãra bië o ero bãda. Dewararãba
dji ñberãra carenaba jñnapeda quïrãcuita

† **8:25** Salmo 107:28-30. ‡ **8:26** Gerasa. Griego bedeade ñcrla
cartade “Gadara” bã bãa.

wagabadjidamīna carenara tucuapeda ēberā neēmaa jaiba edebadjia. ³⁰ Mañne Jesuba idjía iwidiisia:

-¿Bla casa trā jarabada?-

Idjia panusia:

-Mīra Cābana abadaa.-§

Idjia māwā jarasia ādjira ēberā cacuade bio cābana panā bērā. ³¹ Mañne ādjia Jesua bedea djuburiasidaa uria dau cāre bādāa diabuerāmārēā.* ³² Māwā panāne ādji caita eya zaquede chinada zocārā ne co duanasidaa. Mañ carea jairāba Jesua bedea djuburiasidaa mañ china cacuade idu eda wābimārēā. Mañne Jesuba iduaribisia. ³³ Ara mañda jairāra ēberā cacuadēbemada ēdrādapeda china cacuade eda wācuasidaa. Mañbe cawaēne chinara pirapodapeda perawadēba daidu tēūcuadapeda nābārla quinisidaa.

³⁴ Mañ unusidade dji china waga pananara daupera pira wāsidaa. Ādjia unupedadara purude bēaa, puru jīga bēaa bida nēbārlasidaa. ³⁵ Ēberārāba acāde zesidade dji ēberā jai zocārā erobadara Jesu caita chūmāda unusidaa. Quīrā bāpeda cacuade jābadara jā basia. Mañ carea ēberārāra dauperasidaa. ³⁶ Dji unupedadaba nēbārlasidaa sāwābārla idjira biasida. ³⁷ Mañba jūma Gerasadēbemarāra ne wayadapeda Jesua bedea djuburiasidaa ādji druadēbemada ayā wāmārēā. Ara mañda Jesura wayacusa jābađe

§ **8:30** Cābana. Griego bedeade “Legioñ” bá bāla. Mañba jara bāla sei mil sordaorāda. * **8:31** Uria dau cāre bādāa. Griego bedeade bá bāla “abismo.” Mama Ācōrēba jairāra cawa o bācārīa. Apocalipsi 9:1-3; 20:1-3.

bađopedā Galileadaa wāsia. **38** Wāi naēna ēberā jai bara bađaba Jesua bedea djuburiasia idji ume wāi carea. Bariblrl Jesuba nāwā jarasia:

39 –Diguidaa wāpeda jūmarāa jaradua Ācōrēba bλ ume ne waibla odada.–

Ara mañda ēberāra idji puruđaa wāsia. Mama jūmarāa nēbłrlasia Jesuba idji ume ne waibla odada.

Jesuba wērācau īrēbabida

Mateo 9:18-26; Marco 5:21-43

40 Galilea druađe ēberārā cābana panla Jesura jłā panasidaa. Idji jūesiđe āđirāba bio capipia edasidaa. **41-42** Mañne ēberā Jairo abadada idjimaa zesia. Mañ Jairora judiorā dji jarebada dede dji boro basia. Idjia cauda ađabe erođasia doce poa bλda. Mañ wērācaura jūācāyā nūmasia. Jairora Jesu jīrū caita cođepeda bedea djuburiasia idji duguidaa wāmārēä.

Ara mañda Jesura wāsia bariblrl wābłrlđe ēberārāba idjira pēsua eropanasidaa. **43** Āđirā tāēna wērā doce poa oamiaba jida bλda nībasia. Mañ wērāba nērā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia,[†] bariblrl ni ađaļba poya biabidaě basia. **44** Wērāra jēdaareba zepeda Jesuba cacuadē jł bλ ide mañrī tāsia. Ara mañda oara poasia.

45 Mañne Jesuba iwidisia:

–¿Caiba mñra tāsi?–

Jūmarāba panusidaa tānaě panla. Mañ carea Pedroba jarasia:

[†] **8:43** Mañ wērāba nērā diabadarāa idji paratara jūma diadoasia. Griego bedeadē īcrla cartade mañra neēa.

-Jaradiabari, ēberārāba bʌra pēsua eropanla.
¿Sāwā bʌa iwidi bʌ caiba bʌra tāsida? -‡

46 Baribʌrl Jesuba jarasia:

-Abaʌba mʌra tāsia. Mʌa cawa bʌa mʌ lʌblaðeba idjira biasida.-

47 Wērāba odara poya mērāéda cawada bērā ne wayaaba ure nūmʌda wāpeda Jesu jīrū caita chīrāboroe cobesia. Mañbe jūmarā quīrāpita idjia jarasia cārē cārēa Jesura tāsida idjabā ara mañba biasida. **48** Mañne Jesuba jarasia:

-Cau, wārāda biaida ūjāna bērā bʌra biasia. Necai wādua.-

49 Wađi mama bedea panʌne Jairo dedeба aba zepeda Jairoa nāwā jarasia:

-Bʌ caura jaidasia. Jaradiabarira waa mīā sērādua.-

50 Mañ ūrīsiđe Jesuba jarasia:

-Ne wayarādua. Bla sođeba ūjāibʌrl, idjira ãrēbaya.-

51 Jairo dede jūepeda Jesuba Pedroda, Santiagoda,§ Juañda, dji wērācau zezada, dji papa siđa eda edesia. Waa dewarada eda wābiě basía. **52** Mañne ēberārāda dji wērācau carea aujīā duanasiđaa. Mañ carea Jesuba jarasia:

-Jīrānada, nañ wērācaura beuě bʌa, ãtebʌrl cāi bʌa.-

53 Mañ carea ēberārāba Jesumaa acʌdapeda ipidasidaa, wērācaura wārāda beusida cawa panana bērā. **54** Baribʌrl Jesuba dji wērācau jwade jidapeda jarasia:

‡ **8:45** ¿Sāwā bʌa iwidi bʌ caiba bʌra tāsida? Griego bedeade zocārā cartade mañra neěa. § **8:51** Mañ Santiagora trā jarabadaa Jacobo.

-¡Cau zaque, pirabāridua!-

⁵⁵ Māwā jarabʌrʌde wērācaura ārēbapeda pirabārisia. Mañbe Jesuba jarasia wērācaura ne cobidamārēä. ⁵⁶ Mañ unusidade djibarirāba cawa crīchadaë basía. Baribʌrʌ Jesuba ādjía jarasia ni abala jararānamārēä.

9

Jesuba idji ume nībabadarā diabueda

Mateo 10:5-15; Marco 6:7-13

¹ Jesuba idji ume nībabadarā doce panʌra ābaa tr̄peda ʌblada diasia jaida ãyā jʌretadamārēä idjabā cacua biẽ ɓea sida biabidamārēä. ² Mañbe ādjía jarasia:

-Ācōrēra dji Boro bai carea zebʌrʌda jarade wānadua idjabā cacua biẽ ɓeada biabidadua.-

³ Wāni naëna Jesuba ādjjirāa jarasia:

-Bārā wābʌdađe ni cārē sida ederānadua. Bardonada, buchacada, codida, parata sida ederānadua. Cacuadə jā panʌ awa ededadua.

⁴ Djärā purude jūēnapeda abalba bārāda bia edasira mañ dedebemada ãyā wārānadua abā purudeba ēdrʌbʌdadaa. ⁵ Baribʌrʌ puruba bārāda bia edaebʌrʌ mamaʌba ēdrʌdadua. ēdrʌbʌdadađe egoro pora bārā jīrūne ɓlra jārāpetadadua. Mañba cawabiya ādjia Ācōrē igara panʌ carea idjia cawa oida.-

⁶ Ara mañda wānapeda puru ɓeaza jarasidaa Ācōrēra ādji Boro bai carea zebʌrʌda. Mañ bedea bia jaradia panʌne cacua biẽ ɓeada biabiciabad-jidaa.

*Herodeba Jesudebema ūrīna
Mateo 14:1-12; Marco 6:14-29*

⁷ Herodeda Galilea druadebema boro basía. Mañ Herodeba jūma Jesuba o b̄ada ūrīsia.* Idjia cawa cr̄ichaē basia ñc̄arla nāwā jara panla bērā:
-Borocuebari Juañda ñrēbasia.-
⁸ Mañne dewararāba jara panasidaa:
-Elíada waya dadjirā tāena zesia.-
Dewararāba jara panasidaa:
-Ācōrēneba bedeabari naēna bādada ñrēbasia.-
⁹ Mañ carea Herodeba jarasia:
-M̄la Borocuebari Juañra ob̄lā tl̄ beabisia.
Māëteara za jara panlra ñcaida māwā b̄l?-
Mañ carea Jesura unu quīrīñ basia.

*Jesuba mil juesuma audu ne cobigada
Mateo 14:13-21; Marco 6:30-44; Juañ 6:1-14*

¹⁰ Jesuba diabuedarā jēda zesidade ādjia opedadada jūma nēbl̄asidaa. Māwānacarea Jesuba ādjirāra Betsaidá puru caita ēberā neēmaa edesia. ¹¹ Baribl̄ra ēberārāba idjira mama b̄ada cawadapeda araa wābl̄asidaa. Mañne Jesuba ādjirāra bia edapeda jaradia b̄esia Ācōrēra ādji Boro bai carea zeb̄l̄rāda. Mañ bedea bia jaradia b̄lde dji cacua biē queðeara biabicusia.

¹² Queubl̄rāde Jesuba doce edadarāra idjimaa wānapeda jarasidaa:

-Ēberārāa jaradua puru b̄eamaa idjabā de b̄eamaa wānamārēä. Mamabl̄ra poya cāñia idjabā codida nēdodia. Namara ne neēa.-

¹³ Jesuba jarasia:

-Bārāb̄l̄ra ne cobidadua.-

* ^{9:7} Mañ Herodera Antipa tr̄x jarabadjidaa.

Bariblrl ãdjirãba panusidaa:

-Dairãba ne nẽdode wãnaõblrl, naõ ëberãrã cãbana panlra poya ne cobidaõa. Paõda juesumaabe idjaba ñedada umébe eropanla.-

14 Mama panlra umaquïrã awa mil juesuma panasidaca bla. Maõ blrl Jesuba idji ume nãbabadarãa nãwã jarasia:

-Ãdjirãa jaradadua cincuenta awara awara egode chûpanenamãrẽã.-

15 Idji ume nãbabadarãba idjia jaraða quïrâca osidaa. Ëberãrãa jõma chûpanesidaa. **16** Jesuba paõ juesuma panlra, ñeda umé panl sida idji jlwade edapeda bajãnaa acapeda ãcõrõa bia jarasia. Maõbe cõrâcuapeda idji ume nãbabadarãa jarasia jedecadamãrẽã. **17** Jõmarãda ne codapeda jãwûäsidaa. Dji adubaðada jlrgl pesidade doce jamara birasidaa.

Pedroba Jesudebema jarada

Mateo 16:13-28; Marco 8:27-9:1

18 Ewari aba Jesura ëberãrãnebemada ãyã wãpeda ãcõrõa iwidi basia. Idji ume nãbabadarãda arima panasidaa. ãcõrõa iwididacarea Jesuba ãdjia nãwã iwidisia:

-¿Ëberãrãba mlra caiada a panl?-

19 ãdjirãba panusidaa:

-Llclrlba jara panlra blra Borocuebari Juaõda. Dewararãba jara panlra blra Elíada. Dewararãba jara panlra blra naõnabema ãcõrõneba bedeabari baðada ñrêbapeda jãwã blda.-

20 Maõne idjia waya iwidisia:

-Blärãba mlra ¿caida crõcha panl?-

Pedroba panusia:

-B̄ra Ācōrēba ēdr̄ edabari diai jaradaa.-

21 Jesuba bio jara b̄asia mañgra ni āala jararānamārēā.

22 Mañ awara jarasia:

-M̄l, Nañ Djara Edadara bio bia m̄igaida b̄la. Purudebema bororāba, sacerdote bororāba, dadji judiorā ley jaradiabadarā biña m̄ra igaradapeda beabidia. Barib̄r̄a m̄ra ewari ūbeade ñrēbaya.-

23 Jesuba jūmarāa jarasia:

-Ābałba m̄da ēpē quīrīā b̄lb̄r̄, idjia o quīrīā b̄ra igarapeda ewariza bia m̄gai carea baidā b̄la.† Mañbe m̄ra ēpēida b̄la. **24** Ābałba nañ ējūāne bia baidā j̄rl̄ baib̄r̄, jīrūare bia bāea. Barib̄r̄a ābałda m̄ carea beuib̄r̄ Ācōrē ume ewariza zocai b̄aya. **25** Bio crīchadadua: ēberāda nañ ējūāne ne jūma erob̄lde beupeda t̄b̄l uruadāa wāib̄r̄, ¿idjia erobadaba carebaica? **26** Ābałba m̄ra, m̄ bedea sida adua b̄lada aib̄r̄, m̄, Nañ Djara Edadā l̄b̄la bara zeb̄r̄lde mañ ēberāra adua b̄lada aya. Mañ ewaride m̄ Zeza Ācōrē l̄b̄la bara idjab̄a idji bajānebema nezocarā l̄b̄la bara zeya. **27** M̄la wārāda jaraya: ñclr̄l nama panl beudi nañ Ācōrēba m̄ra jūmarā Boro b̄lada ebuda ununia.-‡

*Jesu quīrā awara nūmena
Mateo 17:1-8; Marco 9:2-8*

† **9:23** Bia m̄gai carea baidā b̄la. Griego bedeade nāwā b̄l b̄la: “Idji crura atau edeida b̄la.” ‡ **9:27** Ebuda ununia Ācōrēba m̄ra jūmarā Boro b̄lada. Ebuda b̄lēa cārēda ununida. Ñclr̄lmaarā jara b̄la Jesu quīrā awara nūmeinebemada ununida. Dewararāmaarā jara b̄la Jesu ñrēbaidebemada, idji bajānaa wāinebemada, wa Ācōrē Jaure zeidebemada ununida.

28 Māwā jaradacarea ocho ewari bʌde Jesura eyade ñtaa Ācōrēa iwidide wāsia. Pedroda, Juañda, Santiago sida edesia. **29** Mama Jesuba Ācōrēa iwidide idji quīrādarrara dorro dorroa nūmesia. Idjia cacuade jā bʌ sida totroaba dorro dorroa nūmesia. **30** Cawañe ēberāda umé odjadapeda Jesu ume bedeasidaa. Aña Moise basía. Dewarabemara Elía basía. **31** Adji sida Ācōrē quīrāwārēñeba dorro dorroa panasidaa. Adjia bedea panasidaa Jesu Jerusaleñne beadidebemada. §

32 Māwā bʌde Pedrora dewararā sida bio daupea panasidamīna cāñnañ basía. Mañne Jesura dorro dorroa bʌda idjabā ēberā umé idji caita panʌ sida unusidaa. **33** Mañ ēberārā Jesu ume pananada wābʌdade Pedroba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, bio bia bʌla daira nama panʌda. De zaqueda übea odia: aba bʌ itea, aba Moise itea idjabā aba Elía itea.-

Pedrora māwā bedeasia ni cārē sida cawañ bērā. **34** Māwā bʌde jārārāda edaa zepeda ãdjirāra ñnēbari edasia. Mañ carea ãdjira bio ne wayasidaa. **35** Ara māwābʌrʌde bedeada jārārāne ūrīsidaa. Mañba nāwā jarasia:

-Nañdrʌ mʌ Warraa. Mʌa idjira edasia. Idjia jara bʌra ūrīnadua.-*

36 Mañ bedea chupeadacarea Jesura iduba nūmʌda unusidaa. Adjia unupedadara dārāsidaa ni aþala nēbʌrʌdañ panʌda.

§ **9:31** Jesu Jerusaleñ beadidebemada. Griego bedeade bʌ bʌa: “Jesu wāinebemada.” * **9:35** Isaía 42:1. Idjira edasia. Griego bedeade ñcʌrʌ cartade nāwā bʌ bʌa: “Idjira bio quīrāñ bʌa.”

Jesuba warra jai bara b_λ biabida

Mateo 17:14-21; Marco 9:14-29

37 Nurēma eyadēba eđaa zesidāde ēberārā zocārāba Jesura ac_λde zesidaa. **38** Mañne aña_λba nāwā jīgua jarasia:

-Jaradiabari, mā djuburia mā warrada ac_λdua. Māra waa warra neě b_λa. **39** Idjira jai bara b_λa. Mañba cawaēne idjira biabibaria, wawabibaria, idjaba yedaa cōpepea nūmebibaria. Idjia mā warrara idu b_λcaa. **40** Mā b_λ ume nībabadarāa jarasia jaira ãyā j_λretadamārēä, māwāmīna poyadaē basia.-

41 Mañ carea Jesuba panusia:

-¡Bārāba Ācōrēra ïjānacaa! ¡Bārāra dji cadjiruarāa! Bārāba ïjānamārēä ¿a_λa sāñbe mā droai? B_λ warrara namaa enedua.-

42 Warrara Jesumaa wāb_λr_λde jaiba egode baebipeda biara wawabisia. Barib_λr_λ Jesuba jaira ãyā j_λretasia. Warrara biabipeda dji zezaa diasia. **43** Ācōrē _λb_λadēba māwāna unusidāde jūmarāba cawa crīchadaē basia.

Jesuba waya idji beuiddebema jarada

Mateo 17:22-23; Marco 9:30-32

Idjia o b_λ carea ēberārāba wađibida bio crīcha duan_λne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

44 -Mā bārāa jarab_λr_λra bio quīrācuita ūrīnadua. Mā, Nañ Djara Edadara aba_λba ēberārāa jidabiya.-

45 Barib_λr_λ ãđjirāba cawadaē basia cārē cārēä Jesura māwā bedeab_λr_λda. Ācōrēba wađibida ãđjirāba cawabiē basia. Mañne ãđjia Jesua iwiđidida waya panasidaa.

*¿Caida dji dromaara bai?
Mateo 18:1-5; Marco 9:33-37*

46 Māwā panlne ara ādjiduba bedea duanesidaa caida dji dromaara bai cawaya. **47** Baribarla Jesuba mañra cawada bērā warra zaqueda edapeda idji caita nūmsia. **48** Mañne nāwā jarasia:

-Bariduaba mā ūjā bādeba warrarāda bia edaibarla, māda bia edabarla. Idjabā mā bia edabarla mā Diabuedada bia edabarla. Bārānebema dji edaara quirura Ācōrē quīrāpita dji dromaara bāla.-

*Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare bāla
Marco 9:38-40*

49 Mañbe Juañba nāwā jarasia:

-Jaradiabari, daiba ēberāda unusidaa bā trāneba jaida āyā jretra bāda. Baribarla dadjirā ume nībaca bērā daiba idjía jarasidaa waa māwā orāmārēā.-

50 Jesuba jarasia:

-Bārāba māwā jaradiē panasidaa. Dadjirā dji quīrūéra dadjirāare bāla.-

Jesuba Juañ, Santiago sida quēāna

51 Jesu bajānaa wāi ewari jūebodoside wārāda Jerusaleñnaa wāida crīchapeda wāsia. **52** Wābarlāde ñcarlāda Samaria druadāa na diabuesia. Puru zaquede jūenapeeda sāma cāinida jārasidaa. **53** Baribarla mañ purudebemarāba cawasidaa Jesura Jerusaleñnaa wābarlāda. Mañ carea idjira bia edadaē basia. **54** Mañ bērā Juañba, Santiago bida Jesua jarasidaa:

-Dai Boro, Elíaba oda quīrāca ḶAcōrēa iwididica tlbʌ urua bajāneba diabuebʌrlba ādjirāra jūma quenamārē? -[†]

⁵⁵ Jesuba ādji acapeda quēāsia. [Nāwā jarasia:

-Bārāra Ḷcārē cārēā māwā bedea panʌ? [‡] ⁵⁶ Mñ, Nañ Djara Edadara zeē bʌla ēberārā biē bʌli carea ātebʌrl ze bʌla ēdrʌ edai carea.-] [§]

Mañbe dewara purudaa wāsiðaa.

Jesu ēpēni carea zarea bʌla

Mateo 8:19-22

⁵⁷ Ode wābʌdade abalba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, bʌ wābʌrlza mñra bʌ ume wāya.-

⁵⁸ Jesuba jarasia:

-Usa pāra de bara bʌla, ïbana siða de bara bʌla, baribʌrl mñ, Nañ Djara Edadara sāma cāñ siða neē bʌla.-

⁵⁹ Mañne Jesuba dewara ēberāa jarasia:

-Mñ ume zedua.-

Dji ēberāba panusia:

-Mñ Boro, bʌ ume wāi naēna idu mñ zezada tlb̄aribidua.-*

⁶⁰ Jesuba idjía jarasia:

-Beu b̄earāba beudarāra tlb̄aridida panʌ. Baribʌrl bʌla ēberārā jaraðe wādua ḶAcōrēra ādji Boro bai carea zebʌrlada.-

⁶¹ Mañne dewaraba Jesua jarasia:

[†] 9:54 2 Reye 1:9-16. Elíaba oda quīrāca. Griego bedeade ñcʌrla cartade mañra neēa. [‡] 9:55 Griego bedeade bʌ bʌla: "Bārāba Ḷcārē jauredeba māwā jara panʌ?" [§] 9:56 Griego bedeade ñcʌrla cartade bedea corchetede bʌrla neēa. ^{*} 9:59 Idu mñ zezada tlb̄aribidua. Mañba griego bedeade nañ cr̄icha siða dia bʌla: "Mñ a jñāida bʌla abā mñ zeza jaidabʌrlédaa."

-Mă sida bă caidu wāya, baribărlă naāră mă ēberārāmaa jarađe wāida băla.-

62 Jesuba panusia:

-Abałda trajade wāpeda waya jēda crīchaibărlă, idjira bia băea Ācōrē purude trajai carea.-

10

Jesuba setenta ēberārā diabueda

1 Măwānacarea dadji Boro Jesuba idji ēpē beada setenta edasia Ācōrē bedea jarađe wānamără.* Idji wāida bă puruza umé uméa wābisia. **2** Ādjirăa nāwā jarasia:

-Zocārăba mă bedeara ījāni carea panla. Mał ēberāra néu waibla waraga tabla quīrăca ńbeaa. Baribărlă dji ewabadarăda zocārăébe panla. Mał bēră Néu Djibaría iwidiđadua ewabadarăda idji néumaa diabuemără.

3 ¡Wānadua! Măa bărăra ēberă cadjurua tăena diabuebărlă. Ādjirăba bărăra biě odia usa cadrăaba oveja zaque orrabari quīrăca. **4** Wābădade buchacada, parata sida ederānadua. Bărăba jīrūne jībadara dewara ederānadua. Wānane ni abal ume ođe bedearānadua.

5 Dede eda wābădade mał dedebemarăa nāwā jaradadua: “Ācōrēneba necai pananadua.” **6** Mał dedebemarăba bărăda necai edadibărlă, bărăba bedeapedada quīrăca ādjirăra necai panania. Necai edadaěbărlă, ādjirăra necai pananaěa. **7** Bărăra necai edadibărlă, mał dede panenadua. Deza cāřrānadua. Bărăba o panłbari ne edadida

* **10:1** Setenta. Griego bedeade ἑκάτη cartade băla “setenta y dos.”

panʌ bẽrã mama panʌmisa ãdjia diabʌdara codadua.

⁸ Purude jūēbʌdade ēberäraba bärada bia edadibʌrl, ãdjia bärãa diabʌdara codadua. ⁹ Mał awara dji cacua biẽ bearã biabiciudadua. Ðjia nãwã jaradadua: “Ãcõrëba bärã Boro bai carea zebʌrla.”

¹⁰ Baribʌrl purude jūēbʌdade ēberäraba bärada bia edadaẽbʌrl, ãdjia nãwã jaradadua: ¹¹ “Nał purudebema pora dai jírũnebemada bärã quírãpita jãrãpetabʌdaa unubidi carea Ìcõrëba cawa oida. Bio cawadadua Ìcõrëba dji Boro bai carea zebʌrla.” ¹² Mał bẽrã mña jaraya: Ìcõrëba cawa oi ewaride idjia mał purura wetara cawa oya Sodomanebema ēberärã cawa oi cãyãbara.[†]

*Jesuba idji ïjãé bea puru quẽãna
Mateo 11:20-24*

¹³ ¡Coraziñnebemarãra, Betsaidadebemarã sida mĩa djuburi beaa Ìcõrëba cawa oi bẽrã! Mña ne ununaca bärã tãena odara Tirode, Sidoñne bida odabara, mał purudebemarãba isabe cad-jiruada igaradapeda Ìcõrëda ïjãcasidaa. Mał carea tʌbʌ porade chüpanecasidaa idjabä sopuadebema jãbadara jãcasidaa. ¹⁴ Mał bẽrã Ìcõrëba cawa oi ewaride Tirodebemarã idjabä Sidoñnebemarã cãyãbara bärãra wetara cawa oya.

¹⁵ ¿Capernauñnebemarãra bajñnaa wãnicã? ¡Wãnaõa! ¡Ìcõrëba bärãra beudarã panabadamaa batabueya!-‡

† **10:12** Genesi 18:16deba abä 19:29daa. ‡ **10:15** Beudarã panabadamaa. Griego bedeade bá bla “Hades.”

16 Mañbe idji ume nñbabadarãa jarasia:
-Bärä bedea ïjä bëba mñ bedeada ïjä bëla. Bärä
igara bëba mñda igara bëla. Idjaba mñ igara bëba
mñ Diabuedada igara bëla.-

Jesuba setenta diabuedada jëda zepedada

17 Jesuba setenta diabuedara jëda bio bësrida
zesidaa. § Mañbe ädjia Jesua nãwã jarasiда:
-¡Dai Boro, bë trñneba jairä ãyä jøretabldade
ädjiräba ïjäbada!-

18 Mañ carea Jesuba ädjia jarasia:
-Mäe, mña unu basia diaurura bajãneba baa
purepurea quïrãca bæbþrlða. **19** Mña bäräa
lþlada diasia diauru poyadamärëä idjaba dama
lþrã, drusõrë lþrã bida poya tþgadamärëä. Ni cãrë
bida bärära poya bië oëa. **20** Baribþrl aþabe
bësridadië panla bäräba jairä ãyä jøretabldade
ädjia ïjäbada bërã, ãtebþrl biara bësridadida panla
Äcõrëba bärä trñrã bajãne bý eroþl bërã.

Jesu bësridada

Mateo 11:25-27; 13:16-17

21 Mawã bedea panne Jesura Äcõrë Jauredeba
bio bësrida nñmesia. Mañ bërã Äcõrëa nãwã jaras:
-Zeza, bëra bajãnebema Boroa idjaba nañ
ëjüñebema Boroa. Bëa ne adua þeaa mña
jaradiadara cawabida bërã mña bëra bia jaraya.
Ne cawa þeaa bëa cawabië basia. Mäe, Zeza, bëa
mawã o quïrãsia.

22 Mñ Zezaba mña ara idjidrebemada jüma
cawabisia. Ni abaþba adua panla mñ, dji Warrara

§ **10:17** Setenta. Griego bedeade ñcþrl cartade bý bëa “setenta y
dos.”

sāwā bāda; abā māl Zezabārā cawa bāla. Ara mał quīrāca ni abālba adua panla māl Zezara sāwā bāda; ababe māl, dji Warrabārā cawa bāla. Māla abāla māl Zezada cawabisira, mał ēberā biđa cawaya.-

23 Małbe idji ume nībabadarāra awara edepeda nāwā jarasia:

-Bārāra bio bia panla māla o bāda unu panla bērā. Dewaraba unusira mał ēberā sida bio bia baya. **24** Wārāda zocārā Ācōrēneba bedeabadarāba, ēberārā bororā biđa bārāba unu panla unu quīrīā panasidaa, baribārā ununaē basia. Idjaba bārāba ūrī panla ūrī quīrīā pananamīna ūrīnaē basia.-

Samariadebema ēberā bia

25 Ewari aba Jesu wārāda ne cawa bāla cawaya judiorā ley jaradiabarida piradrāpeda nāwā iwidisia:

-Jaradiabari, ḡmāla cārēda oida bāla Ācōrē ume ewariza zocai bāi carea?-

26 Jesuba panusia:

-Ācōrē leyde ḡcārēda bāla bāla? ḡBāmaarā cārēda jara bāla?-

27 Judiorā ley jaradiabariba panusia:

-Jūma bāla sodeba, jūma bāla jauredeba, jūma bāla ḥbālađeba idjaba jūma bāla crīchāđeba bāla Boro Ācōrēra quīrīādua.* Idjaba djārāra quīrīādua ara bādji quīrīā bāla quīrāca.-†

28 Małne Jesuba jarasia:

-Bāla ariđe panusia. Mał quīrāca bāla osira ewariza Ācōrē ume zocai bāya.-

* **10:27** Deuteronomio 6:5. † **10:27** Levitico 19:18.

29 Barib_Λr_Λ judiorā ley jaradiabariba ara idjida jipa b_Λda unubi quīrīāsia. Mañ carea Jesua iwidisia:

-Barib_Λr_Λ djārā a b_Λde ¿caida jara b_Λ?-

30 Jesuba panusia:

-Ewari aba ēberāda Jerusaleñeba Jericodaa wāsia. Wāb_Λr_Λde ne dr_Λabadarāba idjira jidadapeda bio puodapeda beuda quīrāca tab_Λsidaa. Idjia erobadara jūma jārīnapeda wāsidaa.

31 Māwā b_Λde sacerdoteda abari ođe zesia. Djí ēberāra tab_Λda ununamīna wāyā wāsia. **32** Ara mañ quīrāca Leviđeba yōnada mañ ođe zesia.[‡] Idjia bida ēberā tab_Λda ununamīna wāyā wāsia. **33** Mañare ēberā Samariadēbemada mañ ođe zesia. Djí ēberā tab_Λ unuside sopuasia. **34** Araa wāpeda dji ēberā cacua cōādr_Λcuapedadara olivo dragaba, uva ba bida soapeda wuaba b_Λrasia. Mañbe idji burro ñr_Λ b_Λpeda cāibada dedaa edesia. Mama dji ēberāra biara carebasia.

35 Nurēma Samariadēbemaba de djibaría paratada diapeada nāwā jarasia: “Idjira bio carebadua.[§] Za m_Λa diada parataba araēb_Λr_Λ, b_Λ parataba carebadua. M_Λ jēda zeb_Λr_Λde b_Λ parata b_Λdara m_Λa jūma jēda diaya.”-

36 Māwā nēb_Λr_Λpeda Jesuba iwidisia:

-Ēberā ūbeabemaba dji ne dr_Λabadabada puopedadara unusidaa. Bamaarā ¿sāñg_Λba idjira quīrīāsi?-

37 Mañne judiorā ley jaradiabariba panusia:

[‡] **10:32** Leviđeba yōpedadaba Ācōrē de dromane carebabadjidaa.

[§] **10:35** Paratada. Griego bedeade b_Λ b_Λa “dos denarios.”

-Dji quīrāa djuburiadaba.-
 Jesuba idjía jarasia:
 -Ara mañ quīrāca djārāra quīrīādua.-

Jesu Marta dedaa wāna

³⁸ Nocodaa wābādade puru zaquede jūēsiéaa.
 Mama wērāa Marta abadada bābadjia. Mañ
 Martaba Jesura idji dede bia edasia. ³⁹ Martaba
 djabawērāda erobasia Maria abadada. Mariara
 Jesu jīrū caita chūmasia idjia jaradia bā ūrī carea.
⁴⁰ Māwāa bāde Martara jāwa tābāra bā bērāa sobiē
 bēsia. Jesu caita wāpedāa jarasia:

-Jaradiabari ḥbāmaarāa bia bāca māa djabawērāba
 māra carebaē bāda? Idjía jaradua māa care-
 bamārēa.-

⁴¹ Jesuba jarasia:

-Marta, Marta, bāa ne zocārāa oida bā carea
 jūmawāyāa crīcha bāa. ⁴² Baribālāa ḥĀcōrē bedea
 ūrīda biara bālēca? Mañgāda Mariaba o bāa. Ni
 abālāa idjía mañra ocara bāada adaēa.-

11

Ācōrēa iwidiididebema

Mateo 6:9-15; 7:7-11

¹ Ewari abāa Jesuba Ācōrēa iwidi bāsia.
 Māwānacarea idji ume nībabari abālāa nāwā
 iwidiisia:

-Dai Boro, daiba Ācōrēa aride iwidiidi carea
 jaradiadua Juañba idji ume nībabadarāa jaradiada
 quīrāca.-

² Jesuba jarasia:

-Bārāba Ācōrēa iwidiibādade nāwā bedeadadua:

Dai Zeza bajāne bʌ, jūmarāba bʌra wayadida panla.*

Daiba quīrīā panla bʌra jūmarā Boro bai carea isabe zeida. [Idjaba quīrīā panla nañ ejūānebemarāba bʌa quīrīā bʌra oñida bajānebemarāba obada quīrāca.]†

³ Codira ewariza daia diadua.

⁴ Daiba cadjirua opedadara quīrādoadua djärāba dai biē opedadara quīrādoabada quīrāca.

Daira idu cadjiruade baebirādua, ãtebʌrʌ cadjiruadebemada ēdrʌ bʌdua.‡

⁵ Idjaba Jesuba nāwā jarasia:

-Ãibērā bārānebemaba ariquētra dji biamaa wāpeda nāwā jaraisicada: “Ache, mλā pañda ūbea diadua. ⁶ Nañ diamasi aþaʌda cawaēne mλ dede jūësia baribʌrʌ ne cobi carea mλa neē bʌa.” ⁷ Mañne dji eda bʌba nāwā panuisicada: “Ache, mñā sērādua. Mλ dede eda wābadara jūñtrʌ eroþla. Daira jūma cʌðade duanla, mλ warrarāra cāñ duanla. Mañ bērā mλa ni cārē siða poya diaēa.” ⁸ Mλa jaraya: idjia pañra diaēa bʌ ume dji bia bērā, ãtebʌrʌ diaya bʌa mñā sē bʌ bērā.

⁹ Mλa jaraya: ara mañ quīrāca Ācōrēa iwidi pananadua; mañne idjia bārāa diaya. Idjia dimārēä jʌrʌ pananadua; mañne ununia. Dede eda wābadamaʌba trñnadua; mañne dji eda wābadara ewaya diai carea. ¹⁰ Dji iwidi bʌba edaya. Dji

* **11:2** Bajāne bʌ. Griego bedeade ñcʌrʌ cartade mañra neēa.

† **11:2** Griego bedeade ñcʌrʌ cartade bedea corchetede bʌra neēa.

‡ **11:4** Ñtebʌrʌ cadjiruadebemada ēdrʌ bʌdua. Griego bedeade ñcʌrʌ cartade mañra neēa.

jʌrl̩ bʌba unuya. Djî trʌ bʌ itea dede eda wãbadara ewaya ne diai carea.

11 Warraba pañ iwidibʌrʌde ¿dji zezaba mõgarada diaica?§ Warraba beda iwidibʌrʌde ¿dji zezaba damada diaica? **12** Warraba ne ñmñda iwidibʌrʌde ¿dji zezaba drusõrëda diaica? **13** Bärâ dji cadjiruarâba bärâ warrarâna ne biada dia cawa panibʌrʌ, ¿bärâ Zeza bajâne bʌba idji Jaureda dji iwidî panâa diaëca?-

Jesu bië jarapedada

Mateo 12:22-30; Marco 3:20-27

14 Ewari aba Jesuba jaida ãyã jʌretasia. Mañ jaiba õberâda quïräme cara eroëasia. Jai õdrʌdacarea dji õberâra bedeasia. Mañ unusidade õberâra cawa crïchadâa panesiðaa. **15** Baribʌrʌ ñcʌrʌba jarasiðaa:

-Jãñ Jesuba jaira ãyã jʌretabaria, jairã boro Beelzebúba mañ lþâada diada bêrâ.-

16 Mañne Jesu Åcõrëneba ze bʌ cawaya de-wararâba idjia iwidisidaa ne ununacada omârëä.

17 Baribʌrʌ Jesuba ãdji crïchara cawa þâda bêrâ nãwâ jarasia:

-Abari druadebemarâda ara ãdjidubâ djõ pananibʌrʌ, ãduâa dji quininia. Ara mañ quïräca abari dede þeada djõ pananibʌrʌ dârâ pananaëa. **18** Bärâba jara panla mña jaira Beelzebú lþâadëba ãyã jʌretabarida. Mañ carea mña bärâa iwidîya: Satanada ara idji jairã ume djõ baibʌrʌ ¿sãwâ idjia poya þâra dârâ eroëai?

§ **11:11** ¿Pañ iwidibʌrʌde...mõgarada diaica? Griego bedeade ñcʌrʌ cartade mañra neëa.

19 Bārāmaarā māla Beelzebúdeba jairāda ãyā jලreta bла. Māwāra bārā ēpē ɓeaba ḥcaideba jaira ãyā jලretabada? Ādjirāba cawabidia bārāba aī crīcha panʌda. **20** Baribʌrl Ācōrē ʌbładeba māla jairāda ãyā jලreta bлаbʌrl, Ācōrēba bārāa unubi bла idjira jūesida bārā Boro bai carea.

21 Ēberā mēsrā bлаba djōbada necoba bio waga erobʌrl, idjia erobʌrla ni aþaʌba poya drʌadaēa. **22** Baribʌrl idji cāyābara ēberā ʌbłara bлаda zepeda idjira poyaibʌrl, idji djōbada necora jārīya. Mañbe jūma idjia erobadara jārīpeda dji biarā ume jedecaya.

23 Młare bлаéra mł ume dji quīrūa. Mł ume ēberārā careba jʌrl peě bлаba dji jʌrl pedara ējīzoabibaria.

*Jai jēda zeda
Mateo 12:43-45*

24 Ēberā cacuadebemada ēdrʌēdacarea jaira ējūā pōāsa ewaraga bлаde ãnāui careba jʌrl bəbaria. Unuē bērā idjiduba nāwā jarabaria: “Młdji bədamaa jēda wāya.” **25** Jūēbʌrlde mał ēberā sora de bia ima bла quīrāca unubarria. Ne jūma bia nūmeada unubarria. **26** Mañbe siete jai idji cāyābara cadjiruara ɓeada mał ēberāmaa enepeda dji ēberā sode eda panebadaa. Mał bērā dji ēberāra idji naärā bəda cāyābara wetara biě ɓebaria.-

¿Cairāda wārāda bia bea?

27 Jesuba māwā jara bлаde wērā ēberārā tāena bлаba jīgua jarasia:

-jBʌl toda idjabā ju dawađa wērāra bio bia bла!-

28 Baribʌrl Jesuba jarasia:

-Mał cāyābara Ācōrē bedea ūrīnapeda ījā obadarāda biara þeaa.-

*Jesuba Jonánebema jarada
Mateo 12:38-42; Marco 8:12*

²⁹ Ēberārā zocārā idjimaa zebʌda unuside Je-suba jarasia:

-Idibema ēberārāra dji cadjuruarāa. Bārāba māra bajāneba ze bʌda cawadi carea quīrīā panla māa ne ununacada oida. Baribʌrl māa ne ununacada oēa. Bārāba ababe Joná māwāna quīrāca ununia. ³⁰ Joná māwānaba Ninivedebema ēberārāa cawabisia idjira Ācōrēneba ze bʌda.* Mā, Nał Djara Edadara ara mał quīrāca māwāya idibemarāba cawađamārēā Ācōrēneba ze bʌda.

³¹ Salomoł ewaride Sabā druađebema borora wērā basía. Idjira drua tʌmʌba zesia Salomoł necawaa ūrī carea.† Baribʌrl nał ewaride Salomoł cāyābara dji dromaara bʌda nama bʌmīna bārāba ījānaē panla. Mał carea Ācōrēba cawa oi ewaride mał wērāba pirabaripeda bārāra biě jaraya. ³² Ācōrēba cawa oi ewaride Ninivedebemarā sida pirabaridapeda idibemarāra biě jaradia.‡ Jonába jarada ūrīsiđade āđijirāba cadjuruada igaradapeda Ācōrēmaa zesidaa. Baribʌrl bārāba nama abā eropanla Joná cāyābara dji dromaara bʌda. Māwāmīna ījānacaa.

*Daura dadji cacuadrebema ībīrā
Mateo 5:15; 6:22-23*

³³ Ni abālba ībīrāda coadapeda mērā nūmʌnacaa wa epedeco droma edre bʌdaca.

* **11:30** Joná 3:3-4. † **11:31** 1 Reye 10:1-13. ‡ **11:32** Joná 3:1-10.

Ãtebʌrlʌ ðtʌ dji ïbïrã bʌbadade nûmbadaa dji deðe eda zebʌdarâba ðnaa ununamârëä. ³⁴ Bʌ daura ïbïrã quïrâca bla. Mañ bërã bʌ dauda bia bʌbʌrlʌ, ðnaane bla. Baribʌrlʌ bʌ dauda bië bʌbʌrlʌ, pâimane bla. ³⁵ Mañ carea bio quïrâcuita bâdua. Bla ðnaa quïrâca crîcha bʌra pâimanebemasicada. ³⁶ Baribʌrlʌ bʌda wârâda ðnaane bʌbʌrlʌ, pâimane ni maârï bida bʌbʌrlʌ, wârã bedeara ebuða cawaya ïbïrâba bio ðna eroþla quïrâca.-

Jesuba pariseorâbiëjarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 20:45-47

³⁷ Jesuba mäwâ jaradacarea pariseo abâlba id-jira edosia idji ume ne code wâmârëä. Ara mañda Jesura mañ ëberâ dedaa wâpeda ne coi carea chûmesia. ³⁸ Baribʌrlʌ Jesu ne coi naëna jâwa sâgâlë basia âdjia obada quïrâca. Mañ unuside pariseoba cawa crîchaë basia. ³⁹ Mañne Jesuba idjia jarasia:

-Bârâba pariseorâba tazara, epedeco sida ðrâlbemada quïrâcuita sâglabadaa, baribʌrlʌ bârâba sode ne jûmada awuabadaa idjabâ cadjirua sida crîchabadaa. ⁴⁰ Bârâra crîcha neë panâ quïrâca panabaria. ¿Dji ðrâbema odaba dadji so sida oë basica? ⁴¹ Sobiaðeba ne neë quedearâa bârâba eropanânebemada diadadua. Mâwâbʌrlʌ wârâda bârâra bia sâgl bœadia.

⁴² ¡Bârâba pariseorâ mîñ djuburi bœaa Äcôrëba cawa oi bërâ! Bârâba menta queduada, ruda queduada, idjabâ néuðebema sida die ewabâdaza abâ Äcôrëa diabadaa. Mâwâmîna djärâ ume jipa odacaa idjabâ Äcôrëra quïrîänacaa. Bârâba Äcôrëa ne diabâda awara ¿cârë cârëä mañ sida odaë panâ?

43 ¡Bārā pariseorā mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bērā! Bārāra judiorā dji jʌrebada dede djira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīabadaa. Mañ awara purude nīnane quīrīabadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida.

44 ¡Mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba bārāra cawa oi bērā! Bārāra bēwārā joupedada ejūā quīrāca ɓeaa. § Dji boromeada neē bērā dji r wā duanba adua pana bēwārda tga panda. Ara mañ quīrāca bārāba obadara ēberārba pebadaa baribr djia adua pana mañneba cadjirua obdada.-

45 Mañne judiorā ley jaradiabari ablba Jesua jarasia:

-Jaradiabari, māwa jarabrde dair sida bi jara la.-

46 Mañ carea Jesuba idja jarasia:

-¡Judiorā ley jaradiabadar, bārra mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bēr! Bārba ne poya odi ɓeada ēberra obibadaa. Baribr māw odamra bārba ni mari bida carebadaca.

47-48 ¡Bārra mīā djuburi ɓeaa Ācōrēba cawa oi bēr! Bār dr nanabemarba Ācōrneba bedeabadarda beasida. Mabe dji tbaripedadama bārba rbemada bia quiruda obadaa. Mwa o panneba unubibadaa bār dr nanabemarba opedadada bia unubadada.

49 Mañ carea Ācōrba idji necawaaadeba nw jarasia: “Mneba bedeabadarda idjba ma diabuedar sida bār israelermaa wbiya. Mane cr beadia idjba dewararda bi odi carea

§ **11:44** Griego bedeade cr carta de ma versículo de na sida la la: “Pariseor, dadjira ley jaradiabadar, bār dji biaca ɓear.”

ẽpẽnia.” ⁵⁰⁻⁵¹ Ācõrẽba idibema ẽberãrãra cawa oya bãrã drõã naẽnabemarãba jũma idjideba bedeabadarã beapedadã carea. Mãë, mãa jaraya: nañ ẽjūã odadeba ñtaa beapedadarã carea Ācõrẽba bãrãra cawa oya; Abel beapedadã carea, Zacaria beapedadã carea idjaba jũma dewararã beapedadã carea bida. Zacariara Ācõrẽ de dajadaare dji animarã babue diabada caita beasidaa.*

⁵² iJudiorã ley jaradiabadarã, bãrãra mĩã djuburi þeaa Ācõrẽba cawa oi bẽrã! Bãrãba ẽberãrãa Ācõrẽra idu wãrãda cawabidacaa. Bãrãba adua panla Ācõrẽra wãrãda sãwãbþrl þlðda. Mañ awara dewararãba cawa quĩrã panla sida bãrãba idu cawabidacaa.—

⁵³ Jesu ẽdrãdacarea pariseorãba, judiorã ley jaradiabada bida caicayadeba Jesua auduara zarea þeada iwidi panesidaa. ⁵⁴ Adjia quĩrã panasidaa Jesuba ãi panuida idji biẽ jaradi carea.

12

Pariseorãba biẽ obadadebema

¹ Mãwã panla õberãra bio zocãrã ãbaa powua nûmesia. Bio pësua nûma bẽrã djärãra tã chãbari duanasidaa. Mañne Jesuba naãrã idji ume nãbabadarãa nãwã jarasia:

—Pariseorã harina ẽsãbibarida quĩrãcuitadadua. Ädjrãra dji biaca þeaa. ² Ne jûma mẽrã odara Ācõrẽba cawabiya. Dadjia cawadaẽ panla mẽrã þeëa. ³ Bãrãba pãimane jarapedadara ẽberãrãba ãnaane jûma ūrñia. Bãrã diguida djärã cawala

* ^{11:50-51} Abel. Genesi 4:3-10. Zacaria. 2 Cronica 24:17-25.

caita jarapedada sida aba^λba de ñr^λba jīgua jaraya
jūmarāba cawadamārēä.-

¿Caida wayadida panλ?
Mateo 10:26-31

⁴ Mā dji biarā, mλa bārāa jaraya: naλ cacua beabadarāda wayarānadua, ādjia beapedadacarea waa poya odaē bērā. ⁵ Mλa bārāa jaraya caidrλ wārāda wayadida panλda. Bārāba wayadida panλ naλ cacua beapeda poya dadji jaure tλbλ uruadaa diabueida bλdrλ. Mλa wārāda jaraya idjidrλ wayadida panλ.

⁶ Íbana zaqueda juesuma nēdodi carea parata pichida umé diabadaa. Baribλrλ Ācōrēba ïbanara jūma wagabaria. ⁷ Maλ awara Ācōrēba cawa bλa bārāba budara jūmasāwā eropanλda. Ācōrēba bārāra ïbana zocārā panλ cāyābara biara waga bλ bērā ne wayadiē panλ.

Jesu carea quīrā peraiē bλa
Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ Mλa nañda jaraya: aba^λba ēberārā quīrāpita mλda ïjā bλada aibλrλ, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mλ, Naλ Djara Edadaba idjira mλreana aya. ⁹ Ara maλ quīrāca aba^λba ēberārā quīrāpita mλda adua bλada aibλrλ, Ācōrē nezocarā bajānebema quīrāpita mλa idjira adua bλada aya.

¹⁰ Aba^λba mλ, Naλ Djara Edadada biē jaraibλrλ, Ācōrēba mañra quīrādoaya. Baribλrλ aba^λba Ācōrē Jaureda biē jaraibλrλ Ācōrēba mañra quīrādoaēa.

¹¹ Bārāda mλ ïjā panλ carea judiorā dji jλrebada dedaa, wa dji cawa obadarā quīrāpita, wa dji bororāmaa cawa ode ededibλrλ, sopuarānadua

sāwā bedeadida. ¹² Cawa obʌdade Ācōrē Jaurebʌrlʌ bärāa cawabiya cārēda jaradida panʌda.-

Ne bara bʌdebema ne jara bʌ

¹³ Mañne ëberärā tāēna bʌba nāwā jarasia:
-Jaradiabari, mλ djabaa jaradua dai zezadeba edadada mλā bida diamärēā.-

¹⁴ Baribʌrlʌ Jesuba idjía jarasia:
-Ache, ¿caiba mλra bʌsi bärā nēbʌra cawa omärēā?-

¹⁵ Mañne idjia jūmarāa jarasia:
-¡Quīrācuita b̄eadadua! Paratada awua bearānadua. Parata bara bʌdeba dadjira zocai bacaa.-

¹⁶ Mañne Jesuba ne jara bʌdeba nāwā jaradasia:
-Ëberāda b̄asia bio ne bara b̄lda. Mañ ëberāba ne udara bio zausia. ¹⁷ Mañ carea nāwā cr̄chasia: “¿Mλā sāwā oi? Nałgʌra wagai carea neě b̄la.”

¹⁸ Mañbe cr̄chasia: “Nāwā oya. Mλā ewada wagabari dera ēgapetapeda waiłlara oya. Mama eda ne jūma mλa erołlara wagaya. ¹⁹ Māwānacarea ara mλdjidułja jaraya: mλa waga erołlara poa zocārā droaya. Jāłbe bio necai b̄aya. Mλdjia quīrāā b̄lda co b̄aya idjabə b̄asrida b̄aya.”

²⁰ Baribʌrlʌ Ācōrēba idjía jarasia:
“¡B̄lra cr̄cha neě tabłla! Ara nał diaması bʌra beuya. Mañbe b̄la waga erołlara ¿cai itea b̄ei?”

²¹ Aþałba nał ejūñebemada auduara edaida cr̄cha b̄lbʌrlʌ, baribʌrlʌ Ācōrēnebemada mācua cr̄chae b̄lbʌrlʌ, mañ quīrāca māwāya.-

Ācōrēba idjiderā wagabaria

Mateo 6:25-34

²² Mañ carea Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

-Bārā sāwā beadida, codi careabemada, cacuade jāni careabema sida jūmawāyā crīcharānadua. ²³ Dadji zocai baida djico cāyābara biara bāla. Dadjida dadji cacuade jābada cāyābara biara bāla. ²⁴ Acʌdadua, ībanara ne udacaa idjabā ewadacaa. Ne wagabada de sida odacaa. Baribləl Ācōrēba ādjira ne cobibaria. ¿Bārāra ībana cāyābara biara beaēca? ²⁵ Jūmawāyā crīcha bādeba ni abalda dārāara zocai bāea.* ²⁶ Dārāara zocai bāebləl, ¿cārē cārē codira, cacuade jābada sida jūmawāyā crīchabada?

²⁷ Acʌdadua nepōnōda sāwā waribarida. Nepōnōra trajacaa idjabā wuara caca. Baribləl māla jaraya: dadji drōāenabema boro Salomoñra bio ne bara badamīna nepōnō quīrāca quīrāwārēā djioca basia.† ²⁸ Iđi chirua mēā unubadara nurēma babuebadamīna Ācōrēba wadibida pōnōbibaria. Mañ bērā ¿idjia biara bārāba jānamārēā diaēca? Mañgla ¿sāwārēā poya ījāna? ²⁹ Mañ carea ababe codi careabemada, dodi careabema sida jārlārānadua. Jūmawāyā crīcharānadua. ³⁰ Jūma mañgla nañ ējūānebemarāba jārlābadaa, baribləl bārā Zeza Ācōrēba cawa bāla bārāba cārēda erobeadida panla. ³¹ Mañ bērā Ācōrēra bārā Boroda bādadua. Mañne idjia jūma mañgla diaya.-

Nebia bajāne erobaidebema

Mateo 6:19-21

³² Bārāra cābana panlēmīna ne waya bearānadua. Ācōrēba quīrīna bērā bārāra bia pe

* **12:25** Dārāara zocai bāea. Acʌrlāmaarā mañba jara bāla “drasoara waridaēa.” † **12:27** 1 Reye 10:4-7, 23-25.

eroþesia. ³³ Mañ carea bäräba eroþeadebemada nêdobuedapeda ne neë quedeaa diadadua. Nebiada bajâne eroþeadi careab r l  j rl dadua. Baj n ebemara j caa. Chimia bida cocaa. Ne dr abadar  bida poya dr adacaa. ³⁴ B r maar  dji biara  lra sodeba awuabadaa.

Nezoca biadebema

³⁵⁻³⁶ Nezoca bia quir ca  c r ba jara  lra ij  odi carea beedadua.[‡] Nezoca biaba  b r da coa eroþabar  idji boro zeb r de bia edai carea. Quima edab da  lsridaa o pan ma ba zepeda dji boroba tr b r de nezoca biaba ara ma da dede eda w badara ewaya. ³⁷ Nezocaba j    l da dji boroba unune zeib r , w r da ma l nezocara bio bia baya. M a w r da jaraya: ara ma da idji borora nezoca quir ca djiopeda idji nezocara ne cobarima chumebiya ne cobi carea. ³⁸ Nezoca biaba ariqu tra,  asabod de bida dji borora j  ya. Dji boroba idji j    l da unune zeib r  ma l nezocara bio bia baya.

³⁹ Na da cawadadua: de djibariba ne dr abarira s  be zeida cawa  lbara, c   bacasia ni c  r  si a dr abi amaaba. ⁴⁰ Ara ma l quir ca b r  bida j   beedadua. B r ba m , Na  Djara Edada ze da cr cha pan ne zey a.-

Nezoca um  pan neba ne jara b 

Mateo 24:45-51

⁴¹ Pedroba Jesua iwi isia:

-Dai Boro,  ma g ra b a dair a jara  lca, wa j  mar a jara  l?-

⁴² Jesuba panusia:

[‡] **12:35-36** Ij  odi carea beedadua. Griego bedeade n w   l  la: “C rr ra bio tr j  co ladua.”

-Nezocaba crīcha cawaadeba jipa o bəlbərə, de djibariba idji dede ɓea nezocarāra mał nezoca jwaea ɓaya ɗajia codira aride diamārēā. **43** Nezocaba māwā o bəlda idji boroba unune zeibərə, idjira bio bia ɓaya. **44** Mλa wārāda jaraya: dji boroba jūma idjia eroɓlra mał nezoca jwaea ɓaya.

45 Baribərə mał nezocaba idji sođe mλ boro zeira dārāyana aibərə, waabema nezocarāda, nezoca wērārā sida biě o ɓeyə, ɓəsrida ne cobada ewarida o ɓeyə idjaba ituaba beu nībaya. **46** Abeda idji boro zeida jāāé ɓaya. Māwā bəde idji borora cawaēne zeyə. Mał nezocara bio cawa opeda dji ījānaca ume biě ɓaya.

47 Nezocaba idji boroba obi bəlra cawa bəlda oēbərə, dji boroba mał nezocara dji cābāyā uya. **48** Baribərə nezocaba adua bədeba dji boroba jara bəl ɗi osira mał nezocara mācua uēa. Wārāda Acōrēba ɬcərəla waiɓla dia bəla idji itea odamārēā. Dji waiɓlara edadarāba idji itea waiɓlara odida panla.-

*Jesu carea nēbəra odjaidebema
Mateo 10:34-36*

49 Mλra zesia nał ījūā cawa oi carea. § Ara nawena māwā obərəbara bio bia bacasia.

50 Baribərə naārā mλra bio bia mīgaida bəla.* Mał carea bio sopua ɓabaria abə mał ewari jūēbərədāa. **51** Mλa īberārā ɗabaa necai bəli carea zesida crīcha panla? Mλa jaraya mał

§ **12:49** Griego bedeade nāwā bəl bəla: "Mλra zesia təbə uruada nał ījūānaa batabuei carea." * **12:50** Mλra bio bia mīgaida bəla. Griego bedeade nāwā bəl bəla: "Mλra wadi borocueida bəla."

carea zeē b̄la, āteb̄lrl̄ ze b̄la ēberārāda ābaa bia panarānamārēā. ⁵² Namałba ītaa abari dedebemada m̄l̄ carea dji quīrūda beadia. Juesuma panlne umébemada dewara ūbea panl ume dji quīrūda beadia. ⁵³ Dji zezada dji warra ume dji quīrūda beadia. Dji warrada dji zeza ume dji quīrūda beadia. Dji papada dji cau ume dji quīrūda beadia, dji cauda dji papa ume dji quīrūda beadia. Dji pācōrēda dji āīgu ume dji quīrūda beadia. Idjab̄a dji āīgura dji pācōrē ume dji quīrūda beadia.

Ewari sāwā baida cawa jarabada

Mateo 5:25-26; 16:1-4; Marco 8:11-13

⁵⁴ Mañ awara Jesuba ēberārāa nāwā jarasia:

-Bārāba j̄lrārā pāimada īmādau baebariare unub̄l̄dađe jarabadaa cuera zeida. Mañne wārāda cuera zebaria. ⁵⁵ Barib̄lrl̄ nāürāda ējūā pōāsa ewaraga b̄lareba puásira jarabadaa ewarira bio j̄lw̄l̄rā b̄aida.† Mañne ewarira wārāda j̄lw̄l̄rāb̄aria. ⁵⁶ Bārā dji biaca bearāba ewari quīrāra cawa panl̄mīna Ācōrēba nañ ewariđe o b̄lra cawadacaa.

⁵⁷ Bārāba ḥsāwārā poya cawadaca cārēda ji pa b̄l̄da? ⁵⁸ B̄l̄ dji quīrūba b̄l̄da ēberārā cawa obari-maa edeib̄lrl̄, wāb̄l̄dade jūma odua ibiadi carea. Māwā oēb̄lrl̄ idjia b̄lra dji cawa obari j̄wadē b̄lyā. Mañbe dji cawa obariba b̄lra dji zarraa jidabiya preso b̄lmārēā. ⁵⁹ Māa jaraya: b̄lra jāmabemada ēdr̄l̄ea aba b̄la diaida b̄l̄ parata jūma diab̄l̄r̄daa.-

† **12:55** Ējūā pōāsa ewaraga b̄lareba. Griego bedeade b̄l̄ b̄la: “Surđeba.”

13

Ācōrēmaa zedaēbʌrl beudia

¹ Māwā panʌne ēberārāba Jesua jarasidaa ʌcʌrl Galileadebemarāba animarā Ācōrēa babue dia panʌne Pilatoba ădjirāra quenabisida. ² Mañ carea Jesuba jarasia:

–Mañ ēberārāra bia mīga beupedada bērā ɬbārāba crīcha panʌca ădja wetara cadjiruara obadjidada waabema Galileadebemarāba obada cāyābara?
³ Māa jaraya: māwāéa. Baribʌrl bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbʌrl bārā sida beudia. ⁴ Siloede de ʌtl̩ drasoa bʌlda dieciocho ēberārā ărl̩ baeside jūma beusidaa. Māwā beupedada bērā ɬbārāba crīcha panʌca ădja wetara cadjiruara obadjidada waabema Jerusaleñne ɓeaba obada cāyābara? ⁵ Māa jaraya: māwāéa. Baribʌrl bārāba cadjirua obadara igaradapeda Ācōrēmaa zedaēbʌrl, bārā sida beudia.-

Higojō zaucadebema ne jara bʌ

⁶ Mañbe ne jara bʌdeba Jesuba ădjirāa nāwā jaradisia:

–Ēberāba idji néude higojō bacuruda eroþasia. Ewari aba mañ bacuru zau bʌ cawaya acʌde wāsia baribʌrl zauē þasia. ⁷ Mañ carea djibariba idji néu wagabaría nāwā jarasia: “Nañ bacuru zau bʌ cawaya nañba poa ūbea acʌde ze bʌla baribʌrl zaucaa. Mañ bērā biara bʌla tutabueida. ɬCārē cārēa bacuru zaucada eroþai?”

⁸ Baribʌrl dji néu wagabariba jarasia: “Mā boro, biara bʌla poa aba jñānidā. Māa dji carrade

egorora bogajupeda ne b^{la}ya. Æib^{er}ā mañba zauiscada. ⁹ Za zei poade zausira idu b^{la}ya. Zau^{eb}l^{ra} tutabueya.”-

Λnāūbada ewaride Jesuba wērā biabida

¹⁰ Λnāūbada ewaride Jesuba judiorā dji j^lrebada dede jaradia basia. ¹¹ Mama wērāda basia. Mañ wērāra dieciocho poa jaiba ejūrēa ero^basia. Mañ bērā poya jipa jīrūca basia. ¹² Jesuba idji unuside caita tr^lpeda nāwā jarasia:

-Wērā, b^{la} cacua biě b^ldebemada biadua.-

¹³ Māwā jarapeda Jesuba idji j^lwara ãr^l b^{la}sia. Ara mañda wērāra jipa ãta nūmepeda Ācōrēa bia jarasia. ¹⁴ Barib^lra Jesuba ãnāūbada ewaride biabida bērā dji j^lrebada dedebema borora quīrūsia. Mañne jūmarāa nāwā jarasia:

-Λnāūbada ewari awara sei ewarida ero^banna trajadi carea. Mañg^l ewarideb^lra zedadua bārāra biabidamārēa. Barib^lra ãnāūbada ewari^dera zerānadua.-

¹⁵ Mañ carea Jesuba jarasia:

-;Bārāba jaradiabada quīrāca odacaa! ¿ãnāūbada ewaride bārā pacada wa burroda ërānapeda baido dode ededacaca? ¹⁶ Māwā baib^lra ¿biě b^{la}ca nañ wērāra, diauruba dieciocho poa biě ero^badad^lebemada ãnāūbada ewaride biabida? ¿Idji sida Abrahañneba yōnaëca?-

¹⁷ Jesuba mañ jaraside idji biě jara pan^lra bio perasidaa, barib^lra idjia ne bia o b^{la} carea purura bio b^{la}srida panasidaa.

Mostaza tadebema ne jara b^{la}

Mateo 13:31-32; Marco 4:30-32

¹⁸ Mañbe Jesuba jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe eroþlra ȝcārē quīrāca bʌ?
19 Mostaza ta quīrāca bʌla. Ēberāba mañ tada idji
 ējūâne úsia. Tunupeda warisia aba bacuru wait-
 abe nūmeþlrlðaa. Mañ bērā ïbanara dji jwatede
 de ocuade zesiðaa.-

Pañ ēsābaridebema ne jara bʌ
Mateo 13:33

20 Mañ awara jarasia:

-Ācōrēba ēberārā pe eroþlra ȝcārē quīrāca bʌ?
21 Pañ ēsābari quīrāca bʌla. Mañ pañ ēsābarira wērāba
 maãrī edapeda harina waiþlade abuesia. Mañbe
 bio puerapeda chūmæsia aba jūma ēsāþlrlðaa.-

Eda wābada pēsua bʌ
Mateo 7:13-14, 21-23

22 Jerusaleñnaa wāþlrlde Jesuba puru
 waiþlade, puru zaquede bida jaradasia.

23 Mañne abaþba idjia iwidisia:

-Mñ Boro, ȝĀcōrēba zocārāébe ēdrʌ edaica?-

Jesuba panusia:

24 -Ne jūma oðadua dji eda wābada pēsua
 bʌde eda wāni carea. Wārāda eda wāni carea
 þeara zocārā panla baribʌrl poya jūma eda
 wānaëa. **25** De djibariba dji eda wābadara jūâtrʌ
 nūmñacarea dji dajada panþba ewamārēä
 nāwā trð jaradia: “Dai boro, dai boro, ewadua.”
 Baribʌrl de djibariba panuya: “Mña bārāra
 unucaa idjaba sāmabemada adua bʌla.” **26** Dji
 dajada panþba nāwā jaradia: “Dairāra bʌ ume
 ãbaa ne cosidaa, idjaba bʌla dai purude jaradia
 nībaside arima panasidaa.” **27** Mañne idjia bārāa
 jaraya: “Mña bārāra unucaa idjaba sāmabemada
 adua bʌla. Cadjirua obadarā, ãyã wānadua.”

28 Bārā dji dajada ɓeara aujīā panania idjabā puaba quida ūchia panania. Abrahañda, Isada, Jacoboda idjabā Ācōrēneba bedeabadarā sida Ācōrē purude ununia, baribarla bārāda Ācōrēba idu edaa wābiēa. **29** Mañ ewaride drua ãibemarāda ãmādau odjabariareba, ãmādau ɓaebariareba, jawa aclarareba, jawa aradeba bida zedia. Mañgalarāra Ācōrē purude ne co chūpanenia. **30** Mañne dji jirūrebemada dji nabemarāda ɓeadia, dji nabemarāda dji jirūrebemada ɓeadia.-*

Jesu Jerusaleñ carea sopuada

Mateo 23:37-39

31 Mañ ewaride ñclrə pariseorāda zedapeda Jesusa jarasidaa:

-Namabemada isabe wādua. Herodeba b̄ra bea quíriā b̄la.-†

32 Mañne Jesuba ãdjía jarasia:

-Jāñ ëberā usa pā quírāca b̄la nāwā jarađe wānadua:[‡] “Nane, nu biđa mña cacua biě ɓeara, jai bara ɓea sida biabikuaya. Mña oida b̄la ewari übeade jūma o erođaya.” **33** Baribarla idi, nu, nu nurēma biđa ođe nībaya Jerusaleñne jūei carea. Ācōrēneba bedeabadarāda Jerusaleñne beabada bērā mama wāida b̄la.

34 ¡Jerusaleñ, Jerusaleñ, bārāba Ācōrēneba bedeabadarāda beabadaa! ¡Ācōrēba diabuedarā sida mōgaraba tabari beabadaa! Mña ɓarima zocārā bārāra ãbaa pe eda quíriā ɓasia eterre

* **13:30** Dji jirūrebema ab̄rāđe judiorāđa jara b̄la. Dji nabemarā ab̄rāđe judiorāđa jara b̄la. † **13:31** Mañ Herodera Antipa trā jarabadjidaa. ‡ **13:32** Jāñ ëberā usa pā quírāca b̄la. Crīchada übea dia b̄la: ëberā crīcha cawa b̄da, ëberā cadra b̄da, wa ëberā siriē b̄da.

wērāba idji warrarā i edre edabari quīrāca. Māwāmīna bārāba quīrīnāě basía. ³⁵ Mał carea Ācōrēra waa bārā ume ɓaěa. Bārāba māra waa ununaěa abā māl bia edabładađaa. Mał ewaride nāwā jaradīa: “¡Bio bia ɓla dadji Ācōrē trñneba zebłarłra!”-

14

Jesuba ēberā ogoro ɓla biabida

¹ Ȑnāūbada ewaride Jesura pariseo dji droma deđe ne code wāsia. Małne dewara pariseorāba bio acʌ panasidaa idjia biě oi cawaya. ² Jesu caita ēberā ogoro ɓłda ɓasia. ³ Jesuba judiorā ley jaradiabadarāa, pariseorāa bida nāwā iwidiśia:

-¿Bārāmaa bia ɓla Ȑnāūbada ewaride cacua biě ɓeara biabida?-

⁴ Baribłrʌ Ȑdjirāba ni cārē sida jaradaě basía. Mał carea Jesuba dji cacua biě ɓla jidapeda bi-abipeda diguidaa wābisia. ⁵ Małbe Jesuba Ȑdjía jarasia:

-Ȑnāūbada ewaride bārā warrada wa pacada baido juebada uriade ɓaesira ɿara małda errebari ȇdrʌ edađaěca?-*

⁶ Baribłrʌ Ȑdjirāba ni cārē sida panunaě basía.

Edaara baidebema

⁷ Jesuba unusia ne code zepedadarāda bugue dji droma ɓea careabemane chūmebłdada. Mał carea Jesuba ne jara ɓłdeba Ȑdjía nāwā jarasia:

⁸ -Ȑberāba quima edabłrʌde ɓla ɓasrida ne code wāmärēä jaraibłrʌ, dji droma chūmebadama chūmerādua. Ȑibērā ɓla cāyābara dji dromaara ɓłda

* **14:5** Warra. Griego bedeade Ȑcʌrʌ cartade “burro” ɓla ɓla.

jūēisicada. ⁹ Māwāra djibariba bála jaraya: “Āyā wādua. Za bá ëberäda nama chūmeya.” Māwā oblərəde bəra bio quīrā peraya dji edaara bēa ume chūmei bērā.

¹⁰ Mał bērā bəda edodibərə dji edaara bēama chūmedua. Māwāra bá edodaba unubərəde nocodaa trəpeda jaraya: “Zedua, nama dji dromarā ume chūmedua.” Māwā bá edodaba jūma dji chūmea quīrāpita bəra dji dromada unubiya. ¹¹ Bariduada dji dromaara bá quīrā bəlbərə Äcōrēba edaara bəya. Aþaþba ara idjida edaara bəlibərə Äcōrēba dji dromaara bəya.-

¹² Małbe Jesuba idji edodaa nāwā jarasia:
-Bla ëberärā ne code trəbərəde bá dji biaräda, bá djabaräda, bá ëberärā sida trərādua. Ne bara bēa bá caita panabada sida trərādua. Ädjiräda trəlibərə dewara ewaride ädja ëberärā trəbəda de bá sida trənia. Māwā bla oðabari ne edaya. ¹³ Mał bērā bəla ëberärā trəbərəde biara dji ne neě bēada, dji nlcənlaça bēada, jírū biě bēada, dauberrea bēa sida trəcuadua. ¹⁴ Māwābərə wārāda bəra bio bia bəya. Ädja ni cárē sida bála poya diadaě bērā, dji jipa bēa ðrēbabəda ewaride Äcōrēba bánebiada diaya.-

Ne cobada waibəadeba ne jara bá

Mateo 22:1-10

¹⁵ Jesu ume chūpanla ba mał ūr̄sida de aþaþba jarasia:

-Äcōrē purude ne cobada ëberära bio bia bēadia.-

¹⁶ Mał carea Jesuba idjía jarasia:

-Ewari aþa ëberäba ábaa ne codi waibəada obərə zocárāa jarasia ábaa ne codida. ¹⁷ Djico

wibodode djibariba idji nezocaa nāwā jarade wābisia: “Zedadua, djicora wisia.”

¹⁸ Baribʌrʌ ëberärāba wāna amaaba jarasidaa j̄lwa tābʌra panʌda. Aþaþba jarasia: “Aretewa m̄la ejūāda nēdosia. Mañda acʌde wāida bʌ bērā poya wāéa. M̄l djuburia mañ carea biē cr̄icharādua.” ¹⁹ Dewaraba jarasia: “M̄la aretewa pacada die nēdoða bērā poya wāéa. Mañ pacada acʌde wābʌrʌla wārāda bia þea cawaya. M̄l djuburia mañ carea biē cr̄icharādua.” ²⁰ Mañne dewaraba jarasia: “M̄la aretewa quima edada bērā poya wāéa.”

²¹ Dji nezocara jēda wāpeda ãdjia jarapedadara de djibaríja jarasia. Mañ carea djibarira bio quīrūpeda idji nezocaa jarasia: “Purudaa isabe wādua. Mañbe dji ne neẽ þeada, dji jīrū biē þeada, dji dauberrea þeada, dji nłcanʌca þea sida jūma zebicuadua.”

²² Dji nezocaba māwā odacarea jarasia: “Bla jarada quīrāca m̄la osia, māwām̄na wadi dera bari cobʌla.”

²³ Mañ carea de djibariba idji nezocaa waya jarasia: “Puru jīga o þeaza wādua. Ëberärāda unusira isabe zebicuadua m̄l dera bio bira cobemārēã.” ²⁴ M̄la jaraya: m̄la naãrā tr̄cuaðarāba m̄la waibʌla djubiðara ni maãrī bida codaëa.”-

*Jesu ëpēira zarea bʌla
Mateo 10:37-38*

²⁵ Ëberärāda Jesu caidu zocārā nībabadjidaa. Mañ carea Jesuba ãdjimaa acʌpeda nāwā jarasia:

26 –Abaabla mñda ñpë quïrïä bñbñrla, nañrã bio crïchaida bña. Idji djibariräda, quimada, warraräda, djabaräda, djabawéräräda, wa idji zocai baida mñ cäyäbara biara quïrïä bñbñrla, poya mñ ume nïbaäa. **27** Bia mïga bai carea bñébñrla, poya mñ ume nïbaäa.[†]

28 Abaabla de waiþlada o quïrïä bñbñrla, nañrã quïräcuita crïchaida bña idjia eroþl parataba jüma päräi cawaya. **29** Äibërä de jírû joudacarea cawaisicada poya päräeda. Dewararäba mañ ununapeda nåwå ipida jaradìa: **30** “Jäñacheba aba poya oi quïräca nañ dera jåwå jåwa osica?”

31 Abaã druadebema boroba sordaoräda die mil eroþl bñrla, mañne dewara druadebema boroda veinte mil sordaorä bara idji ume djöne zeibñrla, djöni naëna ¿idjia quïräcuita crïchaëca poyai cawaya? **32** Idjia poyaëda cawasira dewarabema wadi tñmä bñde ¿ñcñrla diabueëca idji ume bedeade wñnamärëa?

33 Ara mañ quïräca mñ ñpëni naëna bñräba bio crïchadapeda ne jüma igaraði carea bñadaëbñrla mñ ume poya nïbadaäa.

*Täda clyaa jöibñrla
Mateo 5:13; Marco 9:50*

34 Wäräda tñrä bio bia bña, baribñrla clyaa jöibñrla ¿såwå wayacusa clyaa bei? **35** Mañ tñrä egorode jääpoi carea ni animarä åcaca ïrñ bñi carea abeda bië bña. Biara bña bñtabueëida. ¡Dji cawñrla bara bñba quïräcuita ûrñdua!–

[†] **14:27** Mñ carea bia mïga bai carea bñébñrla. Griego bedeade nåwå bñ bña: “Abaabla idji crura atau edeëbñrla.”

15

*Oveja aduadadebema ne jara bʌ
Mateo 18:10-14*

¹ Ewari aña Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebadarāda, cadjirua obadarā sida Jesuba jaradia bʌ ūrīni carea zesiðaa. ² Mañ carea pariseorāba, judiorā ley jaradiabadarā bida idjira nāwā biẽ jarasiðaa:

-Idjia cadjirua obadarāda bia edapeda ãdji ume ne cobaria.-

³ Mañ carea Jesuba ãdjía ne jara bʌdeba nāwā jarasia:

⁴ -Aþaþba cien oveja eroþʌdebemada aña aduaibʌrʌ ¿sãwā oi? ¿Dji 99 panʌra ējūã ewaraga bʌde amepeda dji aduaðada jʌrʌde wãéca aña unubʌrʌðaa? ⁵⁻⁶ Unusira idji equiade edapeda bio þʌsridaa diguidaa edeya. Mañbe idji dji biarãra, idji caita panabadarā sida trãcuapeda jaraya: “Bärãra mñ ume þʌsridadadua. Mñ oveja aduadara unusia.”

⁷ Ara mañ quírãca mña bärãa jaraya: 99 jipa þea carea bajãnebemarãra þʌsridabadamña, biara þʌsridabadaa ëberä aña cadjiruaobarida Åcõrëmaa zebʌrʌde.-

Parata torro aduada

⁸ Wẽrãba parata torro die eroþʌdebemada aña aduaibʌrʌ, ¿ibírã coapeda idji dera bio imaëca aña dji parata unubʌrʌðaa? ⁹ Unusira idji dji biarãra, idji caita panabadarā sida trãcuapeda jaraya: “Zedadua, mñ ume þʌsridadadua. Mñ parata aduadara unusia.” ¹⁰ Mña jaraya ara mañ quírãca

cadjirua obarida abā Ācōrēmaa zebərləde Ācōrēra bajānebema nezocarā ume bio bəlsridabadaa.

Warra cadjiruade nībañadebema ne jara bə

11 Mañ awara Jesuba jarasia:

—Eberāda bəsia. Mañ ēberāba warrada umé erobasisia. **12** Ewari abā dji tēābemaba dji zezaa jarasia: “Zeza, bla eroþədebemba mla edaida bəra mla diadua.” Mañ carea dji zezaba eroþəra ãdjiza diasia. **13** Dārāéne dji tēābemaba edadara jūma nēdobuepeda təmə dewara druadaa wāsia. Mama ne jūma cadjiruada o bəsia abā dji parata jōbərləðaa.

14 Ni cārē sida neē bedacarea mañ druade jarraba waiþəada zesia. Mañ bērā warrara bio jarra bəbadjia. **15** Mañ carea idjira mañ druadebemba ne bara bə ëberāmaa traju jərəde wāsia. Mañgla chinada idjia wagabisia. **16** Bio jarra bəda bērā chinaba co panñebemada idjia bida co quīrīa bəbadjia. Māwāmīna ni abalba idjia diadaca basía ne comārēä.

17 Mañbe cawasia biē oda bērā māwā bəda. Mañne ara idjiduba jarasia: “Ml zeza itea trjabadarāra bio ne cobadaa mañne mla nama jarrababa beubodoa. **18** Biara bəla ara nawena idjimaa wāida. Jūñacarea mla idjia jaraya: Zeza, wārāda mla Ācōrē quīrāpita, bə quīrāpita bida cadjiruada osia. **19** Mañ bērā biara bəla mla waa bə warraada aëda. Āteþərlə mla bə nezocada bədua.” **20** Ara mañda dji zezamaa wāsia.

Dji zezaba idjira təmə zebərləda unusia. Mīa djuburi unupeda idjimaa pira wāsia. Idjira bərləpeda uridarraðe isōsia. **21** Mañne dji warraba

jarasia: “Zeza, wārāda māa Ācōrē quīrāpita, bā quīrāpita bida cadjiruada osia. Mañ bērā biara bāla māra waa bā warraada aēda.” ²² Baribārla dji zezaba idji nezocarāa jarasia:

“Djio biyaara quiruda edadapeda idjia jābidadua. Idji jwāde sortijada jābidadua. Mañ awara jīrūne jābada sida jābidadua. ²³⁻²⁴ Mañbe paca zaque boreguea bāda beadadua ne codi carea. iþasridada odia! Mā warrara beu bādada ārēbasia; adua bādada dadjirāba waya unusidaa.” Mañbe bio bāsrīda duanesidaa.

²⁵ Mañne dji djaba nabemara traja bādada diguidaa zebārla basia. De caita jūēbārlade ūrīsia chiru zā panāda idjabā cari duanāda. ²⁶ Mañ carea nezoca abā trāpeda iwidisia cārē cārē māwā o panā cawaya. ²⁷ Dji nezocaba jarasia: “Bā zezaba paca zaque boreguea bāda beabisia bā djabada jēda bia zēda bērā.”

²⁸ Mañ ūrīsīde quīrūpeda dji dede eda wā quīrīāē basia. Māwā bāde dji zezara idjimaa wāpeda bedea djuburiasia eda wāmārēā. ²⁹ Mañne dji warra nabemaba dji zezaa jarasia: “Ewari ze nūmāza māra bā itea bio trajabaria. Bā jarabārla jūma o babaria. Māwāmīna wadibida bāa chiwatu zaquedaa abā bida māa diacaa mā dji biarā ume ābaa bāsrīda ne codi carea. ³⁰ Baribārla bādji warraba bā paratara wērārā audua ɓea ume jūma cosia. Mañbe bāmaa zebārlade bāa idji itea paca zaque boreguea bāda beabisia ābaa bāsrīda ne codi carea.”

³¹ Mañne dji zezaba jarasia: “Warra, bāra ewariza mā ume babaria. Jūma māa eroərla bārea. ³² Baribārla bia bāa bā djaba waya dadjimaa

zebʌrʌ carea bʌsridada odida. Idjira beu ɓadada ñr̄ebasia; adua ɓadada dadjirãba waya unusidaa.”-

16

Parata cawa obaridebema ne jara bʌ

¹ Jesuba idji ume n̄ibabadarãa n̄wā jarasia:

-Êberã bio bara ɓʌba nezoca dji dromada erōasia. Mañne ɬcʌrlba dji boroa jarasidaa mañ nezocaba idji paratara ãi o ɓʌda. ² Mañ carea dji boroba idjira tr̄peda n̄wā quē̄sia: “Bla m̄l parata ãi o ɓʌra m̄la ûr̄isia. Bla s̄wā odara cartađe acʌbidua. M̄la bʌra ɓatabueya.”

³ Mañ ûr̄iside nezocaba ara idjidūba jarasia: “M̄l boroba m̄lra ɓatabuebʌrla. ɬjâlbe m̄la s̄wā oi? M̄lra traju zarea oi carea ɭbʌlae ɓʌla; mañ awara bio pera bayo djärãa ne iwidi carea. ⁴ M̄la cawa ɓʌla s̄wā oida m̄l wāi naēna. M̄wāra dewararãba m̄lra  dji dede bia edadia.”

⁵ Ara mañda idji boroa diađi bara ɓeada ab̄a ab̄a tr̄cuasia. Dji naârâbemaa iwidisia: “¿Bla jūmasâwā m̄l boroa diaida ɓʌ?” ⁶ Mañba panusia: “M̄la olivo dragada mil galoo diaida ɓʌ.”* Mañne nezocaba jarasia: “Mâeteara isabe chūmepeda bʌ cartađe bʌl ɓʌra quirã awara odua. Bl̄dua bʌla quinientobe diaida ɓʌda.”

⁷ Mañbe dewaraa iwedisia: “¿Bla jūmasâwā diaida ɓʌ?” Mañba panusia: “M̄la trigoda cien   diaida ɓʌ.”† Nezocaba jarasia: “Bʌ cartađe bʌl

* **16:6** Mil galoo. Griego bedeade bʌl ɓʌla “cien barril.” Mañ jēda diai carea mil ewari trajaida ɓasia. † **16:7** Cien  . Mañ jēda diai carea 2500 ewari trajaida ɓasia.

þlra quïrã awara odua. Þldua þla ochentabe diaida þlda.”

8 Nezoca cadjiruaba mäwã oda carea dji boroba jarasia idjira crïcha cawa þlda. Wäräda Äcõrë ëberärä cäyâbara nañ ejüñanebemaräba ne edadi carea ädji abaricarä ume biara crïcha cawaadeba obadaa.[‡] **9** Ara mañ quïräca mña bäräa jaraya: nañ ejüñanebema parataba zocärä ëberäräda carebadadua. Mäwã bärä dji biaräda zocärä eropanania. Mañbe bärä beubädade bajäne bia edadia.§

10 Aþaþba maãri eroþlada bia o cawa þlþlrla, waiþla eroþla sida bia o cawa þaya. Idjaba maãri eroþlada bia ocabrla, waiþla eroþla sida bia oca þaya. **11** Ara mañ quïräca bäräba nañ ejüñanebema nebiada jipa odaëþlrla ¿Äcõrëba bajänebema nebiada bäräa diaica? **12** Idjaba Äcõrëba nañ ejüñane diadada bäräba jipa odaëþlrla ¿idjia bärä itea bajäne eroþlra diaica?*

13 Ni aþaþ nezocabo poya idji boroda umé eroþaëa. Umé eroþlþlrla aþa biara quïrïaya. Aþa ëpëya mañne dewarabemara igaraya. Ara mañ quïräca ne bara þai awua þlba poya Äcõrëda ëpëëa.-

14 Jesuba jara þlra pariseoräba jüma ürï dua-nasidaa. Ädjirära parata awua þea bérä isudapeda ipidasidaa. **15** Mañne Jesuba ädjiräa jarasia:

[‡] **16:8** Äcõrë ëberärä. Griego bedeade þl þla “ñnaanebema warrarä.” § **16:9** Bärä beubädade. Griego bedeade þl þla: “Bärä parata jõþlrlde.” Bajäne bia edadia. Mañba ãibérä jara þla: “Äcõrëba bärära bajäne bia edaya.” * **16:12** Griego bedeade nãwã þl þla: “Bäräba djäräneda ariðe odaëþlrla, ¿caiba bäräa ne diai?”

-Bārāra dewararā quīrāpita ēberā bia quīrāca panabadaa. Bariblrl Äcōrēba cawa bla bārāra wārāda sāwā beada. Ēberārāba bia unubadara Äcōrēba biaunucaa.

Äcōrē purudebema

¹⁶ Juañ zei naëna Äcōrēba Moisea diada leyda, Äcōrēneba bedeabadarāba blapedada sida dadjirāba eropanasidaa. Mamavla ñtaa daiba bedea bia Äcōrē purudebemada jaradia panla. Wārāda ēberārāba ne jūmada o panla Äcōrē purudebemarāda beadi carea. ¹⁷ Bariblrl Äcōrēba diada leyra ni maärī bida jōéa. Bajāda idjabā nañ ejūñ sida jōichaara bla.

Jesuba mīñ amaira bië blaada ada Mateo 19:1-12; Marco 10:1-12

¹⁸ Ēberāba idji quimada amapeda dewara wērāda edaiblrl daunema bla. Idjia amana wērāda dewara umaquīrāba edaiblrl mañ umaquīrā sida daunema bla.

Lazaro idjabā ēberā bio bara bāda

¹⁹ Ēberāda bāsia bio bara bla. Idjira ewariza wua pursupursuaba idjabā dji biara bla lino cadaba djibadjia. Mañ awara ne cobada dro-mada ewariza obadjia. Mañ ēberāra nañ ejūñne bio bia bāsia. ²⁰ Mañne ēberā ne neñ quiru Lazaro abadada bāsia. Lazarora ne bara bla deede eda wābadama egode bābadjia. Idjira bio chādaida bāsia. ²¹ Idjia ne bara bla ne cobadadeba jurruđada co quīrīñ bābadjia. Mañne usaba zedapeda idji chādara senebadjidaa.

22 Māwā panlne dji ne neē queradara jaidasia. Ara mañda bajānebema nezocarāba idjira Abrahañ bñmaa edesidaa. Māwānacarea dji ne bara bñ sida jaidasia. Mañbe idjira tñbarisidaa.

23 Tñbñ uruade bia mīga bñde ne bara bñdaba Abrahañda, Lazaro ume ñbaa panlda tlmlba unsusia.[†] **24** Mañ carea jīgua jarasia: “Zeza Abrahañ, mñ quñrā djuburia Lazarora diabuedua. Idji jñwa jñwññra baidoba begueapeda mñ quñrñme begueade zebidua. Nañ tñbñ uruade mñra bio bia mīga bñla.” **25** Baribñrñ Abrahañba panusia: “Poya diabueña. Warra, quñrñnebadua bñ zocai baside ne jñmane bia basida, baribñrñ Lazarora bië basia. Idira Lazarora necai bñla, mañne bñra bio bia mīga bñla. **26** Mañ awara uria dau cñre bñda dadjirñ ësi bñla. Mañ bñrñ bñmaa wñ quñrññ ñea sida poya wñnaña. Idjabña jñmalba ni abalda poya daimaa zedaña.”

27-28 Mañne ne bara bñdaba jarasia: “Zeza Abrahañ, mñeteara mñ quñrā djuburia Lazarora mñ zeza diguidaa diabuedua mñ djabarñ juesuma panáa jaramñrñ nama sñwñ bñda. Mñla quñrññé bñla ñdjjirñ sida nama bia mñgade zedida.”

29 Baribñrñ Abrahañba idjía jarasia: “Äcõrñba Moisea diada leyda, Äcõrñneba bedeabadarñba bñpedada sida ñdjjirñba eropanla. Mañdrñ ñjñnidla panla.” **30** Mañne dji ñberñba panusia: “Zeza Abrahañ, mañgñ carea ñjñnaña. Baribñrñ abal beudada ñrñbapeda ñdjjimaa jaraðe wñibñrñ, ñdjjia cadjiruara igaradapeda ñjñnia.” **31** Baribñrñ Abrahañba jarasia: “Äcõrñba Moisea diada

[†] **16:23** Tñbñ urua. Griego bedeade bñ bñla “Hades.”

leyra, Ţcõrẽneba bedeabadarãba b̄pedada sida ïjānaēb̄rla, beuda õrēbadaba jarab̄rla sida ïjānaēa.”-

17

*Ãcõrẽba cadjirua obadarã cawa oya
Mateo 18:6-7, 21-22; Marco 9:42*

¹ Jesuba idji ume nñbabadarãa jarasia:

-Eberã cadjiruade baebibadara baraa. Mañra ewariza mäwã baya barib̄rla ne cadjirua obibari ëberãda miä djuburi b̄la. ² Bariduuba dji dro-maë quedeada cadjiruade baebib̄rla, Ţcõrẽba mañ ëberãra bio cawa oya. Mañ cawa oira bio zarea bai bérã biara b̄la mañ ëberã ochirude yuda jñnapeda pusade batabuedida.

³ Mañ bérã quírãcuita beadadua. B̄a djababa b̄lda biě oib̄rla, idjira quëädua. Idjia biě odada igaraib̄rla mañ odara quírãdoadua. ⁴ Abari ewaride idjia b̄lda ñarima siete biě oib̄rla, mañbe ñarima siete b̄lmaa wãpeda mña biě odara quírãdoadua aib̄rla, idjia odara quírãdoadua.-

Daia biara ïjãbidua

⁵ Mañne Jesuba edadarãba idjía jarasidaa:

-Daira carebadua biara ïjâni carea.-

⁶ Jesuba jarasia:

-Mostaza ta djuburi quiru quírãca bärãba maãrĩ bida ïjâ panbara, za b̄a bacurua b̄a carrara ëüta-peda pusade bade wãdua-de abâda-de ara mañda bacuruba bärã bedeara ïjâcasia.

Nezocaba oida b̄a

⁷ B̄a nezocada ëjûâne traja bapeda wa oveja waga bapeda zedacarea ¿b̄a idjía jaraica

“chūmedua ne comārēä”? ⁸ Māwā jaraēa. Ātebʌrla jaraya: “Ara nawena ne djedula. Mañbe djiopeda māmaa enedua coi carea. Mañbebʌrla bʌra ne coida bʌla.” ⁹ Bʌla jaradara bʌl nezocaba oda bērā Ɂbʌla idjia bia bʌlada aica? Māwā oēa idjia oida bʌldrʌ oda bērā. ¹⁰ Ara mañ quīrāca bārāba odida panʌra jūma osidara nāwā jaradida panʌa: “Daira dji nezoca edaara quedeara; ababe daiba odida panʌdrʌ osidaa.” –

Die ēberārā aida bara beada

¹¹ Māwānacarea Jesura Galileadeba Jerusaleñnaa wāsia. Wābʌrlde Samaria druade jūene wāsia. ¹² Puru zaquede jūēbʌrlde die ēberā aida bara beada idjimaa zesidaa. Baribʌrl caita jūēnaē basía. ¹³ Jesua nāwā jīgua bīasidaa:

–Jaradiabari, Jesu, dairāra quīrā djuburiadua! –

¹⁴ Jesuba ādji unuside nāwā jarasia:

–Sacerdoterāmaa wānadua bārā biapedadara acʌdamārēä. –*

Ara mañda ādjira wābʌrlsidaa. Wābʌldade abeda biacuasidaa. ¹⁵ Mañ unuside abə Ācōrēa jīgua bia bedea bʌla Jesumaa jēda zesia. ¹⁶ Egode barru cobepeda Jesua bio bia bʌlada asia idji bibabida carea. Mañ ēberāra Samariadebema basía. ¹⁷ Jesuba idjia iwidisia:

–¿Dji biapedadara die panʌēca? Waabema nuevera Ɂsāma panʌ? ¹⁸ Nañ judioē awara Ɂni abala Ācōrēa bia bedeade jēda zeē basica? –

¹⁹ Mañne Jesuba dji ēberāa jarasia:

* **17:14** Levitico 14:1-32.

-Pirabāripeda necai wādua. Baa wārāda ījāna bērā biasia.-†

Ācōrē jūmarā Boro baidebema

Mateo 24:23-28, 36-41

²⁰ Pariseorāba Jesua iwidisiidaa:

-¿Ācōrē jūmarā Boro bēbārāda sāñbe ununi?-

Mañne Jesuba panusia:

-Ācōrē jūmarā boro bēbārāde ni cārē sida ununaēa. ²¹ Mañ bērā poya jaraðāea: “Dadjirā Borora nama bāla” wa “awuá bāla.” Ātebārlā Ācōrēra ēberārā soðebārlā dji boroda bēbaria.-‡

²² Mañbe Jesuba idji ume nībabadarāa nāwā jara-sia:

-Ewari zareada zeya. Mañ ewaride bārāba māl, Nañ Djara Edadara maārī biða unu quīrīānia, baribārlā ununaēa. ²³ Mañne īcārlāba jaradia id-jira nama bāla wa awuá bāla. Baribārlā acāde wārānadua. Ādjira ēpērānadua. ²⁴ Baa purewa edabārlāde jūma nañ ējūāra īnabaria. Ara mañ quīrāca māl, Nañ Djara Edadā zebārlāde jūmarāba ununia.§ ²⁵ Baribārlā mañ ewari jūei naēna māra bio bia mīgaida bāla. Idjaba idibema ēberārāba māra igaradida panla.

²⁶ Nañ Djara Edadā zei ewarira Noé ewaride baða quīrāca bāya. ²⁷ Mañ ewaride ēberārāra ne co duanabadjia, mīñ cāi duanabadjia, idjaba dji

† **17:19** Biasia. Griego bedeade mañ bedeaba idjaba jara bāla “ēdrāsia.” ‡ **17:21** ēberārā soðebārlā. Griego bedeade mañba idjaba jara bāla “bārā tāenabārlā.” § **17:24** Nañ Djara Edadara zebārlāde. Griego bedeade īcārlā cartade ababe bāl bāla “Nañ Djara Edadara.”

caurāra quima diacua duanabadjia. Māwā duanabadjia aba Noé jāba dromane bādōbārlādaa. Māwānacarea dopapada zepeda ēberārāra jūma nābārlā quinisidaa.*

28 Lo ewaride biða ara mañ quīrāca bāsia. Ēberārāra ne co duanabadjia, ne nēdo duanabadjia, ne nēdobue duanabadjia, de o duanabadjia idjaba ne u duanabadjia. **29** Baribārlā Lo Sodomaneba ēdrādacarea bajāneba tābā uruada cue quīrāca zesia.† Mañgāba dji ēberārāra jūma bá quenasia.‡

30 Māl, Nañ Djara Edada zebārlā ewaride ara mañ quīrāca māwāya. **31** Mañ ewaride dji de lārlā bārla idji deede eda wāiē bāla ne edai carea. Dji peade bārla diguidaa ne jārlāde wāiē bāla. **32** Lo quima sāwānada quīrānebadadua.§ **33** Bariduaba nañ ejūāne bia bai carea jārlā bārlārlā aduaya. Baribārlā ne jūmada aduaibārlā, Ācōrē ume ewariza zocai bāya.

34 Māl jaraya: mañ ewaride abari cādāde umé panania.* Mañne Ācōrēba aba edeya baribārlā dewarabemara bēeya. **35** Wērārāda umé ne ba panania. Mañne Ācōrēba aba edeya baribārlā dewarabemara bēeya. **36** Ēberāda umé ādji néude panania. Mañne Ācōrēba aba edeya baribārlā dewarabemara bēeya. –†

37 Ādjirāba Jesua iwiðisidaa:

* **17:27** Genesi 6:5-17; 7:6-24. † **17:29** Tābā urua. Griego bedeade bá bāla: “Tābā urua, azupre bara.” ‡ **17:29** Genesi 18:20deba aba 19:25daa. § **17:32** Genesi 19:26. * **17:34** Mañ ewaride. Griego bedeade “diamasi” bá bāla. † **17:36** Griego bedeade ἀστρα cartade versículo 36 neēa.

-¿Mañgara sāma māwāi?–
 Jesuba panusia:
 –Jūmarāba cawa panla āgoso powua nūmāma
 ne beudara tablada. Ara mañ quīrāca jūmarāba
 cawadia.–

18

Pēdra wērāba mīā sēna

¹ Jesuba ne jara bādeba jaradasia Ācōrēa sēnaē
 iwididida panlda. ² Nāwā jarasia:

–Puruđe cawa obarida basia. Idjia Ācōrēda,
 ēberā siđa wayaca basia. ³ Ara mañ purude pēdra
 wērāda basia. Mañgara dewara ume nēbāra bara
 basia. Mañ bērā ewariza wābadjia cawa obariba
 carebamārēä. ⁴⁻⁵ Baribārl wābārlza cawa obariba
 idjia jara bāra ūrī quīrīäca basia. Māwāmīna
 jūmawāyā mīā sē bāl bērā ara idjidubā jarasia:
 “Mā Ācōrēda, ēberā siđa wayacaa. Baribārl nañ
 wērāra baridua ze bāl bērā māl sēbi naēna idjia iwidī
 bārla oya.”–

⁶ Mañbe Jesuba jarasia:

–Bārāba dji cawa obari jipaē bāba jaradara
 ūrīsiđaa. ⁷ Ācōrēba edadarāba diamasi āsa bida
 quīrā djuburia iwidī panne ¿idjia jipa o bādeba
 carebaëca? ¿Dārāica panui carea? ⁸ Mā jaraya:
 wārāda dārāéne Ācōrēba carebaya. Baribārl māl,
 Nañ Djara Edada zebārlde ¿nañ ējūâne wādi māl
 bedea ījā panlda unune zeica?–

*Pariseo idjaba Romanebema boro itea parata
 jārl pebari*

9 ሌርላባ ላይ አድjidrል jipaara ዝመት ተቋርቃ
panasidaa. Mañ carea dewararāda igarabadjidaa.
Jesuba አድjurāa ne jara ቤለዳባ nāwā jarasia:

10 -Eberāda umé Ācōrē de dromanaa ewari
iwidide wāsidaa. Aba pariseo basía. Dewarabe-
mara Romanebema boro itea parata jlrል pebari
basía. **11** Pariseo ለta nūmлаa ara idjiédebemada
nāwā jarasia: “Ācōrē, mла báa bia jaraya mлаa
dewararā quīrāca baca bérā. ለdjira ne drabadaa,
cadjirua obadaa, daunemabadaa. Idjabā mлаa
jari bá Romanebema boro itea parata jlrል pebari
quīrāca báa. **12** Domiaza ዝርዝር umé ne codaca
ewarida obaria, idjabā die edablarza mла báa abā
diabaria.”

13 Mañne Romanebema boro itea parata jlrል
pebarira jīga nūmasia. Baribarla bajānaa acle
basía. Ātebbarla sopusadeba idji so ስrā upeda jarasia:
“Ācōrē, mлаa quīrā djuburiadua. Mла jūmawāyā
cadjiruada obaria.”

14 Mла bárāa jaraya: pariseo cāyābara mañ
ēberāra diguidaa wāside Ācōrē quīrāpita jipa bāsiā.
Bariduada dji dromaara ba quīrā bábbarla Ācōrēba
edaara báya. Abalba ara idjida edaara báibbarla
Ācōrēba dji dromaara báya.-

Jesuba warra zaquerā bia jara báda

Mateo 19:13-15; Marco 10:13-16

15 Mañne ሌርላባ አድji warra zaquerāda Jesuma
enesidaa idji jlwada ስrā bápeda bia jara bámärēā.
Jesu ume níbabadarāba mañ unusidae djibarirāda
quēäsiidaa. **16** Baribarla Jesuba warrarāra
tr̄cuapeda idji ume níbabadarāa jarasia:

-Idu warra zaquerāra māmaa zebidadua, Ācōrēba pe erobədebemara ādjirā quīrāca panə bērā. ¹⁷ Mλa wārāda jaraya: warra zaqueba idji zeza ēpēbari quīrāca abālba Ācōrēda ēpēēbərə, mañ ēberāra Ācōrēba pe erobaēa.-

Parata bara bə Jesu ume bedeada

Mateo 19:16-30; Marco 10:17-31

¹⁸ Ēberā dji droma bəlba Jesua iwiðisia:

-Jaradiabari bia, Ācōrē ume ewariza zocai bai carea ḡmā cārēda oida bəl?-

¹⁹ Jesuba idjía jarasia:

-¿Cārē cārēā māra dji biaada a bəl? Ni abālada dji biaēa, ababe Ācōrēdrə dji biaa. ²⁰ Bla cawa bəla Ācōrēba obi bəl bedeara. Nāwā jara bəla: daunemarādua, mīā bearādua, ne drəlarādua, se-wadeba djārāra biē jararādua, bl zezara bəl papa sida wayadua.-*

²¹ Dji ēberāba panusia:

-Cūdra edałba māa jūma mañgəra o bəla.-

²² Mañ ūrīpeda Jesuba idjía jarasia:

-Wađi bla ne abā oida bəla: bla ne erobəra jūma nēdobuepeda dji paratara ne neě queđeaa diadua. Māwā nebiada bajāne erobaya. Mañbe māl ume nībāde zedua.-

²³ Mañ ūrīside dji ēberāra bio sopuasia bio bara bəl bērā. ²⁴ Jesuba idjira māwā bəlada unuside nāwā jarasia:[†]

-Wārāda bio zarea bəla ēberā ne bara bəlba Ācōrēra idji Boroda bəli carea. ²⁵ Ne bara bəlba

* **18:20** Exodo 20:12-16. † **18:24** Idjira māwā bəlada. Griego bedeade ḥcərgə cartade mañra neěa. Idjaba ḥcərgə cartade bəl bəla: “Idjira sopua bəla.”

Ãcõrëra idji Boroda b̄li cãyâbara cameyoda ãguja uriaðe eda wâichaara b̄la.-

²⁶ Mañ ūipedaðaba iwidisidaa:-

-Mâwâra Æcõrëba ¿caidra ëdrâ edai?-

²⁷ Jesuba panusia:

-Ëberâba poya ocara Æcõrëmaarâ oicha b̄la.-

²⁸ Mañne Pedroba jarasia:

-Bâ ëpêni carea daiba ne jûmada amesidaa.-

²⁹⁻³⁰ Jesuba ädjáa jarasia:

-Mâa wârâda jaraya: aþaþba Æcõrëda idji Boro b̄li carea idji deda, djibarirâda, djabarâda, quimada, warrarâ sida ameibârâ, idjia amena cãyâbara nañ ewariðe bio auðuara edaya. Idjaba jîrûarebema ewariðe Æcõrë ume ewariza zocai bâya.-

Jesuba idji beadidebema waya jarada

Mateo 20:17-19; Marco 10:32-34

³¹ Jesuba doce edadarâra awara edepeda jarasia:

-Æcõrëneba bedeabadarâba mâ, Nañ Djara Edadarâdebemada cartade bâsidaa. Dadjirâ Jerusaleñne jûébâdade ädjia bâpedadara jûma mâwâya. ³² Acârâba mâra judiorâéa jida diadiâ. Mâra ipida bië jaradia idjaba mâ quírâdarrara idodia.[‡] ³³ Mañbe mâra udapeda beadia. Baribârâ ewari übeade mâra ñrëbaya.-

³⁴ Mañgâdebemada ädjirâba ni maãrî biða cawadaë basía. Ädjia cawa crîchadaë bêrâ adua panasidaa idjia cárëda jara bâda.

[‡] **18:32** Isaía 50:6; 53:5.

Jesuba dauberrea bΛ biabida

Mateo 20:29-34; Marco 10:46-52

³⁵ Jesu Jerico puru caita jūēbʌrʌde ēberā dauberrea bʌda o icawa parata iwidi bʌda chūmasia. ³⁶ Idjia ēberārā bʌga zebʌdada ūrīsiđe iwidisia cārē cārēā māwā duanʌda. ³⁷ Mañne ācʌrlba jarasidaa:

-Jesu Nazaredebemada zebʌrʌ bērā bʌga duanʌa.-

³⁸ Mañ carea dauberrea bʌra jīgua biasia:

-Jesu, Davideba zeda, mʌra quīrā djuburiadua!-

³⁹ Idjira Jesu nocoare wābʌdarāba quēāsidaa chupeamārēā. Baribʌrʌ jīguaara biasia:

-Davideba zeda, māda quīrā djuburiadua!-

⁴⁰ Mañ ūrīsiđe Jesura nūmesia. Mañbe dauberrea bʌra caita enebipeda iwidisia:

⁴¹ -¿Cārēda quīrīā bʌ mā oida?-

Dauberrea bʌba panusia:

-Mā Boro, mʌ dauba unuida quīrīā bʌa.-

⁴² Jesuba jarasia:

-Unu b̄edua. Bʌa ījāna bērā biasia.-

⁴³ Ara mañda unu b̄epeda Jesu caidu nībađe wāsia. Idjia Ācōrēra bio bia jara nībasia. Mañ unupedadarā biđa Ācōrēra bia jara panesidaa.

19

Zaqueoba Jesu ununa

¹ Jesura Jerico purude jūēpeda wāyā wābʌrʌ basia. ² Mama ēberā Zaqueo abadada basia. Mañ Zaqueora Romanebema boro itea parata jʌrʌ pebadarā boro basia. Bio ne bara basia. ³ Idjia Jesura unu quīrīā basia. Baribʌrʌ ēberā maārī quiru bērā

ẽberärā powua nūmlba poya unuẽ basia. ⁴ Mañ bẽrā Jesu wāblrā na pira wāpeda sicomoro bacuruđe ḥtla wāsia. ⁵ Māwā bāde Jesura arima jūësia. Mañbe ḥtaa acāpeda jarasia:

-Zaqueo, isabe edaa zedua. Idi māra bā dede cāñe wāya.-

⁶ Ara mañda Zaqueora bāsrida edaa zepeda Jesura idji dedaa edesia. ⁷ Mañ ununapeda jūmarāba Jesudebemada nāwā biě bedea duanesidaa:

-Jāl Jesura ẽberā cadjirua obari dede cāñe wāsia.-

⁸ Idji dede Zaqueora Jesu quīrāpita nūmepeda jarasia:

-Mā Boro, ne neẽ quedearāa māa eroþdebemada ēsadra diaya. Mañ awara sewadeba djārāneda audu edadabari māa bārima quīmārē jēda diaya.-

⁹ Jesuba idjia jarasia:

-Idi Ācōrēba bāra, bā ẽberärā siđa ēdrā edasia, Abrahañba ījāna quīrāca bāa ījā bā bērā.* ¹⁰ Wārāda mā, Nañ Djara Edadaba dji adua bēada ēdrā edai carea jārāde zesia.-

Paratađeba ne jara bā

Mateo 25:14-30

¹¹ Jesura Jerusaleñ caita bā bērā dji arima duanlba crīcha panasidaa ara mañ ewaride Ācōrēra ḥdjjirā Boro bai carea zeida. Jesuba jara bāra ūrī panā bērā ne jara bāđeba nāwā jarasia:

* **19:9** Abrahañba ījāna quīrāca bāa ījā bā bērā. Griego bedeade bāa bāa: “Bāra Abrahañ warra bērā.”

¹² -Êberā dji dromada t^λm^λ dewara druadaa wāsia jūmarā boroba idjira ara idji druadebema boroda b^λmārēā. Idjia crīchasia māwānacarea jēda zeida. ¹³ Wāi naēna idji nezocarāda die trāpeda paratada waib^λla ādjiza diasia.[†] Mañne jarasia: "M^λ neēmisa nañ paratara waribidadua." ¹⁴ Barib^λla idji druadebemarāba idjira bio quīrāma pan^λ bērā, ëberārāda diabuesidaa jūmarā boroa nāwā jaradamārēā: "Daiba quīrīāé pan^λa idjira dai boro baida."

¹⁵ Māwāmīna dji boroda b^λesia. Jēda zedacarea idji nezocarāra trācuasia idjia parata diadara waribisida cawaya. ¹⁶ Mañne abā na zepeda jarasia: "M^λ boro, b^λa parata diadara m^λa b^λrima die audu waribisia." ¹⁷ Mañ carea dji boroba jarasia: "Bia b^λa, nezoca bia. M^λa maārī diadara b^λa aride oda bērā m^λa b^λ j^λwaeda die puruda b^λya." ¹⁸ Dewara nezocada zepeda jarasia: "M^λ boro, b^λa parata diadara m^λa b^λrima juesuma audu waribisia." ¹⁹ Mañ carea dji boroba jarasia: "M^λa puruda juesuma b^λ j^λwaeda b^λya."

²⁰ Mañbe dewara nezocada zepeda jarasia: "M^λ boro, b^λa parata diadara nama b^λa. M^λa wuade b^λrā waga ero^λasia. ²¹ Māwā osia b^λra waya b^λ bērā. M^λa cawa b^λa b^λa quīrā djuburia-cada djārāneda edai carea. Mañ awara djārāba upedadara ewabaria."

²²⁻²³ Mañ carea dji boroba jarasia: "Nezoca cadjirua, ara b^λdjia jara b^λdeba ebuda b^λa m^λa jaradara oē basida. B^λa m^λra māwā b^λda bio

[†] **19:13** Paratada waib^λla. Griego bedeade b^λ b^λa "diez minas." Mina abā edai carea cien ewari trajaida basia.

cawa b̄asib̄rl̄a ¿cārē cārēā parata wagabada dede m̄l̄ paratara b̄lde wāé basi? Māwā odabara m̄l̄ paratara dji eabada siða edacasia.”

²⁴ Mañbe dji boroba dji arima duanáa jarasia: “Idjia eroþra jārñapeda dji die eroþla diaðadua.”

²⁵ Ädjjiräba jarasiðaa: “Barib̄rl̄, dai boro, idjia die eroþla.” ²⁶ Dji boroba jarasia: “M̄la jaraya: dji aride obaríam̄la auðuara diaya, barib̄rl̄ dji aride ocaa m̄la maãrī diaða siða jārīya.

²⁷ Mañ awara m̄l̄ ädji boro baida quírñäé pananara enenapeda m̄l̄ quírãpita quenanadua.”-

Jesu Jerusaleñne jūëna

Mateo 21:1-11; Marco 11:1-11; Juañ 12:12-19

²⁸ Māwā jaradacarea Jesura nocodaa Jerusaleñnaa wāsia. ²⁹ Wāb̄rl̄de Betpague puru idjabä Betania puru caita Olivo eyade jūësia. Mañbe idji ume nñbabadaräda umé purudaa diabuesia. ³⁰ Ädjía nāwā jarasia:

-Puru quírãpe b̄lðaa wānadua. Jūëb̄ldade b̄rãba burro zaqueda ununia. Mañ burro zaque ñr̄l̄ wadi ni aþaþda wānacaa. Ërā edadapeda enenadua. ³¹ Mañne aþaþba b̄rãba cārē cārēā jāwā ërā panða iwidib̄rl̄ jaradadua: “Dadji Boroba quírñä b̄la.”-

³² Ara mañda wānapeda Jesuba ädjía jarada quírãca unusidaa. ³³ Burro ërā panñne djibariba ädjía iwidisia:

-¿Cārē cārēā m̄l̄ burrrora jāwā ërā panñ?-

³⁴ Ädjjiräba panusidaa:

-Dadjirä Boroba idjimaa edebisia.-

³⁵ Ara mañda burrrora Jesumaa ededapeda ädjia cacuade j̄l̄ panñra burro ñr̄l̄ b̄lsidaa. Mañbe

Jesura ḥrā chūmnapeda edesidaa. ³⁶ Jesu wābʌrla nocoare ēberārāba cacuade jā panʌra tōcua wāsiðaa idji bia edadi carea. ³⁷ Jesu Olivo eyadeba edaa wāi carea bʌde jūma idji ume nīnaba Ācōrēa jīgua bia bedea duanesidaa. Bio bʌsrīda panasidaa Jesuba ne ununacada ādji quīrāpita o bāda bērā. ³⁸ Ādjirāba jara duanasiðaa:

¡Bio bia bʌla jūmarā Boro Ācōrē trāneba zebʌrlra!‡
Jālbebʌrla dadjirāra Ācōrē ume necai duanania!
¡Bajāne Bʌra dji Dromaara bʌla!

³⁹ Mañ carea ḥcʌrla pariseorā arima duanʌba Jesua jarasiðaa:

-Jaradiabari, ¡bʌ ume nībabadarāra chupeabidua!-

⁴⁰ Baribʌrla Jesuba ādjía jarasia:

-Mλa wārāda bārāa jaraya ādjirāda chupeadibʌrla mōgarada bʌgadia.-

⁴¹ Jesu nocodaa wābʌrlađe Jerusaleñ puruda unusia. Mañ puru carea jīāsia. ⁴² Mañne jarasia:

-¡Bʌla cawabʌrlbara nałgʌ ewaride caideba bʌra necai bāida! Baribʌrla dau bʌrā bʌ quīrāca bʌ bērā bʌla małgʌra poya cawaěa. ⁴³ Mañ bērā ewari abā bʌ dji quīrūra bʌ ume djōne zedia. Bʌra jūrā edadapeda bʌ icawa mōgarara egoro siða boromea buedia ni abālda ēdrʌrānamārēä. ⁴⁴ Bʌ egode baebibʌdađe jūma bʌ ēberārāra que-nania. § Ādjirāba ni abāl mōgarara dewara mōgara ḥrā bēdaěa. Māwā odia Ācōrēba ēdrʌ edamārēä diabuedara bʌla cawađaě bērā.-

‡ **19:38** Salmo 118:26. § **19:44** Jeremia 29:3-4.

Jesuba ne nēdobuebadarā ãyā jꝫrecuada

Mateo 21:12-17; Marco 11:15-19; Juañ 2:13-22

45 Jesu Ācōrē de droma dajadaare jūēbꝫrꝫde Ācōrēa diadi careabema nēdobuebadarāda unusia. Ne nēdo bea sida zocārā duanasidaa. Jesuba jūma ādjirāra ãyā jꝫretacuasia. Nāwā jarasia:

46 –Ācōrē Bedeade nāwā bā bāla: “Mā dera dji iwidiбada dea.” Baribꝫrꝫ bārāba “ne drꝫabadarā mīrūbada uria” quīrāca eropanla. –*

47 Jesuba ewariza Ācōrē de droma dajada jardia bābadjia. Mañne sacerdote bororāba, judiorā ley jaradiabadarāba, ēberārā dji droma bea biđa idjira bea quīrāpanasidaa. **48** Baribꝫrꝫ poya beadaē basía jūmarāba idji bedeara ewariza ūrī panla bērā.

20

¿Cai trāneba Jesuba jaradia bā?

Mateo 21:23-27; Marco 11:27-33

1 Ewari abā Jesuba Ācōrē de droma dajada ēberārāa bedea bia Ācōrē ādjirā Boro baidebemada jaradia bāsia. Mañne sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarāda, judiorā dji dromarā sida zesidaa. **2** Ādjirāba Jesua nāwā iwidisidaa:

–Daia jaradua, bāla nama o bāra ¿caiba obi bā? –*

3 Jesuba ādjía jarasia:

* **19:46** Mā dera dji iwidiбada dea. Isaía 56:7. Ne drꝫabadarā mīrūbada uria. Jeremia 7:11. * **20:2** Bāla o bāra. Mañba jara bāla Jesuba ne nēdobuebadarā ãyā jꝫrecuadada, cacua biě bēa biabidada, idjaba purua jaradia bāda.

-Mλa bida bārāa iwidiya. Panunadua. ⁴ ¿Caiba Juaλra diabuesi borocuemārēä? ¿Eberāba wa Bajāne Bλba?-

⁵ Maλne ara ādjiduba jara duanesidaa:

-Bajāne Bλba diabuesiada adibλrλ idjia jaraya: "Maλda ¿cārē cārēä ījānaē basi?" ⁶ Baribλrλ ēberāba diabuesiada adibλrλ, puruba dadjirāra mōgaraba tabari beadia. Purumaarā Juaλra Ācōrēneba bedeabari basía.-

⁷ Maλ bērā ādjirāba nāwā panusidaa:

-Daiba adua panλa caiba diabuesida.-

⁸ Maλ carea Jesuba jarasia:

-Māēteara mλa bida bārāa jaraēa caiba mλa jāwā obi bλda.-

Djārā néu acλbadadebema ne jara bλ

Mateo 21:33-44; Marco 12:1-11

⁹ Māwānacarea Jesuba ēberārāa ne jara bλdeba nāwā jarasia:

-Ēberāda bāsia. Maλ ēberāba uvada idji ējūāne úsia. Maλbe idji néura λcλrλ ēberārā jλwaeda bλsia. Ādjirā ume bedea bλsia néu zaubλrλde jūmasāwā idjia diañida panλda. Maλbe tλmλ wāpeda mama dārāsia. ¹⁰ Uva jara idji nezocada abā diabuesia néuđebema idjia diañida panλra edađe wāmārēä. Baribλrλ néu acλ panλba dji nezocara puodapeda jēda jλretabuesidaa ni cārē sida diađađ. ¹¹ Maλ carea dewara nezocada diabuesia. Baribλrλ maλgλ sida puodapeda biě jaradapeda jēda jλretabuesidaa ni cārē sida diađađ. ¹² Maλ carea dewarada diabuesia, baribλrλ maλgλ sida bio puodapeda ãyā jλretabuesidaa.

13 Mał carea néu djibariba ara idjiduba jarasia: “Jääbe mña sãwã oi? Mä warra bio quïriä blda ädjimaa diabueya; äibërä idjidrë wayadisicada.”

14 Mäwämäna idji néu acä panlba dji warra unubladae jarasidaa: “Jari uruba dji zezaba eroþlra jüma edaya. ¡ldjira beatadia! Mäwäbllä dji ejüära dadjirä itea beya.” **15** Ara mañda dji warrara néu äi ededapeda feasidaa.

Bärämaarä néu djibariba ¿sãwã obá? **16** Araa wäpeda ädjirä jüma quenapeda idji néura dewararäa acäbiya.-

Dji arima þeaba mał ūrïsidade jarasidaa:

-Biara bla Äcõrëba małgra idu mäwabiëda.-

17 Baribllä Jesuba ädjimaa acäpeda jarasia:

-Mäeteara ¿cäre cäre Äcõrë Bedeade nãwã bl
bl?

De obadaba mõgara igarapedadara dji biara blda
besia.[†]

18 Bariduada mał mõgara ñrlä baeibllä abeda jüma
blglozoaya, idjabä mał mõgarada aþaþ ñrlä baeibllä
dji eberära pepedea tabeya.-[‡]

19 Sacerdote bororäba, judiorä ley
jaradiabadarä biða cawasidaa Jesuba mał jara
bldeba ädjiräda bië jarasida. Jesura jida quïriä
panasidaa baribllä puruda waya panasidaa.

*¿Romanebema boro itea parata jrla pebladade
diadida panca?*

Mateo 22:15-22; Marco 12:13-17

20-21 Małbe judiorä dji dromaräba ñclä
diabuesidaa Jesuda quïrâcuita acädamârëä.
Mañgaräba Jesu bië bedeablläda ūrïsidara ara

[†] **20:17** Salmo 118:22. [‡] **20:18** Isaía 8:13-15.

mañda jidadapeda āđji druadebema boro jawade diadida crīcha panasidaa. Ēberā biarā quīrāca wānapeda Jesua nāwā iwidisiāaa:

-Jaradiabari, daiba cawa panla bla jipa jaradiabarida. Blra ni abalare bacada, ātebłrla wārā bedea Ācōrē odebemada jūmarāa jaradiabarida. **22** Māēteara daia jaradua, Romanebema boro itea parata jrla pebłdaza ¿dadji judiorāba diadida bia blca wa biē bŁ?-

23 Baribłrla Jesuba cawa basia idjira nēbłrade bŁdi carea māwā panla. Mał bērā jarasia:

-[¿Bārāba cārē cārē młra biē bedeabi quīrīā panł?]§ **24** Młā parata pichida abā acłbidadua. ¿Cai quīrādarrada nał paratade bŁ? ¿Cai trłda bŁ?-

Āđjurāba panusidaa:

-Romanebema borodeda.-

25 Mał carea Jesuba āđjia jarasia:

-Māwā baibłrla Romanebema borodera Romanebema boroa diadadua, idjaba Ācōrēnera Ācōrēa diadadua.-

26 Āđjurāba Jesura jūmarā quīrāpita poya biē bedeabidaē basia. Ātebłrla idjia jaradā carea bio cawa crīchadaē bērā abeda chupea duanesidaa.

Beudarā īrēbadidebema Jesuba jarada

Mateo 22:23-33; Marco 12:18-27

27 Māwā panne īcłrla saduceorāda idjimaa zesidaa. Saduceorāba ījānacaa beupedadara īrēbadida. Mał bērā Jesua nāwā iwidisiāaa:

28 -Jaradiabari, Moiseba dadjirā itea bŁsia ēberāda warra neě bŁde jaidaibłrla, idji djababa

§ **20:23** Griego bedeade īcłrla cartade bedea corchetede bŁra neěa.

dji pẽdra wẽrãra edaida b̄l̄da dji djaba jaidada itea warra unui carea.* ²⁹ Ewari aba djabarāda siete panasidaa. Dj̄i nabemada quima edasia, barib̄l̄ra warra neẽ jaidasia. ³⁰ Mañ carea dji djaba idjiarebemaba dji pẽdra wẽrãra edasia barib̄l̄ra idji sida warra neẽ jaidasia. ³¹ Mañ carea dji ūbeabemaba edasia barib̄l̄ra idji sida warra neẽ jaidasia. Jūma dji djabarāba mañ wẽrãra edasidaa barib̄l̄ra warra neẽ jaidasidaa. ³² Māwānacarea dji wẽrā sida jaidasia. ³³ Mañ siete djabarāba abari wẽrāda edasidaa. Māwāra ñr̄ebađi ewaride ñsāñglađa idjira erođei?-

³⁴ Mañ carea Jesuba panusia:

-Nañ ējūñe ēberāra quima edabadaa idjabā quima diacuabadaa. ³⁵⁻³⁶ Barib̄l̄ra ēberārā Ācōrēba biaunu b̄l̄da ñr̄ebađia. Mañne ādjirāra quima edadaěa ni quima diadaěa. Waa beudaěa. Ādjirāra Ācōrē bajānebema nezocarā quīrāca beadia. Ñr̄ebapedada b̄r̄ā Ācōrē warrarāa. ³⁷ Mañ awara Moiseba bacuru zaque uruga nūmñebemada cartade b̄l̄side cawabisia beudarāra ñr̄ebađida. Idjia Ācōrēra nāwā tr̄l̄ jarasia: Abrahañ Ācōrē, Isa Ācōrē, idjabā Jacobo Ācōrē.† ³⁸ Idjira beu ɓea Ācōrēea ãteb̄l̄ra zocai ɓea Ācōrēa. Ācōrēmaarā jūmarāda zocai ɓeaa.-

³⁹ Mañ carea ñc̄l̄ra judiorā ley jaradiabadaba Jesua jarasiđaa:

-Bla aride panusia, Jaradiabari.-

⁴⁰ Jesuba jūma bia panuna b̄r̄ā dewararāba iwidiđida wayasidaa.

* **20:28** Deuteronomio 25:5-10. † **20:37** Exodus 3:2-6.

Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradara ḡcaí warra?

Mateo 22:41-46; Marco 12:35-37

⁴¹ Mañbe Jesuba ādjá iwidisia:

-*¿Sāwāērā ēberārāba jara panla Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradara Davi warrada?* ⁴²⁻⁴³ Daviba Salmo cartade nāwā jarasia:

Dadjirā Boroba mā boroa jarasia: mā jāwa araare chūmedua abā blā ume dji quīrūrā māla blā jāwaeda blabārlādaa.[‡]

⁴⁴ *Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradada Daviba mā Boroada asibārlā, ¿sāwā Davi warra bai? -*

Jesuba judiorā ley jaradiabadarā biē jarada

Mateo 23:1-36; Marco 12:38-40; Luca 11:37-54

⁴⁵ Jūmarāba ūrī duanlne Jesuba idji ume nībabadarāa jarasia:

⁴⁶ -Judiorā ley jaradiabadadebemada quīrācuia bēadadua. Adjirāba djio nēbla bēada jā awua bēaa. Mañ awara purude nīnane quīrīābadaa ēberārāba wayaadeba “mērā” adida. Judiorā dji jārebada dede ādjira dji dromarā chūmebadade chūme quīrīābadaa; ābaa ne cobādadē bida ara mañ quīrāca obadaa. ⁴⁷ Pēdra wērārāba erobeara jūma jārībadamīna dji biarāda crīchabidi carea jūmarā quīrāpita dārā Ācōrēa iwidibadaa. Mañ carea Ācōrēba ādjirāra biara cawa oya.-

21

Pēdra wērāba Ācōrēa ne diada

Marco 12:41-44

¹ Māwā blāde Jesuba unusia ne bara bēaba Ācōrē de dromane ne dia panla. ² Mañne unusia pēdra

[‡] **20:42-43** Salmo 110:1.

wērā ne neē quiruba parata edaara quiruda umé diabʌrʌda.* ³ Mañ carea Jesuba jarasia:

-Mña wārāda bārāa jaraya: jāñ pēdra wērā ne neē quiruba auduara diasia jūmarāba dia-pedada cāyābara. ⁴ Ādjirāba dji adubadadrʌ di-asidaa, baribʌrʌ wērā ne neē quiruba ne coi carea erobadada jūma diasia.-

Ācōrē de droma jūma ārīni Jesuba jarada

Mateo 24:1-28; Marco 13:1-23

⁵ Aclʌrʌba jara duanasidaa Ācōrē de dromara mōgara biya quedeaba o cobʌcādada idjabā ēberārāba Ācōrē itea nebia edepedadaba biya cobʌcādada. Māwā panʌne Jesuba ādjía jarasia:

⁶ -Bārāba nama unu panʌra ewari aba jūma ārīnia. Nañ mōgara capedadara jūma todogozoaya.-

⁷ Mañ bērā ādjia Jesua nāwā iwidiśidaa:

-Jaradiabari, Ācōrē de dromara ¿sāñbe todogozoai? ¿Cārēneba cawadi mañ ewarira caita bʌda?-

⁸ Jesuba panusia:

-Quīrācuita bēadadua ni abalba cūrūgarānamārēā. Zocārāba jaradía ādjidrʌ Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradada. Mañ awara dji ewarira bio caita bʌada adia. Māwāmīna ādjirāra ēpērānadua. ⁹ Bārāba ūrīnia puruda dewara puru ume djō duanʌda idjabā ara ādjiduþa djō duanʌda, baribʌrʌ dauperarānadua. Mañgʌra jūma māwāida bʌa. Baribʌrʌ jīrūarebema ewarira ara mañda jūñéa.-

* **21:2** Parata edaara quiruda umé. Griego bedeade bʌa bʌa “lepta umé.”

10 Mañ awara Jesuba jarasia:

-Abañ puruda dewara puru ume djōnia; abal druadebema borora dewara druadebema boro ume djōnia. **11** De uremia minijichiada baraya, puru zocārāne jarrabada zeya, idjaba cacua biē baida quīrātanoa odjacuadia. Mañ awara bajāne ununaca badada ununia. Mañba ēberārāra bio ne wayadia.

12 Baribalmañ naēna bārāra biē odi carea ēpēnia. Aclal jidañapeda judiorā dji jārebada dede ededia. Mañbe cawa odapeda preso bālibidia. Idjaba mā ījā panñ carea bārāra dji dromarā quīrāpita, dji bororā quīrāpita bida ededia.

13 Mañne bārāba mānebemada ādjirā quīrāpita jaradia. **14** Baribalmañ crīcharānadua mañ ewaride dji bororāa cārēda jaradida bārā bedeade panñeda cawabiñi carea. **15** Mābabalmañ bārāa crīcha cawaada diaya bedea cawañdamārēä. Mañ bērā bārāba jarabñdara bārā quīrāma panñba ni cārē siña poya biē jaradaëa.

16 Ara bārā zezaba, bārā djabarāba, bārā ēberārāba, bārā ume dji biarā bida bārāra jida diađia. Māwā bārāra l̄aclal quenabidia. **17** Mā ījā panñ carea jūmarāba bārāra quīrāmania. **18** Baribalmañ bārā jaurera māa ewariza bio waga eroþaya.[†] **19** Mañ ewari zareade bārāba mā ījā panñda igaradaëbalmañ, ewariza Ācōrē ume zocai panania.

20 Bārāba ununia sordaorāba Jerusaleñ purura jūrābñdada. Mañ unubñdade cawađia dji puru jūma ãrñi ewarira jūësida. **21** Mañne Judea druade beara eyadaa isabe wānadua, Jerusaleñne

[†] **21:18** Māa bārā jaurera ewariza bio waga eroþaya. Griego bedeade bá bla: “Bārā budara ni abalda aduaëa.”

beara ēdradadua, dji puru caita bearar purudaa wārānadua. ²² Mañ ewaride Ācōrēba idji purura cawa oya.[‡] Idji cartade b̄pedadara jūma māwāya. ²³ Mañ ewaride wērārā biogoa bearar, warra ju dawa eroþea sida bio miñ djuburi beadia. Jūmarāda bia miñgadía Ācōrēba nañ purura cawa oblañ bērā. ²⁴ Lcara necoba quenania, lcsara drua beaza jida edecuadia. Mañne judiorāéba Jerusaleñra ãdji jawaeda eropanania abā Ācōrēba b̄lañ ewaridaa. §

Nañ Djara Edada zeidebema

Mateo 24:29-35, 42-44; Marco 13:24-37

²⁵ Bārāba lñmādaura, jedecora, chīdau sida quírā awara ununia. Mañglaña unubiya ewari minijíchiada zebalrada.* Mañ carea nañ ējūane ēberārāra bio dauperadía. Ādjirāba cawa crichadáea pusa quírū b̄lba dji cábāyā jíguña nñmā bērā. ²⁶ Bajāne bea quírā awara bebalrde ēberārāra bio dauperadía. Nañ ējūara minijíchia nñmāda unu panl bērā abeda lñyāba neñ beaecuadia. ²⁷ Mañnebalrā mñ, Nañ Djara Edada jñrārāne lñla bara zebalrada idjaba quírāwārēñ dorrodorroa b̄lañ ununia.[†] ²⁸ Mañ unubaldade bñsridadadua, bārā ēdradí ewarira lñrā b̄l bērā.-

²⁹ Mañbe Jesuba ne jara bñdeba nñwā jarasia:
-Higojõda wa baridua bacuruda bio quírācuita acldadua. ³⁰ Bacuru itucu nñmeblrde bārāba cawabadaa dñrāéne poara zeida. ³¹ Ara mañ

[‡] **21:22** Daniel 9:25-27; Osea 9:7. § **21:24** Isaía 63:18. * **21:25** Isaía 13:9-10. † **21:27** Daniel 7:13-14.

quīrāca bārāba jūma mał unubʌdade cawaedia
Ācōrē jūmarā Boro bai ewarira caita bʌda.

³² Mła bārāba wārāda jaraya: nał ewaridebema
ēberārā beudi naēna małra jūma māwāya. ³³ Bajāra
jōya, nał ējūā siđa jōya baribʌrla mła jaradara
wārāda māwāya.

³⁴⁻³⁵ Quīrācuita bēadadua Ācōrēra quīrādoada
amaaba. Beu nībarānadua idjabā nał djaraba
o quīrīā bʌra orānadua. Nał ējūānebemada
jūmawāyā crīcharānadua. Quīrācuita bēadaēbʌrla,
mał ewariba bārāra jidaya animarā jidabada
dji animarā ḥrā cawaēne baebari quīrāca. Mał
ewarira jūmarā ḥrā cawaēne zeya. ³⁶ Mał carea
bio quīrācuita bēadadua. Ācōrēa ewariza iwidi
pananadua mał ewari minijīchiađebemada ēdrʌdi
carea idjabā mł, Nał Djara Edadā quīrāpita peradi
neě panani carea.-

³⁷ Jesuba Ācōrē de droma dajada āsa jaradia
bapeda diamasi Olivo eyadaa wābadjia. ³⁸ Mał
bērā diapededa ēberārāra Ācōrē de dromanaa
wābadjidaa Jesuba jaradia bʌl ūrīni carea.

22

Jesu beadi carea crīcha jʌrla panana

*Mateo 26:1-5, 14-16; Marco 14:1-2, 10-11; Juañ
11:45-53*

¹ Pał ēsābari neě cobada ewarira caita basia.
Mał ewarira judiorā Egiptodeba ēdrʌpedada
quīrānebabada ewari abadaa. ² Małne sacerdote
bororāba, judiorā ley jaradiabadarā bida Jesu
beadi carea crīcha jʌrla panasidaa. Baribʌrla

puruda waya pan^λ bērā ebuda o quīrīāé panasidaa.

³ Māwā b^λde diauruba Juda Iscariote crīchara poyasia. Mañ Judara Jesuba doce edadadebema basía. ⁴ Judara sacerdote bororāmaa, Ācōrē de droma zarrarā dji bororāmaa bida wāsia. Ādjirāa jarasia sāwāb^λra Jesura jidabida. ⁵ Mañ ūrīsidae ādjirāra bio b^λsridadapeda idjia paratada diadiada asidaa. ⁶ Bia b^λada apeda Judara wāsia. Mañbe idjia j^λr^λbadjia ēberārā neēne Jesura jidabi carea.

Jesuba doce edadarā ume ne coda

Mateo 26:17-29; Marco 14:12-25; Juañ 13:21-30;

1 Corinto 11:23-26

⁷ Pañ ēsābari neē b^λ cobada ewarira jūēsia. Mañ ewaride judiorā Egiptodeba ēdr^λpedada quīrānebadī carea oveja zaqueda beadapeda cobadaa.* ⁸ Mañ carea Jesuba Pedroda, Juañ sida diabuesia mañ cobadara ādji itea ode wānamārēā. Nāwā jarasia:

-Dadji judiorā Egiptodeba ēdr^λpedada quīrānebadī carea cobadara jūma ode wānadua.-

⁹ Mañne ādjia iwidisidaa:

-¿Bla sāma quīrīā b^λ daiba mañg^λra ode wānidā?-

¹⁰ Jesuba panusia:

-Puruđe eda wāb^λdade bārāba ununia umaquīrāba zocoda eronīda. Idji caidu wānadua idji wāb^λra dedaa. ¹¹ Mañ de djibaría nāwā jaradadua: “Dadjirāa Jaradiabariba nañda iwidisisia: māa, mā ume nībabadarā bida Egiptodeba ēdr^λpedada quīrānebadī carea

* **22:7** Exodus 12:1-28.

cobadara ḥsāma codi?" ¹² Mañne idjia ḥtaarebema dejā waiþada jūma biya o nūmada acþbiya. Mama oðadua.-

¹³ Wābðdade Jesuba ãdjía jarada quīrāca unusidaa. Ara mañda Egipodeba ēdrapedada quīrānebadí carea cobadara osidaa. ¹⁴ Ne codi bērā Jesura, idjia diabuedarā sida mesa icawa chūpanesidaa. ¹⁵ Mañne ãdjía jarasia:

-Mā bio bia mīgai naëna māa wārāda nað cobadara bārā ume ãbaa co quīrīa basia. ¹⁶ Māa bārāa wārāda jaraya: nað codaba waa coëa abā Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroþebþradaa. Nað cobadaba jara þa jūma māwānacarea wayacusa coya.-

¹⁷ Mañbe tazada idji jwade edapeda Ācōrēba bia jarapeda nāwā jarasia:

-Nañra doðadua. ¹⁸ Māa jaraya: uva þara waa doëa abā Ācōrēba jūma idji ēberārā pe eroþebþradaa.-

¹⁹ Mañbe pañda idji jwade edapeda Ācōrēba bia þlada asia. Cōrācuapeda ãdjía diabþræde nāwā jarasia:

-Nañra mā cacuua, bārā carea diabþrla. Codadua. Mā quīrānebadí carea ara nað quīrāca o pananadua.-

²⁰ Ara mañ quīrāca ne copedadacarea tazara idji jwade edapeda jarasia:

-Nañ tazadé þlra mā oa bārā carea erozoabþrla. Mā oaðeba Ācōrēba bārā ume bedea djiwidida þlþrla.[†] ²¹ Baribþrl mā jidabira nama mā ume ne co þla.[‡] ²² Wārāda mā, Nañ Djara Edadara bia

[†] **22:20** Exodus 24:5-8; Jeremia 31:31-34. [‡] **22:21** Salmo 41:9.

mīgaida b̄la Ācōrēba jarada quīrāca, j̄bariblrl m̄l
jidabi ēberāra bio mīā djuburi b̄la!–

²³ Mañ carea idji ume nībabadarāba ara ādjiduba
iwiđi duanesidaa caiblrl Jesura māwā oida.

¿Caida dji dromaara b̄la?

Mateo 20:25-28; Marco 10:42-45

²⁴ Māwā panlne ara ādjiduba iwiđi duanesia
caida dji dromaara b̄la cawaya. ²⁵⁻²⁶ Mañ carea
Jesuba ādjia jarasia:

-Ni abalba idjira dji dromaara b̄lda cr̄chaiē
b̄la. Nañ ējūānebema bororāba ādji ēberārāra
jūmawāyā zocabadaa idjaþa ādji purura care-
babariada abadaa. Bariblrl bārāra māwā beadiē
panla. Dji drōāara b̄la dji cūdraara b̄la quīrāca
baida b̄la. Dji borora nezoca quīrāca baida
b̄la. ²⁷ Ēberāmaarā ¿caida dji dromaara b̄la: dji
mesade ne coi carea chūmebarida wa dji ne co-
bibarida? ¿Dji mesade chūmebarida dji dromaara
b̄lēca? Bariblrl māra dji dromada b̄lmīna nama
bārā tāena nezoca quīrāca b̄la.

²⁸ M̄l bia mīga baside bārāba m̄l ume jūma
droasidaa. ²⁹ Mañ bērā m̄l Zezaba m̄l b̄lēda
quīrāca mīā bārāra dji bororāda b̄lēcuaya. ³⁰ M̄l
puruđe bārāra m̄l ume ne codia. Bārāra Israelđeba
yōpedada doce purudebema bororāda beadi bērā
bugue biya quedeadē chūpanania.–

Pedroba Jesu igarađana ada

Mateo 26:31-35; Marco 14:27-31; Juañ 13:36-38

³¹ Mañ awara Jesuba jarasia:

-Simoñ, Simoñ, diauruba Ācōrēa iwiđisia bārā
mīā sē b̄lđeba m̄l ījā panlra igarabi carea.

³² Bariblrl mīā Ācōrēa iwiđisia b̄la ījā b̄la

igararāmārēä. Māwāmīna igaraya. Bariblrl
bla jēda crīchapeđa bl djabarāra carebadua biara
ijānamārēä.-

33 Mał carea Pedroba Jesua nāwā panusia:

-Mł Boro, młra bla ume ababe preso wāida crīcha
blēä; ātebłrl bla ume beuida crīcha bla.-

34 Jesuba idjía jarasia:

-Mła jaraya, Pedro, ara nał diamasi eterre
berui naëna bla barima ūbea młraunucaada aya.-

Ewari zarea jūébłrla

35 Małbe Jesuba ādjía jarasia:

-Mła bärä parata neě, buchaca neě idjabä jirüne
jlbada neě diabueside ?ne cäre baesidaca?-§

Ādjiräba panusidaa:

-Ni cärē sida cäre baeě basía.-

36 Mał carea idjia jarasia:

-Baribłrl mła jaraya: idira parata erołłbłrl
ededu. Buchaca bara bławłrl mał sida ededu.
Djöbada neco neě bla idjia cacuade jābarira
nēdobuepedä aba nēdodua. **37** Mła jaraya:
Ācōrēneba bedeabariba mñebema bla
wäräda māwāida bla. Nāwā bla: ara idjida
ēberä cadjurua quiräca idu beabisia.* Mñebema
bla pedadara wäräda jūma māwāya.-

38 Mał carea ādjiräba jarasidaa:

-Dai Boro, nama djöbada necoda umé
eropanla.-

Jesuba jarasia:

-Bésia. Waa bedearānadua.-

§ **22:35** Luca 10:1-20. * **22:37** Isaía 53:12.

*Jesuba Olivo eyade Ācōrēa iwidiada**Mateo 26:36-46; Marco 14:32-42*

³⁹ Mañbe Jesura wayacusa Olivo eyadaa wāsia idjia obari quīrāca. Idji ume nībabadarā sida wāsidaa. ⁴⁰ Araa jūsidaade Jesuba ādjía jarasia:

-Ācōrēa iwidiadua mā igarada amaaba.-

⁴¹ Mañbe Jesura mōgara tabarida bā tāmlane wāsia. Chīrāborode cobepeda Ācōrēa nāwā iwidiisia:

⁴² -Zeza, bāmaa bia bābārla, māra idu bia mīgabirādua. Baribārla māa quīrīā bā quīrāca orādua, ātebārla bla quīrīā bā quīrāca odua.-

[⁴³ Māwā bāde bajānebema nezocaba lālada idjía diađe zesia. ⁴⁴ Jesura bio sopua bā bērā Ācōrēa wetara iwidi basia. Mañne idji jāara oa quīrāca egorođaa erozoasia.]†

⁴⁵ Jesuba Ācōrēa iwidi bapeda jēda wāsia. Mañne idji ume nībabadarā sopuaba cāi panāda unusia.

⁴⁶ Mañ carea ādjía jarasia:

-¿Cārē cārē bārāra cāi panā? Pirabaridapeda Ācōrēa iwidiadua mā igarada amaaba.-

*Jesu jidapedada**Mateo 26:47-56; Marco 14:43-50; Juañ 18:2-11*

⁴⁷ Wādi Jesu bedea bāde ēberārāda zocārā jūēcuasiđaa. Judada āđji nocoare basia. Idjira Jesuba doce edadadebema basia. Jesu uridarrade isōi carea caita wāsia. ⁴⁸ Mañne Jesuba idjía jarasia:

-Juda, isōbārladeba ḡmā, Nañ Djara Edadara bla jida diaica?-

† **22:44** Griego bedeade zocārā cartade mañ umébema versículora neēa.

49 Jesu ume nñaba cawasidaa idjira jidadida.
Mañ carea nãwã iwidisidaa:

-Dai Boro, ¿necoba djõnica?-

50 Ara mãwãblrde abaþba sacerdote dji droma
nezoca cawarla jawa araarebemada tatasia. **51** Mañ
carea Jesuba jarasia:

-¡Djõrãnadua! ¡Idu bãdadua!-

Ara mañda dji ñberã cawarara tãpeda anibisia.

52 Mañbe Jesuba sacerdote bororãa, Ñcõrõ de dro-
manebema zarrarãa, dji droma þea zepedadaraa
bida nãwã jarasia:

-Bãrãba ¿cãrã cãrãa neco bara, bacuru bara
mãra jãwã jidaðe ze panã? ¿Mãwãra mãra ñberã
minijichiaca? **53** Ewariza mãra Ñcõrõ de droma da-
jada bãrã tãëna þadamïna jidadaca basia. Baribala
ara nawena Ñcõrëba diaurua idu poyabi þla.
Mãwã bãrãba o quiriã panra o panra.-

Pedroba Jesu unucaada ada

Mateo 26:57-58, 69-75; Marco 14:53-54, 66-72;
Juan 18:12-18, 25-27

54 Jesura jidadapeda sacerdote dji droma
dedaa edesidaa. Pedroba tãmbla ñpẽ nãbasia.

55 Mañne ñcrlba de duda tãblda coadapeda caita
chãpanesidaa. Pedro siða ãdjirã tãëna chãmesia.

56 Mãwã þlede nezocawerã abaþba Pedrora tãbã cã
chãmla unupeda bio acã nãmesia. Mañne jarasia:

-Za þla Jesu ume nãbabadjia.-

57 Baribala Pedroba nãwã mẽrãsia:

-Bla jara þla ñberãra mãa unucaa.-

58 Dãrãéne dewaraba Pedrora unupeda nãwã
jarasia:

-Bla ãdjidebemada jãwã þla.-

Mañ carea Pedroba jarasia:

-Ache, māwāéa.-

⁵⁹ Mâwâna carea dewaraba jarasia:

-Wäräda za bala Jesu ume nîbabadjia. Idjira Galileadebemada jāwā bala.-

⁶⁰ Baribala Pedroba panusia:

-Ache, mā adua bala bla cārēda jara bala.-

Pedro wadibida bedea bale eterrera berusia.

⁶¹ Ara māwābalade Jesuba Pedrora jēdaa parraga acasia. Mañne Pedroba quīrānebasia Jesuba idjia jaradara: eterre berui naëna bla barima ūbea māraunucaada aya.[‡] ⁶² Ara mañda Pedrora ayā wāpeda bio sopuaba jīasia.

Jesu biē opedada

Mateo 26:67-68; Marco 14:65

⁶³ Mañne Jesu jida eropanā ēberārāba idjira ipida biē jarabadjidaa idjabā puobadjidaa.

⁶⁴ Jesura quīrā bāradapēda ubadjidaa. Mañne nāwā jarabadjidaa:

-¡Ācōrēneba bedeadua! ¡Daia jaradua caibala bala usida!-

⁶⁵ Mañ awara ne quīrātanoa jara panneba Jesura biē jarabadjidaa.

Jesu dji dromarā quīrāpita bāda

Mateo 26:59-66; Marco 14:55-64; Juan 18:19-24

⁶⁶ Āsa badacarea purudebema dji dromarāda ābaa dji jalresidaa. Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida duanasidaa. Mañbe Jesura ādirā quīrāpita enebisiidaa. Idjia nāwā jarasidaa:

⁶⁷ -Dairāa jaradua: ¿bla Ācōrēba ēdrā edabari diai jaradaca?-

[‡] **22:61** Luca 22:34.

Jesuba panusia:

-Mᾶa bârãa jarablrl sida ĩjânaõa. ⁶⁸ Maõ awara mᾶa bârãa cârê cârê ĩjânaõa panla iwidiblrl panunaõa. Idjabâ mâra õdrâ bâdaõa. ⁶⁹ Bariblrl idiba ãtaa mᾶ, Naõ Djara Edadara Ācôrê ne jûma poya bâl jawa araare chûmaya.-*

⁷⁰ Maõ carea jûmarâba iwidisidaa:

-Mâwâ baiblrl õbâra Ācôrê Warraca?-†

Jesuba panusia:

-Mâõ, bârâba mâwâ jara panla.-

⁷¹ Maõne âdjirâba jarasidaa:

-ÕDadjirâba waa cârêda jârlâdi? ÕAra idji iteba jara bâlõca idjira Ācôrê Warrada?-

23

Jesu Pilato quîrâpita bâda

Mateo 27:1-2, 11-14; Marco 15:1-5; Juan 18:28-

38

¹ Ara maõda jûma dji dromarâ ãbaa dji jâre panla piradrâdapedâ Jesura Pilatomaa edesidaa.* ² Maõbe Jesura Pilato quîrâpita nâwâ biõ jara duanesidaa:

-Dairâba ûrîsiidaa naõ õberâba dai purura quîrûbiga bâda. Romanebema boro itea parata jârla pebâdaõe idjia diabi ama bâla. Maõ awara

§ **22:68** Idjabâ mâra õdrâ bâdaõa. Griego bedeade ãclrl cartade maõra neõa. * **22:69** Salmo 110:1; Daniel 7:13-14. † **22:70** Salmo 2:6-7.

* **23:1** Romanorâ boro Tiberio abadaba Pilatora Judea druadebema boroda bâsia. Dji boroda bâsia poa 26deba abâ 36 bablrlâda. Judiorâ bororâba Jesura Pilatomaa edesidaa ãdjia preso õbearâ beacara panl bêrâ. Aba romanorâba mâwâ cawa oâida panasidaa.

jara b̄la idjira Ācōrēba ēdr̄ edabari diai jaradada.
Mañba idjira jūmarā boroada a b̄la.-

³ Mañ carea Pilatoba Jesua iwidisia:

-¿B̄da wārāda judiorā boroca?-

Jesuba panusia:

-Māē, b̄la māwā jara b̄la.-

⁴ Mañbe Pilatoba sacerdote bororāa, ēberārā arima duanáa biđa jarasia:

-M̄la unuē b̄la nañ ēberāra bedeade b̄da.-

⁵ Barib̄la wetara jara duanesidaa:

-Idjia jaradia b̄ldeba dai judiorāra quīrūbiga b̄la. Nañrā Galilea druade māwā osia idjaba nañ purude biđa māwā o b̄la.-

Jesu Herodemaa edepedada

⁶ Mañ ūrīside Pilatoba ādjía iwidisia Jesura Galileadebema cawaya. ⁷ Mamabemada cawaside Jesura Herodemaa diabuesia cawa omārēā.[†] Herodera Galileade dji boro basia barib̄la mañ ewaride Jerusaleñ purude basia.

⁸ Jesura tr̄a b̄aga b̄a b̄erā dārāb̄la basia Herodeba idjiraunu quīrīā b̄da. Mañ b̄erā Jesu unuside bio b̄asridasia. Idjiaunu quīrīā basia Jesuba ne ununacada ob̄la r̄da. ⁹ Herodeba Jesua quīrātanoa iwidisia, barib̄la Jesuba ni cărē sida panuē basia. ¹⁰ Sacerdote bororāda, judiorā ley jaradiabadarā sida arima panasidaa. Ādjia Jesura bio biē jara panasidaa. ¹¹ Māwā panne Herodeba idji sordaorā biđa Jesuda ipida biē jara duanasidaa. Djio biya quiruda Jesua j̄b̄idapeda idji carea ipida duanasidaa. Māwānacarea Herodeba idjira Pilatomaa jēda

† 23:7 Mañ Herodera Antipa tr̄a jarabadjidaa.

diabuesia. ¹² Mañ ewarideba ñtaa Pilatora Herode ume dji quírū badada dji biada panesidaa.

*Jesu beadi carea jarapedada
Mateo 27:15-26; Marco 15:6-15; Juañ 18:39-19:16*

¹³ Mañbe Pilatoba puru bororāda, sacerdote bororāda, puru sida ãbaa trñcuasia. ¹⁴ Ädjirãa nãwã jarasia:

-Bäräba mñmaa nañ ëberära enesidaa jaradi carea idjia purura quírûbiga bñda; baribñrl bärä quírãpita bio iwididamõna bedeade bñda unuëa. ¹⁵ Herode bida idjira bedeade bñeda ununa bérä mñmaa jëda diabuesia. Mañ bérä ebuda bña idjira beadië panða. ¹⁶ Ababe soaba ubipeda ëdrñ bñya.-

¹⁷ Poaza mañ ewaride Pilatoba preso bñada abä ëdrñ bñbadjia.‡ ¹⁸ Baribñrl jüma dji powua nñmñ ëberäräba nãwã bia jarasidaa:

-¡Jäñgñra beabidua! ¡Barrabádrñ ëdrñ bñdua!-

¹⁹ Mañ Barrabára preso bñasia puru quírûbigada carea idjabäa mñä beada carea. ²⁰ Pilatoba Jesuda ëdrñ bñ quírñä bñ bérä purua waya bedeasia. ²¹ Mñwämõna waya jïgua bia jarasidaa:

-¡Crude cachi beabidua, crude cachi beabidua!-

²² Mañne Pilatoba waya ädjía jarasia:

-¿Baribñrl nañ ëberäba cärë cadjiruada osi? Idjia cadjiruara oë bña beadi carea. Mañ bérä soaba ubipedä ëdrñ bñya.-

²³ Baribñrl ädjirära wadibida jïgua bia duanasidaa Jesu crude cachei beabimärëä. Mañ awara

‡ **23:17** Griego bedeade zocärä cartade mañ versículora neëa.

sacerdote bororāba ara mañ quīrāca jīgua jara duanesidaa aba Pilatoba ījābʌrʌdaa. ²⁴ Mañ bērā Pilatoba ādjirāba jara panl quīrāca osia. ²⁵ Barrabába purura quīrūbigadāmīna idjabā mīnā beadamīna Pilatoba idjira ēdrʌ bʌsia ēberārābʌrl iwidiapedada bērā. Mañbe ādjia quīrīā panl quīrāca Jesura obisia.

Jesu crude cache bʌpedada

Mateo 27:32-44; Marco 15:21-32; Juan 19:17-27

²⁶ Jesu crude cache di carea edesidae Cirenenebema Simoñda purudaa zebʌrl basía. Jesuba cru eronībadara mañ Simoña ataubidapeda idji caiđu edebisidaa.

²⁷ Āđi caiđu ēberārāda bio cābana wābʌda basía. Mañne īcʌrl wērārāda Jesu carea jīā panasiđaa.

²⁸ Jesuba ādjimaa acʌpeda jarasia:

-Jerusaleñnebema wērārā, mñ carea jīārānadua; ātebʌrl ara bāđi carea, bārā warrarā carea biđa jīānadua. ²⁹ Ewari aba ēberārāba jaradīa: “Bio bia ɓeaa wērārā warra todacara idjabā ju dawadacara.” ³⁰ Mañne eyaa nāwā jaradīa: “Dai īrā ɓaedua.” Dewara eyaa jaradīa: “Daira ãnā nūmʌdua.”* ³¹ Ēberārāba mñ, bacuru onoa quīrāca bʌlda beadibʌrl,† bacuru pō quīrāca ɓeara ḷsāwāni?‡

³² Jesu ume crude beadi carea ēberā cadjiruarāda umé edesidaa. ³³ Ījūā Boro Bʌwʌrl

§ **23:23** Sacerdote bororāba. Griego bedeade īcʌrl cartade mañra neēa. * **23:30** Osea 10:8. † **23:31** Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradara edaude “bacuru tucuda” abadjidaa. Isaía 4:2-6; 11:1-5; Jeremia 23:5-6; 33:14-18; Zacaria 3:8-10; 6:9-13. ‡ **23:31** Ezequiel 15:1-8.

abadama jū̄esidade Jesura crude cachejira b̄asidaa. Dji ēberā cadjiruarā sida crude cachejira b̄asidaa, abā Jesu j̄awa araare, abā idji j̄awa acalare. ³⁴ [Mañne Jesuba jarasia:

-Zeza, ādjia o panʌra quīrādoadua. Ādjia adua panʌa cārēda o panʌda.-]§

Mañ awara sordaorāra ne jemenesidaa Jesuba cacuade j̄ā bādara sāwā jedecadi cawaya.*

³⁵ Jūma mañgala ēberārāba acʌ duanasidaa. Mañne dji bororāba idjira ipida biē jara duanesidaa:

-Dewararāda carebasia.† Ācōrēba idjida dadjirā ēdrʌ edamārēā b̄asibʌrʌ, ɿara iduba poya ēdrʌēca?-

³⁶⁻³⁷ Mañ awara sordaorā arima duanʌba Jesura ipida biē jarabadjidaa. Ādjia Jesua uva ba oregueada diađe wānapeda jarabadjidaa:

-Bʌda wārāda judiorā borobʌrʌ, ara bʌduba ēdrʌdua.-

³⁸ Jesu boro nocoare bedeada cachejira b̄asidaa cawabidi carea idjira cārē carea beabʌdada. [Griego bedeade, latiñ bedeade, hebreode bida] nāwā bá basia: “Nañgala judiorā boroa.”‡

³⁹ Mañne ēberā abā cadjirua ođa carea crude cachipedadaba Jesura nāwā biē jarabadjia:

-Bʌda wārāda Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradabʌrʌ, bʌduba ēdrʌpeda dai sida ēdrʌ bʌdua.-

⁴⁰ Baribʌrʌ dewarabemaba idjira nāwā quēāsia:

§ **23:34** Griego bedeade ἀλητὰ cartade bedeada corchetede bʌra neēa. * **23:34** Salmo 22:18. † **23:35** Carebasia. Griego bedeade bá bʌa: “Ēdrʌ edasia.” ‡ **23:38** Griego bedeade ἀλητὰ cartade bedeada corchetede bʌra neēa.

-¿Bla siða cawa o panamīna wadibida Ācōrēra wayaëca? **41** Wārāda dadjira nama jira pananida panla cadjiruada opedada bērā. Bariblra za bla ëberäba ¿cärē cadjiruada osi?-

42 Mañbe idjia Jesua nāwā jarasia:

-Bla jūmarā boroda bēbblrade mīra quírānebadua.-

43 Mañ carea Jesuba idjía jarasia:

-Mla wārāda jaraya: blra nane mā ume bajāne bayo.-§

Jesu crude beuda

Mateo 27:45-56; Marco 15:33-41; Juan 19:28-30

44-45 Umatipa ñmādaura quisia. Mañba nañ ejūâra hora übea jūma pāima nūmasia. Ācōrē de dromane eda wua eatla jira blra ësidra cōā dogosia.* **46** Ara mañne Jesuba jīgua jarasia:

-Zeza, mā jaurera bl jwade bābblrada.-†

Māwā jarapeda ïyādrasia.

47 Mañ unuside sordaorā boro arima blba Ācōrēra nāwā bia jarasia:

-Wārāda nañ ëberära jipa basia.-

48 Jesu crude beabbla acade wāpedadaba jūma māwānara ununapeda sopuadeba ãdji so ñrā u duanbla jēda wāsidaa. **49** Māwā duanlne jūma Jesu unubadarāba, wērārā Galileadeba idji caidu nībapedadarā bida tlmlba ac panasiidaa.

Jesu tlbaripedada

Mateo 27:57-61; Marco 15:42-47; Juan 19:38-42

§ **23:43** Bajā. Griego bedeade bla bala “paraíso.” Mama jipa bēa jaidapedadarāra bia duanla. * **23:44-45** Exodus 26:31-33.

† **23:46** Salmo 31:5.

50-51 Êberä Jose abadada basia. Idjira Aritamatea puru Judea druadebema basia. Êberä bia basia idjabä jipa basia. Äcõrëna jõmarä Boroda õemärëä jää basia. Idjira judiorä dji bororänebema basia bariblä bedea ausidade bia bïada aë basia. Ädja opedadara bië unusia. **52** Mañ Josera Pilatoma wäpeda Jesu cacuada iwidisia tïbari carea. **53** Mañbe Jesura edaa edapeda borobaba bïrapeda mõjë uria corodade eda bïasia. Mañ uria corodade ni abäla bëwäräda wadi bïadaca basia.

54 Anäübada ewarira ïrä bï bërä judioräba mañ ewari carea ne jümada o eroapananida panasiidaa.

55 Åcärla wërärä Jesu ume Galileadeba zepedadada Jose caidu wäsidaa. Jüenapeda mõjë corodara unusidaa. Idjabä unusidaa Jesura eda bïabïdada. **56** Mamaäba jëda wänapeda ädjiräba bëwärä pïrlbada querada osidaa. Nurëma anäüsidaa Äcõrë leyba jara bï quïräca.‡

24

Jesu ïrëbada

Mateo 28:1-10; Marco 16:1-8; Juañ 20:1-10

1 Nabema ewari domianebebemane wërärära diapdeda Jesu tïbaripedadamaa wäsidaa. Ädja bëwärä pïrlbada quera opedadara edesidaa. [Ädji ume dewara wërärä sida wäsidaa.]* **2** Bariblä mõgara waibla dji uria jüäträ bädara orrocawa cobäda unune wäsidaa. **3** Dji uriade eda wäbïdade dadjirä Boro Jesu beudara ununaë basia. **4** Mañ carea ädja abeda cawa crïchadaë basia. Cawaëne

‡ **23:56** Exodo 20:10. * **24:1** Griego bedeade åcärla cartade bedea corchetede bïra neëa.

ādji caita ēberāda umé odjasidaa. Mañ ēberāba cacuade jā panʌra dorrodorroa basia. ⁵ Mañ carea wērārāra bio dauperabʌdaba edaa barrusidaa. Mañne dji ēberārāba ādjía jarasidaa:

-¿Cárē cárē bárāba zocai bʌda beudarā tāēna jlrʌ panʌ? ⁶ Idjira nama bʌlēa ñrēbada bérā.† Wadi Galileade panasidade idjia bárāa jaradara quīrānebadadua. ⁷ Idjia nāwā jarasia: “Acrl̄ba mñ, Nañ Djara Edadara ēberā cadjiruarāa jida diadida panʌa. Mñra crude beadia, baribʌrʌ ewari ūbeade ñrēbaya.”-‡

⁸ Mañnebʌrʌ ādjirāba quīrānebasidaa Jesuba māwā jaradada. ⁹ Ara mañda wērārā jēda wānapeda Jesuba edadarā once panʌa, waabemarāa bida ādji unupedadara nēbʌrʌsidaa. ¹⁰ Maria Magdalena, Juanaba, Santiago papa Mariaba, dewara wērārā ādji ume panʌ bida Jesuba edadarāa māwā nēbʌrʌsidaa. ¹¹ Baribʌrʌ wērārāba jara panʌra crīcha neē bʌlca bāda bérā ādjirāba ījānaē basía. ¹² Māwāmīna Pedrora ara mañda Jesu tʌbaripedadamaa pira wāsia. Dji uriade eda acsiđe ababe dji bēwārā bʌrā bāda wuada unusia. Mañ carea cawa crīchaē diguidaa wāsia.

Emaú purudaa wābada ode nībapedada

Marco 16:12-13

¹³ Ara mañ ewaride Jesu ījā beadada umé Emaú puru zaquedaa wābada basía. Mañ purura Jerusaleñneba mīgaē bʌla.§ ¹⁴ Ādjia jūma

† **24:6** Idjira nama bʌlēa ñrēbada bérā. Griego bedeade ἀστρα cartade mañra neēa. ‡ **24:7** Luca 9:22; 18:31-33. § **24:13** Mīgaē bʌla. Griego bedeade bʌl bʌla “sesenta estadia.” Mañ tʌmʌra once kilómetro quīrāca bʌla.

Jesu māwānanebemada bedea nībasidaa. **15** Māwā bedea nīnane Jesura caita zepeda ādji ume nībasia. **16** Bariblrl Jesuda māwā blda Ācōrēba ādjia idu cawabiē basia. **17** Mañne Jesuba ādjia iwidisia:

-¿Bārāba cārēda jara nīna?-

Mañ ūrīsidade nūpanesidaa. Ebuda basia bio sopua panla.* **18** Aba Cleopa abadaba panusia:

-Zocārā Jerusaleñne jūēpedadadēbemaba Ɂababe blabarl adua b̄ca nañ ewariđe sāwānada?-

19 Jesuba ādjia iwidisia:

-¿Cārēnebemada jara panla?-

Ādjia panusidaa:

-Jesu Nazaređebemada jara panla. Idjia ođadēba idjaba jaradadēba cawabisia idjira Ācōrēneba bedeabarida. Ācōrēba, puru bida idjira bia unusidaa. **20** Bariblrl puru bororāba, sacerdote bororā bida idjira crude cachi beabisidaa. **21** Daiba crīchasiđaa idjiabarl dadji Israel purura biě bādēbemada ēđrl bāida. Māwāmīna idji beapedadara idiba ewari ūbea b̄la.

22 Bariblrl Ɂclrl wērārā dai tāēnabemaba jarapedadē carea daira wetara cawa crīchadaē panesidaa. Ādjira idī diapededa idji tl̄baripedadamaa wāsiđaa. **23** Dji bēwārāra ununaē bērā daimaa jarade zesidaa ādjia bajānebema nezocarāda unusidada. Mañḡrlāba ādjia jarasidamanaa Jesura Ʌrēbasida. **24** Mañ carea Ɂclrl dairānebemaba aclđe wāsiđaa. Idji

* **24:17** Mañ ūrīsidade nūpanesidaa. Ebuda basia bio sopua panla. Griego bedeadē Ɂclrl cartadē bā b̄la: “¿Cārē cārēa sopua panla?”

tɬbaripedadama ara wērārāba jarapedada quīrāca unusidaa. Baribʌrl idjida ununaẽ basia.-

²⁵ Mañ carea Jesuba ādjía jarasia:

-Jūma Ācōrēneba bedeabadarāba jarapedadara bārāba ījāna ama panla! ¡Bārāra crīcha neẽ panla!

²⁶ ¿Ācōrēba ēdrʌ edabari diai jaradara dji Dromada bei naẽna bia mīgaida basiẽca?-†

²⁷ Mañbe Ācōrē cartade idjidebema bʌpedadada jūma cawa jarasia. Moiseba bʌdada, Ācōrēneba bedeabadarāba bʌpedadada sida jūma cawa jarasia.

²⁸ Māwā nīnane ādji wābʌda purude jūesiðaa. Mañne Jesura nocodaa wābʌrl basia. ²⁹ Baribʌrl ādjirā ume bemārēa nāwā bio bedea djuburiasidaa:

-Ewarira queubodo bērā wārādua. Dai ume bedula.-

Mañ bērā ādji ume besia. ³⁰ Ne cobʌdade Jesuba pañda edapeda Ācōrēa bia jarasia. Cōrācuapeña ādjía diasia. ³¹ Mañnebʌrl Ācōrēba ādjía idu cawabisia Jesuda māwā bʌda. Baribʌrl Jesura ara mañda nēbasia. ³² Mañne ādjiduba nāwā jarasidaa:

-Idjia Ācōrē bedea cawa jara nībasiðe ¿dadjira bio bʌsrida pananaẽ basica?-

³³ Ara mañda ādjira jēda Jerusaleñnaa wāsiðaa. Mañne Jesuba edaðarā once panra dewararā ume ābaa dji jʌre panra unune wāsiðaa.

³⁴ Mañgrāba nāwā jara panasidaa:

-Jesura wārāda ãrēbasia! Simoña ara idjida unubisia.-

³⁵ Ara mañda ādjia bidə nēbʌrlasidaa oðe sāwāpedadada. Ādjia jarasidaa:

† ^{24:26} Isaía 53:7-12.

-Jesuba pañ cõrãcuaside daiba cawasidaa idjida mäwã bñda.-

Jesuba edadarãa ara idjida unubida

Mateo 28:16-20; Marco 16:14-18; Juañ 20:19-23

³⁶ Wañbiда mañgadebema bedea duanñe Jesusuda ädji ēsi odjasia. [Mañbe ädjirãa jarasia:

-[Necai pananadua!-]‡

³⁷ Mañ unusidade ädjirãra bio dauperasidaa, bëwärãda mäwã bñda crîchasiða bërã. ³⁸ Baribñra Jesuba ädjía jarasia:

-¿Cârê cârêa bârâra daupera panñ? ¿Cârê cârêa ïjânaë panñ mñra ñrëbasida? ³⁹ Mñ jñwara, mñ jîrû siða acñdadua. Mñda jâwã bñla. Mñra tñnadua. Jaurera djara neë bñla, mañne acñdadua: mñra djara bara bñla.-

⁴⁰ Mäwã jarapeda idji jñwara, jîrû siða acñbisia. §

⁴¹ Mäwämñna bñsriðaba ädjia wadi poya ïjânaë basía. Ädjia abeda cawa crîchadaë basía. Mañ carea Jesuba ädjía nñwã iwidisia:

-¿Bârâba coðira neë panñca?-

⁴² Mañ carea ädjirâba Jesua beda badada diasidaa. Urrajõ siða diasidaa.* ⁴³ Ara mañda ädji quîrãpita cosia.

⁴⁴ Mäwänacarea ädjía jarasia:

-Mñ wadi bârâ ume bñside jara bñbabdjia mñnebema naëna bñpedadara jñma mäwâida bñda. Mañra Moiseba bñsia, Äcõrëneba bedeabadarâba bñsidaa, idjaba Salmo cartade biða bý bñla.-

‡ **24:36** Griego bedeade ñcñra cartade bedea corchetede bñra neëa. § **24:40** Griego bedeade ñcñra cartade mañ versículora neëa. * **24:42** Urrajõ siða diasidaa. Griego bedeade zocñrã cartade mañra neëa.

⁴⁵ Małbe Jesuba āđji crīchara ewasia Ācōrē bedea cawađamārēä. ⁴⁶ Nāwā jarasia:

-Ācōrē cartade nāwā bála: Ācōrēba ēdrə edabari diai jarađara bia mīgaida bála. Beudacarea ewari ūbeade īrēbaya. ⁴⁷ Małbe idji trāneba idji ījā beaba ēberārāa jaradīa cadjiruada igaradapeda Ācōrēmaa zedamārēä. Māwābərə Ācōrēba āđji cadjiruara quīrādoaya. Małgra naārā Jerusaleñ purude jaradapeda jūma puru bēaza jaradē wānia. ⁴⁸ Ara bāđji dauba māl māwānara jūma unusidaa. ⁴⁹ Wārāda māla bārāmaa māl Zezaba diai jaradada diabueya. Małra idji Jaurea. Mał bērā bārāra nama Jerusaleñne pananadua abā idji ḥbála bajāneba zeida bāl edabādāaa.-

Jesu bajānaa wāna

Marco 16:19-20

⁵⁰ Māwānacarea Jesuba āđjirāra Jerusaleñ puru dajadaa Betania caita pe edesia. Małbe idji jlwara ītaa wapeda āđjirāra bia jarasia Ācōrēba careba bāmārēä. ⁵¹ Māwā beđea bāđe Ācōrēba idjira bajānaa edesia.† ⁵² Āđjirāba Jesua bia beđea pananapeda bio bāsridaa Jerusaleñnaa jēda wāsidaa. ⁵³ Mamałba ītaa āđjirāra ewariza Ācōrē de droma dajadaare wābadjidaa Ācōrēba bia beđeadi carea.‡

† **24:51** Hecho 1:9-11. ‡ **24:53** Griego bedeade ḥcərə cartade małare bála: “Amén.”

**Ãcõrẽ Bedea
New Testament in Emberá, Northern
(PM:emp:Emberá, Northern)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Emberá, Northern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Emberá, Northern

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

f9d422da-2e22-541c-afc9-8fe7130d391e